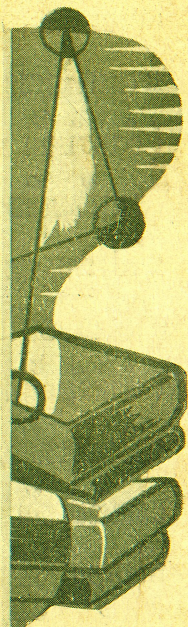

วารสาร ห้องสมุด

T. L. A. BULLETIN

ฉบับที่ ๑ มกราคม - กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๐๔ ๓/-

โดยสารรายคาบ

ขอจ สำนัคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

รายชื่อหนังสือที่สมาคมจัดพิมพ์เพื่อจำหน่ายในงานวันเด็ก

๑. เสื้อตัวแรก แม่นมัส ขวลิขิต ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท (สำหรับชั้นประถม)
๒. ปีกสร้างบ้าน แม่นมัส ขวลิขิต ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๑.๐๐ บาท (สำหรับชั้นประถม)
๓. เกียรติร้านเจ้าปัญญา “ศิริมา” รวบรวมและเรียบเรียง ราคาเล่มละ ๐.๕๐ บาท
๔. เป็นอะไรดีหนอ แม่นมัส ขวลิขิต ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๐.๕๐ บาท (สำหรับชั้นประถม)
๕. ขวลิขิตก้านกล้วย “คารกา” และ บุญเจือ องค์กรประดิษฐ์ ผู้เขียน ราคาเล่มละ ๐.๕๐ บาท (สำหรับชั้นประถม)
๖. เทียวประเทศตะวันออก ฉบับแก้ไขใหม่ พระนิพนธ์ หม่อมเจ้าหญิง สิบพัน-
พารเสนอ โสณกุล ปกแข็งราคาเล่มละ ๑๐.๐๐ บาท ปกอ่อน ๘.๐๐ บาท (สำหรับ
ชั้นมัธยมศึกษา)
๗. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (แพ ตาละลักษมณ์) ผู้แต่ง ราคา
เล่มละ ๑.๕๐ บาท (สำหรับชั้นมัธยมศึกษา)
๘. สามสามคนเร่ร่อนน้อย เสนาะจิตร สุวรรณไพริศร์ ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๓.๐๐ บาท
(สำหรับชั้น ๔ และมัธยม)
๙. โสนน้อยเรือนงาม แม่นมัส ขวลิขิต ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท (สำหรับ
ชั้นประถมและมัธยมต้น)
๑๐. ถ้าเดินเรื่อยไปย่อมถึงปลายทาง เจือ สดะเวทิน ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๐.๕๐ บาท
(สำหรับชั้นประถมและมัธยมต้น)
๑๑. ดาไลลามะ ปราณิ พุกภักดี ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๐.๕๐ บาท (สำหรับชั้นประถม
และมัธยมต้น)
๑๒. ส้มทอง ปราณิ พุกภักดี ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๐.๗๕ บาท (สำหรับชั้นประถม
และมัธยมต้น)
๑๓. แม่-ลูก “แม่อรุณ” และ บุญเจือ องค์กรประดิษฐ์ ผู้แต่ง ราคาเล่มละ ๐.๕๐ บาท
(สำหรับชั้นประถมศึกษา)

วารสารห้องสมุด

T. L. A. BULLETIN

นิตยสารรายคาบ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

เพื่อ

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ การศึกษา และวัฒนธรรม

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม - กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๐๔

บทความวิชาการ

ข้อเท็จจริงบางประการ	สิรินทร์ ช่างโชติ	๑.
จดหมายถึงลูกแก้ว	ถม ชรรค์เพชร	๕.
นักเรียนช่วยงานห้องสมุด	บุญจิตต์ ชูทรงเดช	๑๒.
ประวัติกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ น.ม.ส.	ม.ล. อโนชา นภวงศ์	๒๖.
การอ่านหนังสือ	บุญเจือ อองคประดิษฐ์	๓๘.
นิทานสำหรับเด็กเรื่องปลาบู่ทองกับเออย	แม่นมมาส ขวลิต	๔๑.
ไปออกโทรทัศน์	สุข วงศาสนธิ์	๔๕.
อาชีพบรรณารักษ์	สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์	๕๔.
บรรณพิภพ	แม่นมมาส ขวลิต	๖๑.
การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จารวรรณ ขาลิโต	๖๕.
ประกาศรับสมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์		๖๕.
ใคร? อะไร? ที่ไหน?	นิลวรรณ อินทะเคหะ	๗๗.
ภาพหน้าปก: นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยกำลังทูลเกล้าถวาย หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่สมาคม จัดพิมพ์ในงานสัปดาห์แห่งศิลปะและวรรณคดีนานาชาติ		

รายชื่อคณะกรรมการประจำปี ๒๕๐๓

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นายก

อุปนายก

เลขานุการ

เหรียญก

ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์

ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการ

ประธานแผนกประชาสัมพันธ์

ประธานแผนกจัดทำวารสาร

ประธานแผนกจัดพิมพ์

ประธานแผนกจัดหาทุน

ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด

ประธานแผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ

ประธานแผนกศูนย์รวมบัตร

บรรณารักษ์

ปฏิคม

นายทะเบียน

กรรมการ

"

"

"

"

"

"

"

"

"

นายฉุน ประภาวิวัฒน์

นางแม่นมมาส ขวาลิต

นายบุญจิตต์ ชุทรงเดช

น.ส. กัทลี สมบัติศิริ

นายสุข วงศ์สมนธ์

น.ส. บุญเจือ องค์กรประดิษฐ์

น.ส. รัญจวน อินทรกำแหง

นายเอื้อ บุษปะเกษ หงสกุล

นายศรีรินทร์ ช่างโชติ

พ.ต. ประสาน ทองภักดี

นายศรีชัย เอี่ยมละออ

น.ส. สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์

นางแม่นมมาส ขวาลิต

นายตรณ พลศิริ

น.ส. รสา วงศ์ยังอยู่

นายถม ชรรค์เพชร

ม.ร.ว. จิระวัฒน์ จักรพันธ์

นายกระจำจ เมื่อนญาดี

นายเพทาย อมาตยกุล

นายเล็ก ไชยวสุ

นายชัยปรีชา บุญญาภิวัฒน์

นางนิตยา จุฑามาศย์

น.ส. นิลวรรณ บันทอง

น.ส. เรืองโร พูนพนิช

น.ส. ศรีทอง สี่หาญ

น.ส. กุศลทรัพย์ ชนรังโรจน์

วารสารห้องสมุด

เจ้าของ

บรรณาธิการ, ผู้จัดการ, ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

สำนักงาน

พิมพ์ที่

ค่าบำรุง

: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

: นายเอื้อ บุษปะเกษ หงสกุล

: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ถนนพญาไท อ. ประทุมวัน พระนคร

: โรงพิมพ์ มงคลการพิมพ์ ๑๐๑ ถนนตานี บางลำภู พระนคร

: ๑ ปี ๕ ฉบับ ๑๐ บาท จำหน่ายปลีกฉบับละ ๓ บาท

บทบรรณาธิการ

สวัสดิ์ท่านผู้อ่านและสมาชิกที่เคารพ

วารสารห้องสมุดฉบับนี้ เป็นฉบับแรกของปี ๒๕๕๗ นึกแปลกว่าหนังสือใหม่มากขึ้นอีกปีหนึ่ง การฉบับใหม่ของกิจการใด ๆ ก็ตาม เขาย่อมชนต้นด้วยความหวัง และมีการขอพรขอให้เป็ผลสำเร็จตามความหวังนั้น นวนวารสารนกมีความหวังอยู่ว่า ปีนี้จะมีเรื่องดี ๆ มาเด่นชัดต่อท่านผู้อ่าน และผู้จัดทำก็หวังอยู่ว่า ท่านสมาชิกและผู้อ่านทั้งหลาย จะช่วยกันเขียนเรื่องดี ๆ ที่มีประโยชน์ต่อกิจการของห้องสมุดส่งมาเผยแพร่ และให้ความบันเทิงบ้างตามความสมควร ทั้งนี้เพื่อจรรโลงให้สถาบันของห้องสมุดอันยังเป็นของใหม่สำหรับเมืองไทยได้คงอยู่ และเจริญก้าวหน้าต่อไป

ท่านทั้งหลายคงจะได้เห็นรายชื่อ คณะกรรมการสมาคมห้องสมุดชุดใหม่แล้ว บางท่านอาจกล่าวว่า ก็เห็นมีแต่ชื่อเก่า ๆ ซ้ำหน้า

อยู่นั่นเอง คนใหม่ ๆ มีเข้าไปเป็นกรรมการน้อย การที่เป็นเช่นนั้น มิใช่ว่าท่านที่เคยเป็นกรรมการอยู่แล้ว จะคิดค้นหาคนใหม่นั้นก็หาใช่ไม่ การเลือกตั้งกรรมการก็ดำเนินอย่างตรงไปตรงมา แต่การที่มีคนเก่าเป็นกรรมการซ้ำหน้าอยู่นั้น ก็เพราะคนทำงานมากหรือมีชื่อในวารสาร ก็มีสมาชิกสูงมากนั่นเอง แท้จริงทางสมาคมมีความประสงค์จะให้มีคนใหม่เข้าไปเป็นกรรมการมาก ๆ เพื่อว่าจะได้มีคนทำงานเป็นมาก ๆ คน แล้วจะได้ผลดีเปลี่ยนแปลงกันเสียบ้าง ก็จะเป็นการดี ซึ่งการงานที่จะเจริญก้าวหน้า นั้น มิใช่จะอาศัย แต่มีความชำนาญงานเท่านั้นก็หาไม่ ย่อมอาศัยการมีความคิดใหม่ ๆ ที่จะปรับปรุง

ให้กิจการทันสมัยอยู่ด้วย โดยเหตุนี้จึงใคร่
จะขอชักชวนท่านสมาชิกได้โปรดเสนอตัวเข้า
มาทำงานของสมาคม เพื่อให้มีคนรู้จักหน้า
และชื่อเสียงมาก ๆ คน และการที่จะให้มี
สมาชิกรู้จักชื่อเสียงนั้นทางไหนก็ไม่ดี เท่ากับ
การเขียนเรื่องลงในวารสารบ่อย ๆ เพราะ
ฉะนั้น จึงขอ ชักชวน อีกครั้งว่า ถ้าท่าน ผู้ใดมี
เรื่องดีที่เห็นว่าจะเป็น ประโยชน์ต่อกิจการ
ห้องสมุดหรือต่อผู้ร่วมงานอาชีพก็ขอได้โปรด

เขียนส่งไปยังสมาคมได้ หรือท่านผู้ใด มี
ความคิดในทางที่จะแนะนำหรือออกความเห็น
ติชมอย่างไร ก็โปรดส่งเป็นจดหมายไปถึง
บรรณาธิการได้ ขอรับรองว่าทุกเรื่องที่ตั้ง
ไปจะได้รับการพิจารณาด้วยดีเสมอ

สำหรับเรื่องต่างๆ ในวารสารเล่มนี้ ก็
ได้จัดให้มีเรื่องทุกชนิดตามนโยบายเดิมทุก
ประการ ขอเชิญท่านอ่านและวิจารณ์ได้ตาม
อัชฌาศัย

บรรณาธิการ

ข้อเท็จจริงบางประการ

ที่ได้จากการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลประเภท
มัธยมวิสามัญและเตรียมอุดมศึกษา

สุรินทร์ ช่วงโชติ

การสำรวจห้องสมุดโรงเรียนมัธยมวิสามัญและเตรียมอุดมศึกษา ของแผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑสถาน กองอุปการณการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ครั้ง^{๕๕}เริ่มด้วยการทำแบบสำรวจ สำหรับให้อาจารย์ใหญ่ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นผู้กรอก และสมควรจะกล่าวในที่นี้ด้วยว่า ในการทำแบบสำรวจครั้งนี้ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากวิทยาการหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหัวหน้าแผนกตรวจและค้นคว้า กองการวิจัย กรมวิชาการ เมื่อได้จัดทำแบบสำรวจเสร็จ และได้ตรวจพิจารณาดูเป็นที่พอใจของทุกคนแล้ว จึงได้จัดส่งแบบสำรวจไปยังศึกษาธิการจังหวัดต่างๆ เพื่อให้ช่วยแจกจ่ายไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา และเตรียมอุดมศึกษาในจังหวัดนั้นๆ สำหรับ

โรงเรียนในส่วนกลาง ได้จัดส่งออกไปถึงโรงเรียนโดยตรง ถึงกระนั้นก็ตาม เนื่องจากมีเวลาจำกัด แบบสำรวจที่ได้นำออกไปใช้คราวนี้ก็ยังปรากฏข้อบกพร่องบางประการ อันจะต้องแก้ไขต่อไป

ในการจัดการสำรวจครั้งนี้ ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากท่านศึกษาธิการจังหวัด ท่านศึกษาธิการอำเภอ และอาจารย์ใหญ่ โดยได้รับแบบสำรวจคืนทุกรายครบจากทุกจังหวัด รวมแบบสำรวจที่ได้รับคืน^{๕๕}เป็นจำนวน ๓๔๘ ฉบับ ซึ่งนับว่าเป็นที่น่าพึงพอใจยิ่ง และต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมไว้ในครั้งนี้ ด้วยการสำรวจคราวนี้อาจสรุปผลโดยย่อได้ดังนี้

๑. ความสนใจของอาจารย์ใหญ่ที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียน

ปรากฏผลจากการสำรวจครั้ง^{๒๕} ในปัจจุบัน มีอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนมัธยมวิสามัญ และเตรียมอุดมศึกษาส่วนใหญ่หรืออาจจะพูดได้เกือบทั้งหมดได้ตระหนักถึงประโยชน์ และความสำคัญ ของห้องสมุดโรงเรียนที่มีต่อการศึกษา ปรากฏว่า โรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมวิสามัญ และเตรียมอุดมศึกษา ร้อยละ ๘๓.๕ มีบริการห้องสมุด บางโรงเรียนมีห้องสมุดเป็นอาคารโดยเฉพาะ มีบรรณารักษ์ประจำโดยไม่ต้องมีหน้าที่สอนเลย โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องสมุดเป็นห้อง โดยเฉพาะ มีครูบรรณารักษ์และผู้ช่วย บางโรงเรียนที่ไม่อาจจัดห้องสมุดให้เป็นห้องโดยเฉพาะได้ เนื่องจากอาคารเรียนคับแคบ ก็ได้จัดห้องไว้รวมกับห้องอื่น เป็นต้นว่าห้องพยาบาล บางโรงเรียนก็ดัดแปลงบางส่วนของอาคารเรียนเช่นที่ระเบียงให้เป็นห้องสมุด นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนบางแห่งที่ได้จัดให้มีเพียงมุมหนังสือภายในห้องเรียน สำหรับโรงเรียนที่ยังมิได้มีการจัดตั้งห้องสมุดขึ้นเลยก็ได้ให้คำตอบว่าอยู่ในความดำริที่จะจัดสร้าง^{๒๖} ขึ้นทด้น นอกจากนี้ยังเป็นการสมควรที่จะกล่าวในที่นี้อีกด้วยว่า ขณะนี้มหาวิทยาลัย^{๒๗} ที่กำลังอยู่ในระหว่าง การจัดสร้างห้องสมุด

หรือกำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงห้องสมุดเพื่อให้มีลักษณะและสถานที่ทันสมัย หวังสมุดที่มีขึ้นเปิดเป็นห้องกว้างขวางถูกลักษณะแสงสว่างดี มีเฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมแก่เด็ก และมีลักษณะชวนเชิญให้เด็กเข้ามาใช้ห้องสมุด มีบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิ หรือได้รับการศึกษาในการจัดห้องสมุด กำลังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกที่ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนเป็นประการสำคัญอันแรก

๒. จำนวนหนังสือ นิตยสาร ในห้องสมุด

ปรากฏผลจากการสำรวจว่า ห้องสมุดเกือบทั้งหมดมีหนังสือสำหรับให้เด็กนักเรียนอ่านประมาณคนละ ๑ เล่มหรือน้อยกว่า ๑ เล่ม ซึ่งย่อมไม่เป็นการเพียงพอ ที่จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสหาความรู้ได้ในทุก ๆ ด้านอย่างแตกฉาน สำหรับเรื่องการไม่มีหนังสืออุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือ ในตลาดหนังสือของเรา^{๒๘} ยังมีหนังสือที่ออกมาเป็นจำนวนน้อย หนังสือที่พิมพ์ออกมาใหม่ ๆ ในทุกสาขาวิชามัน^{๒๙} หนังสือซึ่งผู้เขียนมุ่งหมายเจาะจงเขียนขึ้นสำหรับเด็กโดยเฉพาะนั้นหายากมาก หนังสือส่วนใหญ่ที่มีจำหน่ายใน

ห้องสมุดเป็นหนังสือประเภทนวนิยาย และ เป็นหนังสือสำหรับผู้ใหญ่อ่าน เป็นเรื่องที่ไม่ ยากนักสำหรับครูบรรณารักษ์ ที่จะหาหนังสือ ที่เหมาะสมกับเด็กในภาวะเช่นนี้ ในขณะที่ครู บรรณารักษ์ก็มีเวลาน้อย เพราะจะต้องมี ภารกิจในการสอนอีกด้วย นอกจากนี้ยัง ขาดหนังสือคู่มือที่จะช่วยในการเลือกซื้อหนังสือ และเงินที่มีใช้ก็มีจำนวนจำกัด

นอกจากจะมีหนังสือเป็นจำนวนน้อยแล้ว จำนวนนิยต์ดาร์ที่ห้องสมุด โรงเรียนส่วนใหญ่ ครอบงำ ก็มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวน นักเรียนแต่ละโรงเรียน การได้อ่านนิยต์ดาร์ ที่มีคุณค่าเป็นจำนวนมากย่อมจะทำให้ความรู้ ทั่ว ๆ ไปของนักเรียนกว้างขวาง ช่วยให้ ได้ทราบความรู้ใหม่ ๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้น และเหตุ การทั่ว ๆ ไป ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ได้เป็นอย่างดี

อนึ่งดาร์และจุดดาร์ต่าง ๆ ก็มีประโยชน์ ไม่น้อยเช่นกัน แต่ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมิได้จัดหาไว้

๓. บรรณารักษ์

ปรากฏจากคำตอบว่า ครูบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอนมาก วิทยะ ๗๒.๘

ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด มีชั่วโมงสอน ด้ปคาหัดะ ๑๕ ชั่วโมงขึ้นไป บรรณารักษ์ที่ มีชั่วโมงสอนมากเช่นนี้ย่อมไม่อาจปฏิบัติงาน ด้านห้องสมุดได้เต็มที่ ห้องสมุดโรงเรียนบาง แห่งมีผู้ช่วย และบางแห่งก็มีนักเรียนช่วย ปฏิบัติงานในห้องสมุด ซึ่งการจัดให้มีนักเรียน ช่วยทำงานในห้องสมุดเช่นนี้ จะเป็นการช่วย แบ่งเบาภาระของครูบรรณารักษ์ได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ยังจะเป็นการฝึกหัดเด็ก ให้รู้จักทำงาน รู้จักรับผิดชอบ และรักห้อง สมุด ประโยชน์สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ จะ เป็นการช่วยให้เด็กนักเรียนอื่นรู้จักเป็นกันเอง ในการที่เข้ามาใช้ห้องสมุดโรงเรียนอีกด้วย

ในเรื่องที่เกี่ยวกับบรรณารักษ์ - เรื่องที่ น่าสังเกตอีกประการก็คือ ครูบรรณารักษ์ที่ มีวุฒิในวิชาบรรณารักษศาสตร์ ยังมีจำนวน น้อยมาก ครูบรรณารักษ์บางคนเคยได้รับ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งทาง ราชการและสมาคมห้องสมุด แห่งประเทศไทย จัดให้มีขึ้น แต่การอบรมเป็นการอบรมใน เวลาจำกัด และยังไม่เป็นการเพียงพอในการ ที่จะนำมาปฏิบัติงานให้เกิดผล ได้อย่างจริงจัง นอกจากนั้นยังมีครูบรรณารักษ์เป็นจำนวนมาก

ที่ไม่เคยได้รับการอบรมในวิชาบรรณารักษ-
ศาสตร์เลย บรรณารักษ์ที่จะทำงานให้เกิด
ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง ควรจะได้รับการ
ศึกษา มีวุฒิทางวิชาบรรณารักษศาสตร์
เพราะบรรณารักษ์ในห้องสมุดปัจจุบัน มิใช่
เพียงแค่จะมีหน้าที่เพียงผู้เก็บหนังสือให้เสีย
หายโดยเก็บไว้ในตู้ และคอยระวังมิให้ขาด
หรือเสียหายเท่านั้น แต่จะต้องมีหน้าที่มาก
มายหลายอย่าง เป็นต้นว่า แยกประเภท
หนังสือ เตรียมหนังสือเพื่อให้ยืม ช่วยใน
การรับ-จ่าย หนังสือ ช่วยผู้อ่านในการ
เลือกหาหนังสือ หรือคำตอบที่ข้องการ ดัง
นั้นจึงควรให้มีการส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์
ได้มีการศึกษา เพื่อให้มีวุฒิทางบรรณารักษ-
ศาสตร์ สำหรับผู้ที่ไม่เคยได้รับการอบรมใน

วิชาบรรณารักษศาสตร์เลย ถ้าจะยังทำหน้าที่
บรรณารักษ์ก็ควรจะให้ได้รับการอบรม เพื่อ
ให้มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้นด้วย

๔. โรงเรียนที่ยังไม่มีห้องสมุด

ถึงแม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะได้จัดให้มี
ห้องสมุดขึ้นแล้วก็ตาม ก็ยังมีโรงเรียนบาง
แห่ง ที่มีการดองหลายชั้น และมีนักเรียน
และครูมาก แต่ยังมีได้จัดให้มีห้องสมุด
โรงเรียนดังกล่าวนี้ พึงจะได้พิจารณาจัดให้มี
ห้องสมุดโรงเรียนขึ้น เพราะแต่ละโรงเรียนก็
ได้เรียกเก็บเงินจากนักเรียน เพื่อใช้สำหรับ
ห้องสมุดเป็นประจำทุกปี ได้เงินปีละไม่น้อย
อยู่แล้ว

รายละเอียดของผลการสำรวจคราวนี้ คง
จะได้เผยแพร่ในโอกาสต่อไป

จดหมายถึงลูกแก้ว

(ฉบับที่ ๓)

ณ ขรรค์เพชร

เขียนที่โรงเรียนฝึกหัดครู ของมหาวิทยาลัยอินเดียน่า

I.S.T.C. สหรัฐอเมริกา

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๒

ลูกแก้วของพ่อ

ตามจดหมายลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ ที่พ่อเขียนถึงลูกแก้วว่า จะเล่าเรื่องห้องสมุดของ มหาวิทยาลัย ต่อไป อีก พ่อจึงเขียนจดหมายฉบับนี้ขณะที่นั่งอยู่ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยซึ่ง พ่อ กำลังเรียน อยู่คงใจจะเล่าให้ละเอียดและถูกต้อง ตามความจริงทุกประการดังที่พ่อได้เคยเล่าเรื่องของห้องสมุดประชาชนแผนกห้องสมุดสำหรับเด็กมาให้ลูกแก้วฟังแล้ว ตามจดหมายของพ่อลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ (ลงในวารสารห้องสมุดเล่มปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑) และพ่อได้เล่าเรื่องของห้องสมุดโรงเรียนในโรงเรียน ที่พ่อ ไป ทำการสอนมาให้ลูกแก้วฟังแล้ว ตามจดหมายของพ่อลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ (ลงใน

วารสารห้องสมุด เล่มปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓) พ่อหวังว่าลูกแก้วคงจะพอใจอ่าน และได้ความรู้เพิ่มขึ้นบ้าง เพื่อเป็นแนวทางจัดห้องสมุดในประเทศไทยต่อไป ขอให้ลูกแก้วลองพิจารณาเปรียบเทียบดูกับการจัดห้องสมุดในประเทศอังกฤษซึ่งลูกแก้ว ไปเรียน มา แล้วถึงห้าปี จงเปรียบเทียบดูว่าห้องสมุดในสหรัฐอเมริกาแตกต่างกับ ห้องสมุดใน ประเทศ อังกฤษอย่างไรบ้าง และเราควรจะมีห้องสมุดในประเทศไทยอย่างไรจึงจะเหมาะสม ต่อไป พ่อจะเล่าเรื่องของห้องสมุด ของ มหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาต่อไป

ห้องสมุดของ มหาวิทยาลัย แห่ง นี้ เป็น ตึกโบราณสร้างขึ้นก่อนปีคริสต์ศักราช ๑๘๗๐ ซึ่งเป็นปีที่สถาปนามหาวิทยาลัย ต่อมาอีกการ

ของห้องสมุดเจริญมากขึ้น ประชาชนจึงช่วยกันออกเงินสมทบทุน กับรัฐบาลอินเดีย นำ ก่อสร้างตึกเพิ่มขนทางปึกด้านทิศเหนือ เป็นตึกห้าชั้นสมัยใหม่อีกหลังหนึ่งขนาดใหญ่ โต เท่ากันกับตึกหลังเก่า มองดูไม่รู้ว่าเป็นตึกสองหลังติดกันและสร้างในเวลาห่างกันถึงห้าสิบปี ภายในตึกสองหลังนั้นเดินไปมาติดต่อถึงกันได้ตลอดตึกหลังเก่ามีทางเข้าทางด้านหน้า ซึ่งหันไปทางทิศตะวันออก ตึกหลังใหม่หันหน้าชั้นล่างสุดอยู่ใต้ดิน เป็นที่สำหรับตั้งเครื่องยนต์เครื่องทำความสะอาด และที่สำหรับเก็บพัสดุ ชั้นที่ ๑ เป็นสำนักงานของเจ้าหน้าที่ในห้องสมุด และบรรณารักษ์ซึ่งมีประมาณ ๓๕ คน ชั้นที่ ๒ หันไปเป็นทางเข้าออกสองทาง ทางหนึ่งขึ้นลิฟท์ (Elevator) อีกทางหนึ่งขึ้นบันได ชั้นที่ ๒ วางหนังสือติดต่อกันกับหลังเก่า ชั้นที่ ๓ เป็นห้องวารสาร และหนังสือพิมพ์ ชั้นที่ ๔ เป็นห้องได้ดทัศนศึกษา ชั้นที่ ๕ เป็นห้องตั้งคอมพิวเตอร์ หนังสือเบอร์ ๓๐๐ ถึง ๓๙๙ อยู่ในห้องนี้ทั้งหมด ตึกห้องสมุดทั้งสองหลังนี้แต่ละหลังกว้างประมาณ ๓๐ เมตร ยาวประมาณ ๕๐ เมตร

ในตึกหลังเก่าชั้นที่ ๒ ติดต่อกันกับตึกหลังใหม่ ซึ่งวางหนังสือติดต่อกันนั้น ชัก

ด้านตะวันออก ทำเป็นโถงคล้ายๆ พระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นห้องโถงใหญ่สำหรับนักศึกษานั่งอ่านหนังสืออยู่พัก มีโต๊ะเก้าอี้สมัยโบราณและสมัยใหม่ โต๊ะเก้าอี้สมัยโบราณของเขานั่น แดงฝีมือแกะสลักในเนื้อไม้เป็นลวดลายแบบฝรั่งสวยงามมาก หนังสือตั้งไว้กวางห้องบ้าง รอบๆ ห้องบ้าง ห้องนี้กว้างยาวประมาณ ๒๐ เมตรดีทีเดียว มีบันไดขึ้นไปบนชั้นที่สาม ซึ่งควรเรียกว่าเพดาน เพราะตรงกลางเป็นโคมเปิดโถงถึงหลังคาห้องชั้นที่ ๓ มีอยู่แตรึมๆ และตอนหน้าตึกเท่านั้นห้องเหล่านี้เป็นที่เก็บหนังสือโบราณและวัตถุโบราณที่หายาก ของเหล่านี้อยู่ในตู้ ดันกุญแจทุกตู้ ใครต้องการอ่าน ต้องการชม จะต้องดูบัตรว่าวัตถุโบราณเหล่านี้ ต้องยอมให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรับผิดชอบ ซึ่งตัวไว้ในห้องคือเราเข้าไปแล้ว เจ้าหน้าที่จะอนุญาตแจ่มนอกซึ่งเราไว้ในห้อง ถ้าได้รับชำระของเราแล้วจะออกนอกห้องต้องกดปุ่มไฟฟ้า เรียกเจ้าหน้าที่ให้มาเปิดประตูให้ ตามปกติเจ้าหน้าที่เดินไปเดินมาอยู่หน้าห้องนั่นเอง บางประตูเป็นบานกระจกมองเห็นกันได้ตลอดเวลา ฉะนั้นจึงไม่มีใครกล้าหยิบฉวย ผิดกติกาถึงหนึ่งถึงได้ออกไปจากห้องนี้ได้

ภาพที่หน้าตึกขณะที่เรายืนอยู่หน้าห้องหนังสือแต่ละของโบราณที่หายากนั่นคือ เมื่อเรามองลงไปข้างล่างจะเห็นศีรษะของนักศึกษาที่กำลังอ่านหนังสืออยู่ในห้องค้นคว้า (Reference room) ดูคล้ายกับดอกเห็ดเป็นกลุ่ม ๆ ประมาณห้าหรือหกดอกเห็นจะได้ แต่ละกลุ่มนั้นล้อมรอบโต๊ะโบราณตัวใหญ่ ๆ เก้าอี้โบราณด้วย กลุ่มโต๊ะและเก้าอี้สมัยใหม่ ซึ่งทำด้วยเหล็กพ่นสีเทาในห้องนี้มีคนมานั่งอ่านหนังสืออยู่ไม่ขาดสายตั้งแต่โม่งเช้า จนถึงดึกทึมสี่ตีห้าห้าที่ ตีห้าทุกคนจะต้องออกจากห้องสมุด คงเหลือแต่คนเฝ้าต้องตามคน ซึ่งเขาจะคอยปิดประตูบานสุดท้ายเวลาตีห้าตรงพอดีทุกคืน เว้นแต่วันอาทิตย์ซึ่งห้องสมุดจะเปิดเวลาเที่ยงวันและก็ปิดเวลาตีห้าเช่นเดียวกัน วันเสาร์และวันหยุดงาน ประจำปี ห้องสมุดไม่เปิดทำงาน เพราะเขาต้องทำให้ทุกคนได้พักผ่อนในวันหยุดงาน ในระหว่างเวลาเรียนนักศึกษาด่วนมากออกจากห้องเรียนแล้วก็เข้าห้องสมุด ออกจากห้องสมุดก็เข้าห้องเรียน สลับเปลี่ยนกันไปจนถึงเวลาห้องสมุดปิด คือเวลา ๒๑.๔๕ น. จะมีเสียงแตร ไฟฟ้า บอกให้ทุกคนเตรียมตัวออกจากห้องสมุด ในห้องสมุดมีเครื่องขาย

ของอัตโนมัติ มีแซนด์วิช เค้ก ช็อกโกแลต นม น้ำอัดลมและบุหรื ใต้ไว้ในตู้ เมื่อเราต้องการซื้อสิ่งใด ก็เอาเหรียญเซ็นต์ที่ได้ลงไปในห้องแล้วหมุนลูกบิด ของสิ่งนั้นก็จะได้ออกมาที่ตะชั้น เคี้ยวอาหารรวดเร็วและสะดวก ข้างเราที่ด้านหน้ามีโต๊ะไว้อ่านหนังสือและโต๊ะเขียนที่ด้านหน้ามีประจําทุกชั้นของตึก ที่ดื่มน้ำเย็น (Fountain) มีอยู่ตามมุมห้องหลายแห่ง รวมความว่าในห้องสมุดแห่งนี้มีความสะดวกสบายทุกประการ สมกับอุดมคติในวิชาบรรณารักษศาสตร์คนหนึ่งชื่อฟาโก (Fargo) กล่าวไว้ว่า “ในการที่จะทำห้องสมุดให้เป็นศูนย์การอ่าน (Reading Center) ได้นั้น ห้องสมุดต้องบริการผู้อ่านให้สะดวกสบายทุกประการ” อาจารย์บรรณารักษศาสตร์ พูด มา ถึง ตอนนั้น ดะก็มักจะยกตัวอย่าง ความ สะดวกสบายในห้องสมุดของเราเป็น อุทาหรณ์ เสมอใน ด้านแสงสว่าง นั้นเดาเราไม่เคยอาศัยแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ตลอดเวลาที่เรานั่งหนังสืออยู่ในห้องสมุด เขาจัดแสงไฟฟ้าให้ พอเหมาะ กับ สายตาของคนธรรมดา จนบางครั้งพอดึ่มไปว่าพอกำลังอ่านหนังสืออยู่ โดยอาศัยแสงสว่างจากไฟฟ้า—พอมืดว่าเป็นแสงอาทิตย์เสียอีก

ตามห้องวางหนังสือซึ่งอยู่ภายในห้องเก็บหนังสือแต่ละห้อง บนตึกเก่าคดี ตึกใหม่คดี เขาจัดทางเดินไว้กลางห้องยาวเหยียด ทั้งซ้ายมือ และ ขวามือเป็นห้องวางหนังสือทำด้วยเหล็กพ่นดีเซลแวเง่ ช้อนกันเหล็กเจดฐนึ่งจน จดเพดาน มีมาเล็ก ๆ สำหรับรองเท้าเพื่อชนไปหยิบหนังสือที่ยืนบนหนังสือสูง ๆ เราเดินไปแล้วจะเฉยซ้ายหรือเฉยขวาก็ได้ แต่ก่อนที่เราจะเข้าไปในห้องใดห้องหนึ่ง เราต้องดูป้ายหน้าห้องนั้นเสียก่อน ที่ป้ายนั้นจะบอกเราให้รู้ว่าในห้องนั้นมีหนังสือประเภทไหน เลขหมู่เท่าใด ฉะนั้นเมื่อเราต้องการหาหนังสือเล่มหนึ่ง เราต้องไปที่ห้องนั้นควาก่อน คนบัตรรายการในคู่มือรายการนั้นไว้ แล้วดูแผนที่แสดงห้องเพื่อให้รู้ว่าหนังสือเล่มนั้นอยู่ห้องไหน แล้วจึงเดินตรงไปยังห้องนั้นทันที เมื่อเข้าไปในห้องนั้นแล้ว ที่หัวห้องวางหนังสือทุก ๆ หึ่ง จะมีเลขหมู่หนังสือบอกไว้ชัดเจนว่าหนังสือบนหิ้งนั้นคือแต่เลขที่เท่าไร ถึงเลขที่เท่าไร เมื่อเราหยิบหนังสือได้แล้วต้องเดินเฉยไปจนถึงหึ่ง เมื่อสุดหึ่งแล้วจะมีโต๊ะเก้าอี้วางไว้ชิดกับผนังตึกสำหรับให้เราอ่าน ทุกคนจะหันหน้าเข้าหาผนังตึกนั่งเรียงกันเป็นแถว แสงสว่างสะท้อนจากผนังกระทบบนหนังสือ ทำ

ให้อ่านไม่เคืองตานั่งอ่านหนังสืออยู่ได้นาน ๆ เมื่อเราอ่านเสร็จแล้ว ถ้าเราไม่ต้องการยืมเอาไปอ่านที่บ้าน เราต้องหึ่งหนังสือไว้บนโต๊ะนั้นไม่ต้องเอาเก็บเข้าที่ เรืองนเป็นเรืองแปลกไม่มีในตำราบรรณารักษศาสตร์ แต่เป็นเรืองของผู้จัดหนังสือเอาได้หึ่งเอง เพราะเขาถนัดว่าเราจะเอาหนังสือใดมิดที่ แล้วเขาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ บรรณารักษ์มาพบหนังสืออยู่มิดที่ เขาเขียนคำขอร้องคิดไว้ที่โต๊ะว่า “โปรดอย่าเอาหนังสือไปเก็บบนหึ่งด้วยตนเอง อ่านแล้วโปรดวางไว้บนโต๊ะ”

พอเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ตกหนักและพอได้มีโอกาสฝึกหัดงานหน้าที่ต่าง ๆ ของห้องสมุดไปด้วยโดยได้รับเงินค่าจ้างชั่วโมงละ ๖๕ เซ็นต์ (ประมาณ ๑๓ บาท) โชคดีที่พอมัพนวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปบ้างแล้ว จงทำให้การเรียนไม่ยากนัก เวลาประเมินนิเทศก์ Orientation มีการแนะนำนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ให้รู้จักกันทุกคน แต่ละคนยืนชนแนะนำตัวเองแล้วแสดงว่าตนได้มีประสบการณ์ ในด้านบรรณารักษศาสตร์มาแล้วอย่างไรบ้าง พอกี้แนะนำตนเองว่า พอเป็นนักเรียนไทยสำเร็จปริญญาตรีทางศึกษาและ กฎหมายได้เรียน วิชาบรรณา

จดหมายถึงลูกแก้ว

๕

รักษาศาสตร์มาแล้ว ๘ ภาค และเคยเป็น
บรรณารักษมาแล้ว ๒ ปี เวลานี้ตั้งใจจะทำ
ปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ พอพอ
กล่าวจบมิดเดิล แม็คคาล่า (Nelle Mc Calla)
อาจารย์ผู้สอนก็กล่าวเสริมขึ้นว่า “มิดเดิล
ธอม เคยเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์จาก
อาจารย์ฟูลไบรทอเมริกัน มิดเดิลธอมเคย
เพื่อนของตนเองเมื่อเมื่อนั้นไปสอนในประเทศ
ไทยฉันก็ไปสอนในประเทศเดนมาร์ก เราไป
พร้อมกันและกลับก็พร้อมกัน”

นอกจากมิดเดิลแม็คคาล่า อาจารย์ผู้สอน
วิชาบรรณารักษศาสตร์แล้ว ยังมีผู้อำนวยการ
ห้องสมุดอีกคนหนึ่งชื่อ มิดเดิลธอม (Hanes)
ท่านผู้นี้เป็นนักเรียนชั้นเดียวกับ ดอกเตอร์
แม่เรย์ เหล่าผู้ทรงภพของดอกเตอร์ผู้ใจ
เหล่าผู้ทรง ถูกแจ้วจรัสจกท่านตั้งแต่ยัง
คน (เมื่อมิดเดิลธอมรู้ว่าพ่อเป็นศิษย์ของ
ดอกเตอร์แม่เรย์ และมีประสงค์จะขอทำงาน
ในห้องสมุด ท่านก็รีบบรรจุให้เขาทำงานได้
ทันที ให้ทำวันละไม่เกินสามชั่วโมง ตาม
ระเบียบของนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์
บางวัน ที่มิดเดิลธอมเรียนในห้อง เรียนมาก และจะ
ต้องทำการค้นคว้าด้วยตนเอง พอที่ไม่สามารถ
จะรับจ้างทำงานในห้องสมุดได้ถึง ๓ ชั่วโมง

งานที่ทำในห้องสมุดนั้นเขาจัดเปิดชั้นเรียนเวร
กันให้ได้ทำหน้าที่ทุกอย่างในห้องสมุด นับ
ตั้งแต่หน้าที่อยู่ยามเฝ้าหนังสือ หน้าที่ค้นคว้า
และค้น กระเป่า ถัดของ นักศึกษาเวลาจะออก
จากห้องสมุด หน้าที่เก็บหนังสือชั้นเรียนบนหิ้ง
จนถึง หน้าที่พิมพ์ บัตรรายการ หนังสือแต่ละจุด
เรียงบัตรเข้าชั้นชั้น หน้าที่อ่านหนังสือ
หน้าที่ช่วยหาหนังสือ อุทิศหยิบออกมาให้
และเก็บเข้าที่ หน้าที่จัดนิทรรศการและหน้าที่
ประจำโต๊ะยืมและส่งหนังสือ มีวิธีดังหนังสือ
ค้นห้องสมุดแปลกอยู่วิธีหนึ่ง คือมีตู้ใหญ่อยู่
หน้าห้องสมุดรูปร่างคล้ายกับตู้ไปรษณีย์ แต่
ปากกว้างพอสอดหนังสือเล่มโต ๆ เข้าไปได้
ที่ตะเฒ่า ในตู้มีรางให้หนังสือไหลตกลงไป
ด้านล่าง ไม่มีใคร จะดึง เอาขึ้นมาได้ ตู้มี
ประโยชน์สำหรับผู้ที่ลืมหนังสือคืน พอที่
ชนมาได้ ในระหว่าง วันเสาร์ วันหยุดงาน กับ
เอาหนังสือไปทิ้งลงในตู้พอรอดการถูกปรับวัน
ละ ๕ เซ็นต์ไปได้

การเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ท่าน
เขารับ เฉพาะพวกที่เป็นครูบรรณารักษเท่านั้น
และรับครั้งละไม่เกินสามสิบคน ส่วนมากเป็น
สตรี เป็นครูบรรณารักษที่โรงเรียนต่าง ๆ
ส่งมาให้เรียนเพิ่มเติม ภาคละสามเดือน เรียน

จบภาค หนึ่ง แล้วก็ กลับไป ทำงานในโรงเรียน
ของตน ผลัดเปลี่ยนให้ครูบรรณารักษ์คนอื่น
และโรงเรียนอื่นได้เข้ามาเรียนต่อบ้าง พวกที่
หวังจะ ทำปริญาโท ทาง วิชา บรรณารักษ์
ศาสตร์ ต้องเรียนบรรณารักษศาสตร์ อย่าง
น้อยหกภาค เรียนได้ศัคนศึกษาอย่างน้อย
สามภาค ทำการ วิจัยเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์
หนึ่งภาค เรียนวิชาเลือกอื่น ๆ อีกสองภาค
จึงจะครบ

ถูกแจ่มมีความเห็นอย่างไรบ้าง พอคิด
ว่า ถ้าเมืองไทย เปิดการ สอนวิชาบรรณารักษ
ศาสตร์ อย่างนี้ ครูบรรณารักษ์ตามโรงเรียน
ต่าง ๆ ทั่วประเทศจะมีความรู้ความสามารถ
ยิ่งขึ้น ผู้ที่จะให้ความรู้เห็น พอคิดว่าพอหา
ได้ไม่ยากนัก แต่ที่จะหายากก็คือผู้ที่ให้
ความช่วยเหลือ ดันับสนุนในเรื่องจัดวางโครง
การ และ เงินการยกฐานะบรรณารักษขึ้นจาก
ชั้นจิตความเป็นชนชั้นตรีโทหนักแน่นยาก

เมื่อ พูด ถึง เรื่อง งาน บรรณารักษแล้ว
ผู้ใหญ่ว่ากันว่าดี แต่งานด้านอื่นของท่าน
สำคัญกว่างานบรรณารักษ คนไทยส่วนมาก
ไม่ชอบอ่านไม่ชอบเขียน ชอบแต่พูด พอ
เองก็เหมือนกัน ต้องพยายามคิดนิสัยของตัวเอง
อยู่เรื่อย ๆ จนอายุเกือบหกสิบแล้ว ยังรู้

ดีกว่า ตัวนี้ยังอ่านยังเขียนไม่ถึงขนาด พอขอ
เดือนถูก แจ่ม ให้ต้อง ปฏิบัติ อย่างนี้ คุณก็ ที่จะ
เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองไม่น้อย คือ

๑. อ่านหนังสือดาร์คดีทุกวันอย่างน้อย
วันละ ๓๐ บรรทัด ถ้าวันไหนลืมอ่าน วัน
ต่อไปต้องอ่านชดใช้รวมอาทิตย์ละ ๗๐ บรรทัด
เดือนหนึ่งประมาณ ๓๐๐ บรรทัด

๒. เขียนหนังสือทุกวัน อย่างน้อยวันละ
๕ บรรทัด เช่นเขียนบันทึกประจำวันส่วนตัว
(Diary) เป็นต้น

ถ้าถูกแจ่ม ทำได้เช่นว่านั้นจนกว่าจะถึงวัน
ตาย คงพิมพ์หนังสือแจกงานศพของตนเอง
ได้หนึ่งเล่ม หนังสือในห้องสมุดทั่วประเทศ
ไทยก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น

เมื่อพอ เรียน วิชา บรรณารักษ ศาสตร์
ภาคการเลือกหนังสือให้เด็กอ่าน แบ่งเป็น
หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถม เด็กชั้นมัธยม
ต้น และเด็กชั้นมัธยมปลายนักศึกษารุ่นเดียว
กับพ่อ ๒๙ คน พ่อเป็นคนที ๓๐ แต่ได้รับ
อนุญาตจากเพื่อนนักศึกษาทั้ง ๒๙ คน ให้พ่อ
เป็นคนแสดงหนังสือ และรายงานหนังสือ
เล่มไหนดีอย่างไรก่อนคนอื่น ๆ ไม่ใช่ว่าจะอด
เก่ง ที่เขายอมให้แสดงก่อน เพราะเขารู้ว่า
พ่อรู้จักหนังสือไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ ทุก ๆ คน

จดหมายถึงลูกแก้ว

ต้องหาหนังสือออกมาแสดงหน้าชั้นโดยไม่ให้หนังสือซักอัน เสร็จแล้วรูปทำเป็นบรรณาุกรมส่งอาจารย์ เวลากลางภาคเรียน ทั้ง ๒๙ คน ต้องจับสลากแสดงก่อนหลังกันตามแต่เลขลำดับในสลาก พอเห็นบางคนหนังสือมาแสดงเต็มรถ แต่ก็แสดงได้ไม่หมด เพราะ อาจารย์ ให้พูดคนละตามดับนาที่เท่านั้น หนังสือที่เหลือแบ่งให้คนอื่นแสดงต่อไป ถ้าหวั่นเพื่อนอาจารย์มิด แม้คิดว่า เขียนจดหมาย ให้พ่อ ถูไป ที่ห้อง สมุด ประชาชน แผนกห้องสมุดสำหรับเด็ก มีลิขสิทธิ์ ช่วยเลือก หนังสือ ให้แะ สอนวิช ายงานหน้าชั้นให้ด้วย เรื่องห้องสมุดประชาชนแผนกห้องสมุดสำหรับเด็ก พ่อได้เอามาให้ลูกแก้วทราบทางจดหมายฉบับที่ ๓ ของพ่อแล้ว พ่อได้อาศัย ห้องสมุด แห่งนี้ เป็นศูนย์กลาง ในการค้นคว้าหาหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ส่วนห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ก็มีหนังสืออ่านสำหรับเด็ก

๑๑

เด็กอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน แต่ขาดผู้แนะนำ ต่อมาอีกภาคหนึ่ง ซึ่งเป็นภาคบริหารงานห้องสมุด (Administration Course) อาจารย์ ตั้งให้ ทุกคน เอาแผนผัง ห้องสมุดมาแสดง นักศึกษาทุกคนซึ่งเป็นครูบรรณารักษ์อยู่แล้ว ต่างก็เอาแผนผังห้องสมุดโรงเรียนของตนมาแสดงทุกคน เหลือแต่พ่อคนเดียวเท่านั้น ที่ไม่มีแผนผังห้องสมุดโรงเรียนของตน เพราะ เป็น นักศึกษา พดัดถิ่น อยู่เพียงคนเดียว พ่อคิด จะเอา แผนผัง ห้อง สมุด ประชาชน มาแสดงก็ได้ เพราะห้องสมุดประชาชนกับห้องสมุดโรงเรียนต่างกัน ถ้าคิดดูแล้ว น่าจะจรรยาบรรณเดียวกันในเรื่องนี้ เป็นแน่แท้ ลูกแก้วต้องคิดหาทางออกให้พ่อสักที ช่วยแนะนำว่าพ่อ ควรจะ ทำอย่างไร ถึงจะ รอดตัว จดหมายฉบับที่ ๕ พ่อขอขุดไผ่เพียงแค่นี้ เพื่อ รอฟังความคิดความเห็นของลูกแก้วช่วยหาทางออกให้พ่อด้วย

รักและคิดถึงมาก

จากพ่อ

ถม ขรรค์เพ็ชร

นักเรียนช่วยงานห้องสมุด

บุญจิต ชูทรงเดช

การให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดในโรงเรียนของเรา เป็นของใหม่ดังนั้นจึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากหลายในเรื่องนี้ เช่น -บางท่านก็ว่า เกรงหนังสือจะหายมาก เพราะนักเรียนมีความรับผิดชอบน้อย และผู้ที่ต้องรับผิดชอบจริงๆ ก็คือบรรณารักษ์ บางท่านก็ว่ายังไม่มีความจำเป็นจะต้องให้นักเรียนช่วยงาน เพราะการจัดตารางสอนของเราปัจจุบันทำให้นักเรียนไม่มีเวลาว่างเข้าห้องสมุด คือชั้นเรียน พร้อมกัน และ เด็กเรียน พร้อมกัน ทั้งโรงเรียน เวลาว่างไม่มี ดังนั้นนักเรียนจะจัดเวรกันมาช่วยงานห้องสมุดไม่ได้ บางท่านก็ว่า ห้องสมุดของเรามีหนังสือน้อย ถ้าให้นักเรียนมาช่วยงาน ก็ยิ่งทำให้งานยุ่งเข้าไปอีก ความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปดังนั้นคงจะรวมตงเอยกันได้ ถ้าหากว่าเวลาได้ผ่านไปอีกสักกระยะหนึ่ง รอให้ห้องสมุดเจริญไปอีกและ ระบบการศึกษาเปลี่ยนไปอีกสักหน่อยอย่างไร ก็ดี ก็มี โรงเรียน อยู่เป็นจำนวนมากที่

มองเห็นว่าการให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดเป็นของจำเป็น ข้าพเจ้าจึงใคร่จะเสนอวิธีการจัดนักเรียนเข้าช่วยงานให้ท่านผู้อ่านทราบ และก็อาจจะเปลี่ยนแปลงใช้ได้ ดุจแต่จะเห็นเหมาะสม

การเลือกนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

๑. ความสำคัญของนักเรียนช่วยงานต่อโรงเรียนและบรรณารักษ์
 - ก. ช่วยงานประจำของบรรณารักษ์
 - ข. ให้บริการแก่ครูและนักเรียนได้มากขึ้น
 - ค. ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดี ในโรงเรียน
 - ง. ทำให้เกิดทัศนคติอันดี ระหว่างบรรณารักษ์และนักเรียน
 - จ. เพิ่มและ ปรับปรุง บริการ ห้องสมุดของชุมนุมโรงเรียน
 - ฉ. ช่วยให้เกิดการร่วมมือแบบประชาธิปไตย

๒. ประโยชน์ที่นักเรียนช่วยงานห้องสมุดจะได้

- ก. โอกาสที่จะขยายทักษะเฉพาะตัวให้กว้างขวางขึ้น
- ข. โอกาสที่จะรอบรู้ในการใช้หนังสือและห้องสมุด
- ค. โอกาสที่จะสำรวจทักษะและความสนใจในการเตรียมอาชีพของตนเองด้วยว่างานห้องสมุดก็เป็นงานอาชีพอย่างหนึ่ง
- ง. โอกาสที่จะบริการและรับใช้ส่วนรวม
- จ. โอกาสที่จะสร้างจิตใจประชาธิปไตย
- ช. โอกาสที่จะรู้และได้รับการรู้จักจากเพื่อนนักเรียน และการทำงานให้โรงเรียน

๓. วิธีเลือกนักเรียนช่วยงานในโรงเรียน
บรรณารักษ์อาจจะพิจารณาใช้วิธีเลือกนักเรียนช่วยงาน ดังนี้

- ก. ครูประจำชั้นร่วมมือโดยเสนอชื่อว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมในการช่วยงานห้องสมุด
- ข. องค์การนักเรียนเช่นชุมนุมนักเรียน, ตำนานนักเรียน เป็นผู้เลือกนักเรียนให้มาช่วยงานห้องสมุด

ค. ถ้ามีชุมนุมห้องสมุดของโรงเรียน ชุมนุมก็เป็นผู้เลือกสมาชิกใหม่ของตนเองขึ้นมา

ง. บรรณารักษ์เลือกเอง โดยหมายตาเอาเอง อาจจะเป็นนักเรียนอ่อนแต่ทำงานดี หรือประพฤติดี หรืออยู่ใกล้บ้าน เป็นต้น

จ. นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาจัดห้องสมุด ถ้ามีวิชาจัดห้องสมุดให้เด็ก

ด. เลือกเอาจากนักเรียนชั้นสูงของโรงเรียน

ข. เลือกเอานักเรียนที่เรียนดี สอบได้คะแนนสูง

ช. ให้นักเรียนที่สนใจสมัครมาเอง โดยการโฆษณา

๑. ทางโปสเตอร์

๒. บ้ายนิทรรศการ

๓. นิทรรศการบนหนังสือ

๔. นิทรรศการในตู้กระจก

๕. นิทรรศการบนโต๊ะ

๖. หนังสือพิมพ์ของโรงเรียน

๗. แจ้งความไปยังครูและนักเรียน

๘. จัดให้มีการชุมนุมในห้องสมุดเพื่อชี้แจง

๘. ชี้แจงในวันประชุม นิเทศการ ใช้
ห้องสมุด

๑๐. ถ้อยโอกาสเข้าชี้แจงในชั้นเรียน

๑๑. ตั้งใบปลิว

ตัวอย่างของใบปลิว อาจจะเป็นดังนี้

นักเรียนจะเป็นนักเรียนช่วยงานห้องสมุด
ได้ดี ถ้านักเรียนมี

๑. ความสนใจห้องสมุดและการอ่าน
๒. สอบได้ได้ทุกวิชา เรียนดีทุกวิชา
๓. มีเวลาว่างเป็นประจำที่จะทำงาน
ในห้องสมุด

๔. บุคลิกดีลักษณะดี

๕. ความสามารถที่จะสัมพันธ์ติดต่อ
กับครูอาจารย์และเพื่อนนักเรียน
ด้วยดี

๖. สะอาด

๗. รับผิดชอบต่อหน้าที่

๘. รู้จักใช้ห้องสมุด

๙. มีความกระตือรือร้น ในการ
ศึกษาเล่าเรียน

๑๐. เต็มใจที่จะรับคำแนะนำตักเตือน

๑๑. มีจิตใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ

๑๒. รักงาน

๑๓. ถ้ามีงานมากก็อาจจะทำงาน
นอกเวลาได้

๑๔. มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น พิมพ์-
ดีด, วาดเขียน และคัดลาย-
มืองาม

จะช่วยงานอะไรบ้างในห้องสมุด?

๑. ช่วยเตรียมหนังสือออกให้ยืม

๒. ช่วยซ่อมหนังสือ

๓. ช่วยลงทะเบียนหนังสือ และ
เตรียมวารสารออกให้ยืม

๔. ช่วยจัดนิทรรศการ

๕. ช่วยให้ยืมและรับคืนหนังสือ

๖. ช่วยรักษาความสะอาดเรียบร้อย
ของห้องสมุด

๗. พิมพ์จดหมาย บัตรและรายการ
หนังสือ

๘. ช่วยค้นหนังสือ

๙. เก็บหนังสือเข้าตู้

๑๐. เก็บสถิติต่าง ๆ ของห้องสมุด

๑๑. จัดหนังสือบนตู้ให้เรียบร้อย

๑๒. เรียงบัตรรายการเข้าตู้บัตร

๑๓. จำหน่ายบัตรออกจากตู้บัตร

๑๔. รวบรวมหนังสือที่ครูต้องการใช้

๑๕. ช่วยตรวจสอบจำนวนหนังสือ

นักเรียนช่วยงานห้องสมุดจะได้อะไร
เป็นรางวัล

๑. โอกาสในการ ขยับขยายทักษะ
ของตนเอง
๒. พัฒนาการทักษะในการใช้ห้อง
สมุด
๓. โอกาสในการรับใช้โรงเรียน
๔. โอกาสในการปฏิบัติงานเตรียม
อาชีพ

๕. โอกาสขยาย และพัฒนา ความ
สามารถส่วนตัว
๖. โอกาสสร้างความสัมพันธ์ทาง
สังคม
๗. โอกาสจะขยายความสามารถ
ส่วนบุคคล
๘. โอกาสที่จะได้อ่านหนังสือใหม่ๆ
ติดต่อและส่งเสริมสมัคร ได้ ที่ บรรณารักษ์

ตัวอย่างใบสมัคร

๑. ชื่อ ชั้น

ที่อยู่

เวลาว่างที่จะมาช่วยงานห้องสมุดได้

วัน

เวลา

๒. ใบสมัครเป็นนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

วันที่

ชื่อ ชั้น

ที่อยู่

วิชาที่ชอบมาก

เป็นสมาชิกของชุมนุม ตำแหน่งในชุมนุม

ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนคือ

ท่านสามารถ พิมพ์ ร่างจดหมาย

เขียนตามคำบอก..... พิมพ์กระดาษไข

วาดเขียนงานอื่น

ท่านชอบอ่านหนังสือ..... มาก..... ไม่ชอบ

ปีที่แล้วอ่านหนังสือประมาณ เล่ม

เวลาที่จะมาทำงานห้องสมุดได้

วัน

เวลา

โรงเรียนเลิกแล้ว ว่าง ไม่ว่าง ก่อนโรงเรียนขึ้น ว่าง ไม่ว่าง

คนที่รู้จักท่านดี

คนที่รู้จักท่านดี ๒

ทำไมท่านจึงอยากเป็นนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

.....
.....
.....

คุณสมบัติที่พึงประสงค์

๑. เรียนดีทุกวิชา
๒. มารยาทดี
๓. ครูประจำชั้นแนะนำและรับรอง
๔. มีเวลาช่วยงานอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๒ ชั่วโมง
๕. เต็มใจทำงานที่มีโอกาสว่าง
๖. นิยมเต็มใจในการช่วยเหลือคนอื่น
๗. มีโอกาส ช่วยงาน ก่อน โรงเรียนขึ้น และหลังโรงเรียนเลิก

๘. ไม่ขาดงานบ่อยและด่าบ่อย ๆ
๙. รักษากฎข้อบังคับของห้องสมุด
๑๐. สนใจหนังสือและได้ใจต่อบุคคลอื่น
๑๑. สามารถร่วมมือกับบรรณารักษ์ได้
๑๒. ตรงต่อเวลา ตระเยี่ยดระอ และไว้วางใจได้
๑๓. มีความตั้งใจและเหตุผลดี
๑๔. มีความอ่อนน้อมและอารมณ์ดี
๑๕. ให้เกียรติแก่บุคคลอื่น
๑๖. แต่งกายสะอาด

นักเรียนช่วยงานห้องสมุด

๑๗

๓๗. ถายมืองาม

๓๘. พิมพ์ได้ หรือวาดเขียนได้

การสัมภาษณ์กับนักเรียน

ตัวอย่าง

นักเรียนอ่านหนังสือประเภทใดมาก? บอกชื่อหนังสือเหล่านั้นได้หรือไม่

นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ นอกจากหนังสือเรียนในชั้นหรือไม่?

นักเรียนอ่านวารสารอะไรบ้าง

นักเรียนชอบทำอะไรเป็นงานอดิเรก

เคยทำงานห้องสมุดมาแล้วหรือยัง ที่ไหน

อยากจะทำงานห้องสมุดแผนกไหน

ถ้ามีงานก่อนโรงเรียนขึ้นและหลังโรงเรียน

เด็กจะอยู่ช่วยห้องสมุดเป็นครั้งคราวได้หรือไม่

ชอบทำงานเป็นหมู่ หรือชอบทำงานคนเดียว

พิมพ์ดีดเป็นหรือไม่ เคยเรียงบัตรรายการหรือไม่ ฉายภาพยนตร์ถ่ายรูปเป็นหรือไม่

นักเรียนวาดเขียน และงานช่างอื่นเป็นหรือไม่

สอบไล่ได้คะแนนดีหรือไม่

มีที่แถวขาดเรียนไปกี่วัน มาสายบ่อยหรือไม่

จำนวนนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

นักเรียนช่วยงานห้องสมุดจะมีจำนวนมากหรือน้อยนั้น ย่อมแตกต่างกัน

๑. ขนาดของโรงเรียน

๒. ขนาดของห้องสมุด

๓. จำนวนของนักเรียนทั้งหมด

๔. จำนวนของครูในโรงเรียน

๕. เวลาที่บรรณารักษ์จะอบรมนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

๖. การใช้ห้องสมุดของนักเรียน

๗. หลักสูตรของโรงเรียน เช่น อาจจะมีความจัดห้องสมุด, มีชั่วโมงค้นคว้าในห้องสมุด

๘. กิจกรรมของโรงเรียน

๙. จำนวนมากน้อยของหนังสือในห้องสมุด

๑๐. จำนวนของบรรณารักษ์ และคนทำงานในห้องสมุด

๑๑. บริการที่ห้องสมุดจะให้แก่นักเรียนและครู

๑๒. หน้าที่ของบรรณารักษ์ เช่น อาจจะมีความพิเศษ เช่น การสอน, ปกครองนักเรียน เจ้าหน้าที่การเงิน

ชั่วโมงทำงาน

ไม่ควรจะให้เกินคนละ ๕ ชั่วโมง ใน

หนึ่งสัปดาห์

หน้าที่

หน้าที่ของบรรณารักษ์ ทางการบริหาร

๑. บริหารงานทั้งมวลของห้องสมุด
๒. ช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดทั่วไป
๓. เลือกหนังสือที่สมควรต้องการพิเศษ
๔. แจ้งให้ครูทราบอยู่เสมอว่ามีหนังสือใหม่อะไรเข้าห้องสมุด
๕. รักษาบรรยากาศในห้องสมุดให้เป็นกันเองอยู่เสมอ
๖. เก็บสถิติต่าง ๆ ของห้องสมุด
๗. เลือกหนังสือและสิ่งของหนังสือ
๘. จัดห้องให้ดึงดูดอยู่เสมอ จัดนิทรรศการใหม่ ๆ เสมอ
๙. ติดต่ออย่างใกล้ชิด กับห้องสมุดประชาชน
๑๐. สร้างสรรค์ทัศนวิสัย เช่น พิมพ์สมุดสัปดาห์ สไลด์ แผ่นเสียง ภาพต่าง ๆ เป็นต้น
๑๑. จัดโปรแกรมของห้องสมุด ร่วมกับผู้บริหาร

๓๒. จัดให้มีการพบปะ โดยสม่ำเสมอกับนักเรียน

หน้าที่ทางเทคนิค

๑. การตั้งงบประมาณ
๒. การตั้งหนังสือ
๓. การเตรียมหนังสือเพื่อออกใช้
 - ก. ใส่ปกวารสาร
 - ข. แบ่งหมู่ ทำบัตรรายการ เรียงบัตรเข้าตู้
 - ค. แบ่งแยกหนังสือ
 - ง. ติดซองบัตร ใส่บัตรหนังสือ บัตรกำหนดส่ง ปิดฉันทงหนังสือ
๔. เตรียมการหมุนเวียนหนังสือ
 - ก. ระบบการยืมหนังสือ
 - ข. ระบบการยืมวารสาร หนังสือพิมพ์
 - ค. ระบบการยืมโสตทัศนวัสดุ

หน้าที่ของนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

๑. หน้าที่ใหม่
 - ก. จำยืมหนังสือให้ยืม - วารสารหนังสือพิมพ์
 - ข. ทวงหนังสือยืมเกินกำหนดและปรับ

- ก. รวบรวมสถิติเกี่ยวกับการยืม
- ง. เก็บบัตรยืม

๒. หน้าที่เก็บหนังสือเข้าตู้

- ก. เก็บหนังสือคนเข้า
- ข. ตรวจตราหนังสือว่าเก็บถูกต้องหรือไม่
- ค. ช่วยในการสำรวจหนังสือ
- ง. จัดชั้นหนังสือให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- จ. คัดป้ายตู้หนังสือ

๓. หน้าที่รักษาความสะอาด

- ก. รักษาห้องให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ข. ดูแลวารสารหนังสือพิมพ์ให้อยู่เป็นระเบียบเรียบร้อย
- ค. จัดโต๊ะเก้าอี้ทั้งหลายให้สะอาดอยู่เสมอ
- ง. จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เขาที่อยู่เสมอ
- จ. จัดแจกัน
- ฉ. ช่วยในการจัดนิทรรศการ
- ช. เก็บสถิติเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด

๔. หน้าที่เกี่ยวกับหนังสือจอง

- ก. จัดหนังสือจองไว้ตามคำขอของครู
- ข. ให้อ่านและรับคืนหนังสือจอง ตามระเบียบการให้อ่านหนังสือจอง

- ค. จัดทำรายการหนังสือจองแจกจ่ายให้ครูและนักเรียนผู้ใช้

๖. จัดหนังสือให้ตามคำขอของนักเรียน

- จ. ดูแลหนังสือจองให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ
- ฉ. ทำบัตรหนังสือจองเพื่อคน
- ช. เมื่อหมดความจำเป็น จะต้องใช้หนังสือจองก็ให้จัดหนังสือเข้าตู้คน

๕. หน้าที่ในการเตรียมหนังสือเพื่อออกใช้

- ก. ช่วยตรวจรับหนังสือที่ได้นำใหม่
- ข. ช่วยดูความชำรุดบกพร่องของหนังสือ
- ค. คัดตราหนังสือ
- ง. คัดซองหนังสือและบัตรกำหนดลง
- จ. ลงทะเบียนหนังสือ
- ฉ. เขียนเลขหมู่ เลขทะเบียนราคา ฯลฯ ลงในหนังสือ
- ช. เขียนเลขเรียกหนังสือ ลงใน หนังสือ
- ซ. คัดป้ายเรียกหนังสือที่ต้นหนังสือ
- ญ. ทาน้ำมัน เช่น แดกเกอร์ลงหนังสือ

๖. หน้าที่เกี่ยวกับจุลสารวารสารหนังสือพิมพ์

- ก. ตรวจรับวารสารหนังสือพิมพ์
- ข. คัดตรา

ก. เอาวารสารได้ปก ไม่หนีบหนังสือพิมพ์

ง. เก็บวารสาร หนังสือพิมพ์ ฉบับต่างเวลาให้เป็นที

จ. ทำกฤตภาค เก็บได้เพิ่ม

ฉ. เก็บจุลสารเข้าเพิ่ม

ช. ทำตรวจขึ้นวารสารบางเล่ม

๗. หน้าที่ประชาสัมพันธ์

ก. จัดประกาศิตินิพนธ์การ

ข. จัดนิทรรศการ

ค. จัดทำโปสเตอร์

ง. จัดทำหนังสือพิมพ์

จ. จัดทำวรรณคดี

ฉ. แจกให้ครู และนักเรียนทราบถึงหนังสือมาใหม่

ช. เตรียมการประชุม การอภิปรายต่าง ๆ

ซ. จัดการต่าง ๆ เกี่ยวกับงานห้องสมุดร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ

ญ. เยี่ยมห้องสมุดอื่น ๆ

ด. จัดบุคคลเข้าเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประจำชั้น

๘. หน้าที่หนังสืออ้างอิง

ก. เตรียมทำบรรณานุกรมอย่างง่าย

ข. เตรียมทำรายการหนังสือตามคำขอของครู

ค. เตรียมจัดหนังสือให้ห้องเรียน

ง. ช่วยเหลือการค้นคว้าของนักเรียน

จ. ช่วยเหลือแนะนำนักเรียนในการใช้ห้องสมุด

๙. หน้าที่ซ่อม

ก. แยกหนังสือจากตู้หนังสือที่ต้องการเย็บหรือซ่อม

ข. ทำรายชื่อหนังสือที่นำเข้ามาซ่อม

ค. ซ่อมหนังสือชำรุด

ง. ทำปกหนังสือใหม่

จ. ดึงหนังสือที่ซ่อมหรือเย็บปกใหม่ให้แก้แผนกเตรียมหนังสือออกให้ยืม

๑๐. หน้าที่ส่งหนังสือและทำบัตรรายการ

ก. เตรียมรายชื่อหนังสือที่จะส่ง

ข. เตรียมบัตรหนังสือที่ต้องการส่ง

ค. เรียงบัตรหนังสือที่ส่งชื่อตามลำดับอักษร

๑๑. หน้าที่ธุรการ

ก. พิมพ์บัตรหนังสือ

ข. ร่างจดหมาย พิมพ์จดหมายโต้ตอบ

ค. พิมพ์จดหมายทวงหนังสือที่ยืมเกินกำหนด

นักเรียนช่วยงานห้องสมุด

๒๑

ง. ขอบหนังสือให้เปล่า

จ. จัดรวบรวมและพิมพ์สถิติต่างๆ ของห้องสมุด

ฉ. รับผิดชอบ

ช. พิมพ์รายการหนังสือที่จะซื้อ

หน้าที่ต่างๆ ที่ได้แบ่งไว้ บรรณารักษ์

อาจจะจัดให้นักเรียนช่วยงานประจำ คนละ

หน้าที่ก็ได้ หรือหน้าที่หลายคนก็ได้ เช่น

หน้าที่การให้ยืมหนังสือ เป็นหน้าที่ที่ต้องอยู่

ประจำ ต้องให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันตลอด

เวลา หรือหน้าที่บางอย่าง อาจจะรวมกัน

เป็นแผนกเดียวกันก็ได้ ทั้งนี้แต่

บรรณารักษ์เห็นเหมาะสม ถ้าห้องสมุดใหญ่

มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุดมาก บรรณารักษ์

อาจจะแบ่งนักเรียนช่วยงานออกเป็นแผนกดังที่

แบ่งไว้ข้างต้นก็ได้

ตารางทำงาน

ห้องสมุดจะดำเนินงานไปได้ดีและเรียบร้อยนั้น

สุดแต่แต่การจัดแบ่งงานและการแบ่ง

เวลาทำงาน ของนักเรียนช่วยงานได้เหมาะสม

หรือไม่ บรรณารักษ์จะต้องละเอียดลออใน

เรื่องอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาในข้อ
เหล่านี้

๑. กำหนดระบบงานที่แน่นอน

๒. นักเรียนช่วยงานแต่ละคน จะต้องทราบว่าจะต้องทำหน้าที่อะไร ในเวลาไหน

๓. ตารางงานจะต้องยืดหยุ่นได้ เพื่อให้ผลัดเปลี่ยนกันได้และถ่ายถอนคนได้เมื่อมีงานพิเศษเกิดขึ้น

๔. ควรจะได้หมุนเวียนกันทำงานโดยทั่วถึง เพื่อจะได้ชำนาญงานทุกด้าน

๕. ตารางงานจะต้องคิดให้เป็นที่ทราบกันทั่วไป

๖. งานแต่ละหน้าที่ควรจะมีผู้ที่เคยงานแล้วและผู้ทำงานใหม่ได้อยู่ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ช่วยฝึกงานกัน แทนที่จะต้องให้บรรณารักษ์ควบคุมโดยตลอด

๗. หน้าที่การให้ยืมหนังสือต้องเป็นหน้าที่ที่อยู่ประจำตลอดเวลา และควรจะทำมาก่อนเรียนและหลังเลิกเรียนได้ด้วย

๘. ทุกคนต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เพราะแต่ละหน้าที่ต้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ตัวอย่างที่ ๑ แสดงวันเวลาแะงานของแต่ละคน ตารางนี้แสดงว่าในวันใดเวลาใด นักเรียน
คนใด มีหน้าที่ทำอะไร นักเรียนช่วยงานตามตารางนี้ ๑๒ คน (เดิม)

เวลา	นักเรียน	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	หมายเหตุ
๘.๓๐ ๑ - ๘.๓๐	มณี กุหาบ	จ ง	จ ง	ก ง	ข ง	ง จ	
๘.๓๐ ๒ - ๑๐.๓๐	ชอนกลิ่น จำปี	ง ค	จ ง	ง จ	จ ง	ง ค	
๑๐.๓๐ ๓ - ๑๑.๓๐	ดาวเรือง จำปา	ง ช	ข ง	ง ฉ	ง ง	ง จ	
๑๑.๓๐ ๔ - ๑๒.๓๐	กตัญญู อัญชัน	ง ฉ	ฉ ง	ง ง	ฉ ง	ง ค	
๑๒.๓๐ ๕ - ๑๓.๓๐	บุหงา ผกา	ง ฉ	ญ ง	ง ญ	จ ง	ง จ	
๑๓.๓๐ ๖ - ๑๔.๓๐	ชงโค ยี่โถ	ง จ	จ ง	ง ก	ค ง	ง ค	

- ก. วางโครงการจะจัดอภิปรายประชุม
อภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ
- ข. ทำรายการหนังสือ บรรณานิตยสาร
- ค. จัดป้ายนิทรรศการและเตรียมนิทรรศการ
การ ทำใบัดเตอร์ เตรียมทำ
หนังสือ
- ง. ให้ยืม
- จ. เก็บหนังสือเข้าตู้ ทำความสะอาด
ห้องสมุด

- ฉ. ได้ไปกวาดสาร ไม้หนังสือพิมพ์
ทำกฤตภาค
- ช. เรียงบัตรรายการเข้าตู้
- ซ. จัดจุดสาร
- ญ. ซ่อมหนังสือ
- ฎ. ตั้งหนังสือ เตรียมหนังสือให้ยืม
- ฏ. ทวงหนังสือยืมเกินกำหนด
- ฐ. หน้าที่หนังสืออ้างอิง
- ฑ. พิมพ์ติด

ตัวอย่างที่ ๒ แสดงหน้าที่ที่คนประจำ ตารางนี้อาจจะแยกจากตัวอย่างที่ ๑ โดยแสดงชัดเจน
ว่า แต่ละคนจะทำหน้าที่อะไรในสัปดาห์หนึ่ง

สัปดาห์ที่.... วันที่... ถึง... เดือน..... พ.ศ.....

หน้าที่	ชื่อนักเรียน	วัน	เวลา	หมายเหตุ
เรียงบัตรเข้าตู้	ดาวเรือง	อังคาร	๑๐.๓๐ — ๑๑.๓๐	
	ยี่โก			
	กตว้ยไม้	อังคาร	๑๑.๓๐ — ๑๒.๓๐ ๑.๓๐ — ๑๒.๓๐	
เตรียมหนังสือออกใช้	อัญชัน	พฤหัส จันทร์		
ซ่อมหนังสือทำปกหนังสือใหม่				
เตรียมวารสารหนังสือพิมพ์				

ตัวอย่างที่ ๓ แสดงหน้าที่ของแต่ละคน ชื่อ ดาวเรือง การเกิดประจำเดือน มิถุนายน ๒๕๐๔
 ตารางนแยกออกจากตารางที่ ๑ เป็นตารางประจำตัวของดาวเรืองว่าสัปดาห์
 หนึ่งต้องทำหน้าที่อะไรบ้างในชั่วโมงใด วันใด

ชั่วโมงที่	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์
๑		ประจำโต๊ะ รับจ่าย			
๒	เรียงบัตร เข้าตู้				เตรียมหนังสือ ให้ครู
๓	เตรียมหนังสือ ให้ยืม		ตรวจหนังสือ		รับคำแนะนำ จากบรรณารักษ์
๔		ขยายหนังสือ	จัดนิทรรศการ		
๕	รับคำแนะนำ จากบรรณารักษ์		ซ่อมหนังสือ	เก็บหนังสือ เข้าตู้	

ตัวอย่างที่แสดงทั้ง ๓ ตัวอย่างนี้ ตัวอย่างที่ ๑ เป็นตาราง แสดงหน้าที่ คน
 ประจำหน้าที่ทั้งหมดของห้องสมุด ตามตัวอย่าง ๒-๓ (สมมุติ) แยกออกจากตารางที่ ๑
 แสดงให้เห็นเฉพาะคือ ตัวอย่างที่ ๒ แสดงว่าใครจะต้องทำหน้าที่อะไรในสัปดาห์หนึ่ง ๆ
 ตัวอย่างที่ ๓ แสดงว่าคนหนึ่งจะต้องทำหน้าที่อะไรในสัปดาห์หนึ่ง ๆ เป็นตารางเฉพาะตัว

คำปฏิญญาของนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

ข้าพเจ้าเชื่อว่านักอ่านย่อมเป็นนักคิดและนักคิดเท่านั้นที่เป็นอิสระ

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ในการแสวงหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถนั้น ย่อมทำให้

ข้าพเจ้าเป็นพลเมืองที่บำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประชาธิปไตย

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ห้องสมุดย่อมช่วยให้ข้าพเจ้ามีชีวิตอยู่ได้ชดวาทนาน เนื่องด้วยได้
ใช้ความรู้จากอดีต เข้าใจในปัจจุบัน และ ทำให้มีแผนการเพื่ออนาคต

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ห้องสมุดย่อมจะให้โอกาสแก่ข้าพเจ้าในการแสวงหาความรู้

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ความรู้ที่ได้รับอย่างอิสระจากทั้งสองด้านของเรื่อง ย่อมเป็นพื้น

ฐานของอุดมการณ์ประชาธิปไตย

ข้าพเจ้าเชื่อความรู้เป็นของจำเป็นสำหรับการคิดที่ชัดแจ้ง การวางโครงการนี้อย่าง
สร้างสรรค์ และจะนำไปสู่การกระทำที่มีคุณค่า

ข้าพเจ้าเชื่อว่าห้องสมุด เป็นสิ่งจำเป็นต่อสถาบันการศึกษาทุกอย่าง เพราะว่าวัตถุ
อุปกรณ์ในห้องสมุด เป็นเครื่องช่วยเสริมหลักสูตร

ข้าพเจ้าเชื่อว่า จากที่ได้ความรู้ในฐานะนักเรียนช่วยงานห้องสมุด จะสามารถช่วยให้
ผู้อื่นได้ค้นคว้าและใช้ห้องสมุดได้ความรู้โดยไม่จำกัด

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ด้วยความพยายามและความอดทนนั้น จะทำให้ห้องสมุดมีค่า และ
เป็นที่ยอมรับในสังคมในที่สุด

คำปฏิญญานี้ของ นักเรียนช่วยงานห้องสมุดนี้ ข้าพเจ้าคัดแปดงมาจากคำปฏิญญา
ของสมาคมนักเรียนช่วยงานห้องสมุด แห่งเคนดักก บางข้อบางอย่างท่านอาจ จะไม่เห็น
ด้วย และเห็นควรว่าจะเติมอย่างอื่นอีกได้ในคำปฏิญญานี้ ก็มีลักษณะเหมือนคำสอน
สำคัญคือให้มีความเชื่อและศรัทธาจากตนเองแล้วจึงมีความมั่นใจในการทำงาน.

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

ม.ล. อโนชา นภวงศ์

พระราชวรรังษีเชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงเป็นพระโอรสในกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญกรมพระราชวังบวรฯ พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นพระอนุชาธิราชแห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ประสูติใน พระบรมราชวัง ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๘ ตรงกับวันพุธ เดือนนี้ แรมสิบเอ็ดค่ำ ปีมะเมีย มีพระนามว่า พระองค์เจ้ารัชนี้ แจ่มจรัส (ต้นตระกูล รัชนี้) คุณจอมมารดาของท่านชื่อ คุณจอมมารดา เดียม (เด็ก) ท่านทรงมีเจ้าพี่อยู่ร่วมจอมมารดาเดียวกันพระองค์หนึ่ง พระนามพระองค์เจ้าหญิง ภัทราวดี ศรีราชธิดา พระชนินสาแก่กว่าท่าน ๕ ปี ดั้นพระชนม์เดียวเมื่อพระชนินสา ๒๘ ปี คุณจอมมารดาของท่าน มีลูกดั่งทั้ง ๒ ฝ่ายสืบตรงมาจากขุนนางผู้ใหญ่ ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีได้ถูกชื้อโดยทางบิดาถูก ๓ โจรบด ทางฝ่ายมารดา นับตั้งแต่เจ้าพระยาอภัยราชา (เจ้าคุณประทุมเงิน ที่สมุห

นายก ในแผ่นดินขุนหลวงบรมโกษ) ลงมา เจ้าพระยาอภัยราชามีบุตร คือ พระยาดำรงองค์ เป็นข้าราชการในรัชกาลที่ ๑ พระยาดำรงองค์ มีบุตรคนหนึ่งคือพระยาศรีสุริยะพาหะ (สระ) ข้าราชการในรัชกาลที่ ๒ พระยาศรีสุริยะพาหะมีบุตรคือ พระยาราชมณฑิยรบอด (บัว) เป็นพระพี่เลี้ยงของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านผู้นี้เป็นคุณตาของคุณจอมมารดาเดียม (เด็ก) ผู้เป็นเจ้าจอมมารดาของพระองค์เจ้ารัชนี้ แจ่มจรัส.

เนื่องจากพระยามณฑิยรบอด (บัว) เป็นพระพี่เลี้ยงและรับราชการของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ และทรงไว้วางพระทัยมาก พระองค์เจ้ารัชนี้ แจ่มจรัสจึงเป็นที่โปรดปรานของ

บรรดาเจ้าชายทั้งหลาย และประกอบด้วยทรง
เฉลียวฉลาดมากจนคุณจอมมารดา คิดว่าจะ-
ชักชวนกันไปจับบ่อนหนึ่งต่อตั้งแต่ ทรงพระ
เยาว์ และท่านก็อ่านออกเขียนได้อย่างรวดเร็ว
พระชันษา ๕ ขวบก็ค้นโคลงกลอนออกมาอ่าน
แล้วและสามารถอ่านหนังสือขอมได้ เหตุการณ์
นี้เล่าต่อไปถึงกรมพระราชวังบวร ฯ ไม่ทรง
เชื่อจนกระทั่งรับสั่งให้ชนเฝ้าและอ่านถวายใน
ที่สุดรับสั่งว่า “อ่านออกจริง ๆ แหะ”

ครั้งเมื่อทรงเสด็จ ไปค้างที่บ้านยาย
พบหีบผ้าเช็ดหน้า มีรูป เลื้อยสองตัวหันหน้า
เข้าหากันจึงเขียนเป็นโคลงมีใจความว่าเลื้อยกั-
กันวันหนึ่งพระยาเสนาภุเบศร์มาหายาย เมื่อเห็น
กระดาดูท่าทางวรรณคดีเป็นโคลง ก็อดไม่ได้
หยิบขึ้นอ่านหนึ่งพิเคราะห์อยู่ครู่หนึ่ง แล้วว่า
“พระองค์ชายนี้ ไฉนจะเป็นกวี” (จากคำนำ
บทละครเรื่องเทพวิไล ซึ่งพระยาเสนาภุเบศร์
เป็นผู้แต่ง พระยาดีโรบดบดมุขครุพิมพ์แจกใน
งานศพมารดาเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๔)

กรมพระราชวังบวร ฯ ทิวงกต เมื่อพระ
องค์เจ้าวรันธุ์ แจ่มจรัส มีพระชนมายุได้ ๗ ปี
คุณจอมมารดาจึงเลี้ยง และอบรมแต่คำพัง
เนื่องจากมีผู้แนะนำว่าพระองค์จึงได้รับการศึกษา
ดีที่สุดในที่สุด.

ในปี ๒๔๒๘ ทรงเข้าเป็นนักเรียนประจำ
ณ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และ
กลับได้ในวันพระ ขณะที่ทรงเรียนอยู่นั้นได้
มีพี่เลี้ยงวงศ์คอยทำความดีอาดห้องพระบรรทม
ดูแลเสื้อผ้า และเป็นภาระให้พระองค์ซักค-
อถัดบังและมาโรงเรียน ทรงสอบได้ได้ประโยค
๑ เมื่อชนมายุได้ ๑๓ ปี เมื่อได้กันแล้วโดย
ทรงผนวชเณรที่วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมา
ราม สมเด็จพระสังฆราช (สา) ปุสสะเทวะ
เจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ ประทับจำ
พรรษาอยู่จนตามนว.

ทรงสอบได้ได้ประโยค ๒ ใน พ.ศ. ๒๔๓๔
ทรงได้ที่ ๑ และทรงได้รับรางวัล เหตุที่
พระชนม์มั่น้อยเกินที่จะรับราชการได้ จึงเสด็จ
เข้าเรียนภาษาอังกฤษต่อจน พ.ศ. ๒๔๓๖ จึง
เข้ารับราชการ ในตำแหน่งนายเวรกระทรวง-
ธรรมการเมื่อพระชันษา ๑๖ ปี ๓ เดือน และ
ได้ทรงเลื่อนขึ้นเป็นผู้ช่วย ในกรมศึกษาธิการ
ในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ ทรงได้ทรงรับหน้าที่พิเศษ
เป็นข้าหลวง สอบได้วิชาหนังสือไทยและทรง
เป็นกรรมการพิเศษ ร่างพระราชบัญญัติ
พิจารณาความแพ่งอีกด้วย

ขณะที่รับราชการอยู่นั้น ได้คุ้นเคยกับ
ชาวต่างประเทศมากทั้งได้ทรงสมาคมกับชาว

อังกฤษเนื่อง ๆ จึงทรงคุ้นเคยกับชนบทรวม-
เนียมและตรีภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว

ครั้งหนึ่ง ขณะที่ทรงคุยอยู่กับเพื่อนฝรั่ง
ที่ปรึกษากระทรวงคดีมหาสมบัติไดยินเข้าจึง
เดินเข้ามาขอจับมือกับพระองค์และขอให้
เป็นเลขาการโดยกล่าวว่า “ท่านนี้เอง เหมาะ
ที่จะเป็นเลขาการของฉิน ฉินกำลังได้รับ
ความลำบากที่คนในออฟิศ ฟังฉินพูดไม่ค่อย
ทัน”

ดังนั้นจึงได้ทรงย้ายมาเป็นผู้ช่วยรักษา-
กระทรวงพระคลัง ฯ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๓๙ และที่ปรึกษาตนเองได้ทูลเกล้าฯ ให้
ส่งพระองค์ไปศึกษาต่อที่อังกฤษ และใน
วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้ทรงย้ายมา
มีตำแหน่งเป็นตามกระทรวงพระคลัง และ
มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตามเสด็จพระ-
ราชดำเนินประพาศที่ทวีปยุโรป เมื่อวันที่ ๗
เมษายน ๒๔๔๐ และได้ศึกษาต่อในประเทศ
อังกฤษ

เมื่ออยู่กับแฟมมิลได้ ๖ เดือน ทรงสอบ
คอเลจออฟฟิรเชปเคอรราก ๑ ได้ เมื่อ
เตรียมตัวอีก ๕ เดือนก็สอบเข้ามหาวิทยาลัย
เคมบริดจ์ได้ แต่เรียนอยู่ได้เพียง ๓ เทอมก็
ถูกเรียกกลับเมืองไทย เสด็จจากดับมาถึงเมือง

กรุงเทพ ฯ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๔๔๒ ต่อ
มาอีก ๓ วันก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยกรม
ตรวจและกรมตำรวจในกระทรวงพระคลัง

ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๔๔ ได้ทรงย้าย
ไปมีตำแหน่งปลัดกรมธนบัตร และทรงจัด
ระเบียบให้มีธนบัตรใบละพันบาท, ร้อยบาท,
ยี่สิบบาท, สิบบาทและห้าบาท ส่วนอัตรา
หนึ่งบาทยังคงใช้เงินเหรียญตามเดิม

หลังจากเป็นกรมธนบัตรได้ ๕ เดือนก็
ทรงเป็นผู้แทนเจ้ากรมธนบัตรในวันที่ ๑ เมษายน
๒๔๔๖ ต่อมาวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๖
ได้ทรงเป็นเจ้ากรมกองที่ปรึกษาและต่อมาได้
ทรงเป็นอธิบดีกรมกระดานต์สิทธิการ พระองค์
ได้ทรงแก้ไขระเบียบและเครื่องมือให้ทันสมัย
ขึ้นเป็นอันมาก ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ เมษายน
พ.ศ. ๒๔๔๑ ทรงเป็นอธิบดีกรมตรวจบัญชี
ส่วนราชการที่ ๕

ในปี ๒๔๔๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้ง
พระองค์เจ้าวรชนาเจษฎ์ขึ้นเป็นองคมนตรีและ
ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้ทรงเฉลิมพระยศให้เป็น
เจ้าต่างกรมมีพระนามว่า พระราชวรพงศ์เชอ
กรมหมื่นพิทยางกรณ ทรงศักดินา ๑๐๐๐ ไร่

พาณิชย์และ คมนาคมเข้าด้วยกันและ ให้กรม
หมื่นย่ำมาประจําทำราชบัณฑิตยสถานแต่เพียง
ตำแหน่งเดียว

แต่เนื่องจากการทำงานระหว่งดินดงครามโลก
ครั้งที่ ๑ ยังไม่เสร็จสิ้น กรมหมื่นจึงต้องกลับ
มาดำรง ตำแหน่ง พนักงานผู้ พิทักษ์ ทรัพย์สิน
อีกครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ นั้น กรมหมื่นทรงไ
รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างกฎหมาย
และในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้ทรงเป็นกรรมการ
สภาอากาศและได้ทรงรับผิดชอบ ๔ ครั้ง ถึงปี
พ.ศ. ๒๔๗๓ จึงทรงลาออก

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ สภาอากาศได้ขอให้
ทรงแต่งหนังสือเพื่อโฆษณาให้หนักถึงสภากา
ชาติ และทรงได้รับแต่งตั้งถนอม กระหมื่นฟ้า,
สภากาชาติและถนอมโฆษณากาชาติ ถนอม
กระหมื่นฟ้า เป็นถนอมอ่านต้นกัญฉัตรดวงและ
ไพเราะ ทรงบรรยายขึ้น ๆ ถึงความรู้ดีมี
อย่างไรขณะที่ทรงได้ยินเสียงหวอในคอนดึก
ขณะที่เรายังหลับฝันทรงบรรยายถึงการช่วย
เหลือของสภากาชาติไปด้วย ส่วนสภากาชาติ
และถนอมโฆษณากาชาตินั้นได้ทรงชี้ให้เห็นคุณ
ประโยชน์ของสภากาชาตนานาประการ เพื่อ
เป็นเครื่องเตือนใจมหาชนผู้ซาบซึ้งถึงคุณความ

ดีของ สภา กษัตริย์ แล้วอย่าได้เพิกเฉยที่จะทำบุญช่วยอุทิศหนุนส่งสภาฯ และเป็นผู้สนับสนุนสุดท้ายที่ทรงฝากให้แก่สภาฯ

รับพระราชทานบำนาญ.

พระนิพนธ์ต่าง ๆ

แต่เดิมในกรมทรงเป็นนักกีฬา และโปรดเล่นมาช้านาน เมื่อครั้งไปเรียนอังกฤษก็ไปทำซื้อไว้และทรงโปรดการเล่นเทนนิสมาก ทรงเป็นสมาชิกสโมสรดี และแม่พันธุ์ “วัยกระฉับกระเฉง” แล้วยังโปรดในฐานะ “ออกกำลัง” และได้ทรงตั้งสมาคมเทนนิสแห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๔๗๐

ในปี ค.ศ. ๒๔๗๐ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ มีพระราชดำริที่จะพระราชโองการให้ชาวไทยได้ฝึกหัดปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จึงทรงตั้งคณะกรรมการคณะองค์มนตรีจำนวน ๔๐ ท่านและกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ก็เป็นกรรมการด้วยพระองค์หนึ่ง และดำรงตำแหน่งประธาน

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อกรมพระยาดำรงราชานุภาพ สภานายกได้แปรพระสถานะ ไปประทับที่หัวหิน กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ก็ได้เป็นสภานายกแทน ครั้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ มีการเปลี่ยนระเบียบการและราชบัณฑิตสภา ได้เปลี่ยนนามเป็นราชบัณฑิตยสถานจึงทรงกราบบังคมทูลออก

เยี่ยมทราบนกันอยู่แล้วว่า พระราชวรพงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงมีปฏิภาณในหนังสือมาตั้งแต่ยังเด็กเช่น สามารถอ่านหนังสือได้และทรงกลอนได้ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ ซึ่งแม้ลายมือจะยังอย่างเด็กแต่วรรคตอนและเอกโท ถูกต้องตามลักษณะโคลงทุกประการ จนมีผู้ทำนายว่าจะเป็นกวีเมื่อโตขึ้น เมื่อทรงรับราชการมีเวลาว่างก็เขียนหนังสือ ไปลงในหนังสือวรรณรายเดือน ครั้งแรกบรรณาธิการหาว่าผู้ใหญ่เขียนให้แต่ต่อมาจึงเชื่อ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ เมื่อกลับจากอังกฤษได้เขียนเรื่อง “เรื่องของนักเรียนเมือง” ลงในหนังสือวรรณราย

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้ทรงร่วมมือกับพระสหาย ๒-๓ คนตั้งหนังสือพิมพ์รายเดือนชื่อ ดกวิทยา ซึ่งเป็นหนังสือชุดแรกที่เขียนจำนวนไทย หนังสือพิมพ์นั้นมียุ ๓ ปี ก็ต้องเลิกตั้ง ๆ ที่มีสมาชิกมากมาย ทั้งนี้เพราะคณะมีราชการมากจึงปลัดเวลาไม่ได้.

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ขณะทรงพระยศเป็นสมเด็จพระ

พระบรมโอรสาธิราชได้ทราบคือ อุบัติเหตุและ
วิบัติของลัทธิวิทยาก็ทรงเลี้ยตายจึงทรงออกหนังสือ
คือ “ทวิปัญญา” และพระราชทานชวนให้
คณะลัทธิวิทยาบางท่านมาร่วมแต่งด้วยและกรม
หมื่นก็ได้เขียนจดหมายของจางวางหว่าน

ในระบะที่ทรงเป็นอธิบดี กรมกตปณัตต้อง
เล็ดจ้อออกมาควบคุมงานเองจึงมีเวลาด่าง และ
ได้ทรงเขียนหนังสือไว้มาก จนสามารถออก
หนังสือ นิทานเกราะหวัช ใน พ.ศ. ๒๔๕๐

ทรงเขียนคำนำไว้ว่า “พวกเราถ่อมตัว
ไม่เป็นมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว หากจะรู้จะถ่อม
ตัวในแผนกอื่น ๆ ก็มีใช้แผนกเขียนหนังสือลง
พิมพ์ เมื่อครั้งลัทธิวิทยาเราเคยมีที่แห่งหนึ่งเรียก
ว่าออฟฟิศเลขานุการเป็นคำด่าสำหรับ ประชุม
กันอวดดี เมื่ออวดกันเองนักเข้า ก็มักจะเซ็น
กระดาษาไปในลัทธิวิทยามากจนทุกที่ ท่านผู้อ่าน
บางท่านเมื่อได้ยินเราอวดดีนักเข้าเคยเชื่อไปก็
มี ในที่สุดตัวเราเองก็เกือบพลอยเชื่อไปด้วย”

ใน พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้ตีพิมพ์ “ลัทธิราชดัม
บัต” หนังสือเล่มนี้ทรงเขียนเป็นหนังสืออ่าน
เล่นแต่อาศัยเรื่องจริงในพงศาวดาร เป็นหลัก
ทรงทำเยี่ยงอย่างไว้ในลัทธิวิทยา ดมัยนั้น
นิยมกันว่าเป็นเรื่อง “เก๋นักกระไร” เพราะแม่

เมื่อเปิดอ่านใหม่ในทุกวันนี้ก็จะเห็นว่า “ช่าง
เก๋เกี้ยนกระไรอีก”

พ.ศ. ๒๔๕๕ ทรงจัดพิมพ์พระพนธ์คำฉันท์
ขึ้น เพื่อรักษาค้นดะบับไม่ให้สูญไปพระพนธ์
คำฉันท์มีความยาว ๒๖๐ หน้า เรื่องนี้ทรงถอด
จากเรื่องเดิมของฮินดู การที่ทรงกระทำเช่น
นี้จะได้ไม่ต้อง ทรงพระวง ในการผูก ท้อง
เรื่อง ทรงระวังเพียงคำครุ, ฤๅให้ถูกต้องตาม
ฉันทลักษณ์เท่านั้น

พ.ศ. ๒๔๕๘ ทรงจัดพิมพ์ “ตลาดเงิน
ตรา” ซึ่งไม่ทราบผู้เขียนและได้ทรงอธิบาย
ความบางตอนไว้ และทรงอธิบายว่าเหตุที่ไม่
เอามาเขียนใน اینجا ๆ เพราะเป็นการกระทำที่
ยากและทรงเปรียบไว้ว่า ถ้าผู้ใดจะเขียนรูป
พระปรางค์วัดอรุณให้ละเอียดเท่าของจริงด้วย
กระดาษาที่โตเท่ากับดมนี้ ย่อมทำไม่ได้เช่น
เดียวกัน หนังสือเล่มนี้เป็นคำราเคศหวัชคำสวด
แผนกที่วาดด้วยเงินตรา มีความยาว ๑๕๐ หน้า

ในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑
ดมได้จมหาดมณะเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ
วโรธ ได้ขอให้กรมหมื่นฯ แปลพระธรรม
เป็นภาษาอังกฤษและเขียนคู่กับภาษาไทย ทรง
ตรัสว่าทำได้ยากมาก

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้ทรงแต่งนิทาน
เวลาดอนเพื่อแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ
หม่อมพัฒน์รัตน์ หม่อมมอญก่อนของท่าน
นิทานเวลาดอน เป็นหนังสือ ที่ผู้อ่านทุกท่านคง
ความเห็นพ้องกันว่า เป็นหนังสือที่อ่านสนุก
ตลอดเล่ม อ่านก็หนักไม่รู้จักเบื่อ เพราะมีข้อ
คิดซึ่งเป็นคติสอนอยู่ทุกเรื่อง มีโครงฉันทะและ
กลอนซึ่งล้วนแต่ไพเราะประดับเป็นแห่ง ๆ ไป
(นิทานเวลาดอนได้พิมพ์ซ้ำอีกหลายหน)

พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้พิมพ์ “กนกนคร”
กลอนหกเรื่องนักอาศัยเรื่องเดิม และด้วยเหตุ
ผลอย่างเดียวกับพระนันทคำฉันท์ กลอนใน
กนกนครตั้งแต่ต้นจนจบ ได้ทรงพิถีพิถันให้
เป็นกลอนหกแท้ ๆ ไม่ขาดไม่เกินหกไปได้
สักแห่งเดียว จึงยากไม่น้อยกว่าการแต่งฉันทะ
ทรงเขียนคำนำไว้ว่า เมื่อมาฉบับเหมาะเข้าเช่น
นี้ก็นับว่าโชคได้เป็นอันถึงมือแต่งกลอนได้ แต่
เรื่องกนกนครนี้ไม่ได้เอามาจาก ตูริ ภิรมมา
โรคาสุริ อย่างเดียวต้องประกอบขึ้นด้วย.

๑. เรื่องเงินทอง

๒. ตูริ ภิรมมา โรคา สุริ

๓. น.ม.ส.

ถ้าถามว่าส่วน ไหนมาก ส่วนไหน น้อยก็
อยากจะตอบอย่างคำร่ายว่า (๑) และ (๒)

อย่างตะเท่า ๆ กันส่วน (๓) เท่ายาทั้งหลาย.

“ผู้อ่านพึงระวังว่านิทานนี้ เนื้อเรื่อง
เดิมเป็นเรื่องแขกอินเดีย ผู้แต่งเป็นไทยแต่ง
กลอนให้ไทยอ่าน แต่ผู้รู้ภาษาอังกฤษนักใน
ภาษานี้ได้ ฉะนั้นความคิดความเปรียบหรือ
เชิงความแฉะด้านอนที่กล่าวก็ดูอาจเป็นไทย ๆ
แขก ๆ ฝรั่ง ๆ ประปนกันหลายชนาน ข้อ
สำคัญอยู่ที่ว่าถ้าท่านเห็นว่าได้ปรุงเข้ากัน กลม
กลมก็เป็นอันใช้ได้”

พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นปีที่จัดพิมพ์ปาฐกถา
เล่ม ๑ สำหรับใช้ในงานพระราชทานเพลิงศพ
คุณจอมมารดาของท่าน ประชุมปาฐกถาเล่ม
๑ นี้ ได้รวบรวมปาฐกถาที่ทวีตในชุมนุมชน
ต่าง ๆ มีอยู่ ๘ เรื่อง

เรื่องที่ ๑ วิธำขบุชาที่บ้านชะอำทวีตเมื่อ
วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

เรื่องที่ ๒ นิทานเก่า ๆ ตวีตที่ด้ามคยา-
จารย์ด้ามคม เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

เรื่องที่ ๓ สหกรณ์นางบางรูปในอินเดีย
ตวีตที่ด้ามคยาจารย์ด้ามคม เมื่อวันที่ ๑๔
สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

เรื่องที่ ๔ เทียวพุกาม ตวีตที่บุญจิต
ศิดปาการ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๓๓

เรื่องที่ ๕ ปาฐกถาเรื่องเสือป่ามณฑล
กรุงเทพ ฯ คริสต์ที่สวนสราญรมย์ เมื่อวันที่ ๑
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

เรื่องที่ ๖ ปาฐกถาเรื่องเสือป่าคอนที่
ตอง คริสต์เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคมปีเดียวกัน

เรื่องที่ ๗ คริสต์เมื่อแจกประกาศนียบัตร
โรงเรียนกรุงเทพ ฯ คริสต์เดียนวิทยาดัย เมื่อ
วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

พ.ศ. ๒๔๗๒ พิมพ์ประชุมปาฐกถาเล่ม
ที่สอง เด่มหมื่นปาฐกถาฯ อยู่น้อย
ตามเรื่อง คือ

เรื่องที่ ๑ หลักระบวนแต่งหนังสือ
ข่าว

เรื่องที่ ๒ ดัชนีบอกภายในเรื่องปาดิ-
เมนต์

เรื่องที่ ๓ เรื่องการขยายตัวแห่งภาษา
ประชุมปาฐกถาทุกชั้นนำมาดำดบไว้ใน
หนังสือเห็นว่าแต่ละชั้นต่างรต์ และต่างวิชา
แต่ก็ได้มารวบรวมอยู่ในวิทยากรของพระองค์
ท่าน.

พ.ศ. ๒๔๗๓ ประมวลนิทาน น.ม.ด.
ได้จัดพิมพ์ขึ้นรวม ๒ เล่ม นิทานในหนังสือ ๒
เล่มนี้ โดยมากเป็นนิทานเก่าที่เคยลงในดัก

วิทยานิทานเคราะห์ ทวีปัญญา ในด้อมรั้ว
และนิทานที่ทรงเขียนขึ้นใหม่.

พ.ศ. ๒๔๗๔ ทรงแต่งให้เรือทูตเกิดฯ
ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวใน
พระราชพิธี ทรงเปิดสะพานปฐมบรมราชา-
อนุสรณ์ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕
ให้เรือทรงแต่งยาว ดั้นพอส้มแก่เวลาที่จะ
บวชนให้เด็จพระราชดำเนินทางชลมารคจาก
เชิงสะพานฝรั่ง ไน้เรียบดำนามาชนที่ท่าพระ-
คำหนักแพ แต่ก็นับว่าเป็นบทให้เรือที่ไฟระ
ที่ดุชันหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ทรงแต่งหนังสือดุตั้งเว
ดิมโกษณ์เศวตฉัตร พิมพ์ในเดือนมีนาคมปีนั้น
โดยมีพระราชโองการลงมาว่า “ดุตั้งเว
เดิมนั้นยาวยียดยากนักใช้เวลาอ่านเป็นชั่วโมงๆ
ใจความก็ซ้ำๆกัน จึงมีพระราชประสงค์ให้
กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงแต่งขึ้นใหม่ ให้
ย่อความลงไปให้สั้น ทรงรับสนองพระเดช
พระคุณด้วยเต็มพระทัย ครั้นแต่งเสร็จก็ได้
พิมพ์ทูตเกิดฯ ถวายขึ้นไปเป็นที่พอพระราช-
หฤทัยแล้ว ก็ต้องเลิกใช้ ท่านผู้พนชทรง
เสียตายผลแห่งความคงพระทัย ที่จะได้สนอง
พระเดชพระคุณอีกวาระหนึ่ง จึงทรงบรรทุก

ไว้ในสมุดนั้น เมื่อครั้งที่ทรงค้นพบจะรวบรวมพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมจะทรงแต่งประวัติของพระองค์เอง บรรดาที่ทรงเขียนขึ้นก่อนวันสิ้นพระชนม์เพียง ๑๑ วันเท่านั้นเคยนำมาลงเป็นที่ระลึกไว้ในประวัตินี้ด้วย”

พ.ศ. ๒๔๖๗ ทรงแต่งและพิมพ์ ความนึกคิดในฤดูหนาว

พ.ศ. ๒๔๗๓ ทรงแต่งและพิมพ์ กตอนและนักกตอน

พ.ศ. ๒๔๗๘ ทรงแต่งและพิมพ์ คำทำนาย

พ.ศ. ๒๔๗๗ ทรงแต่งและพิมพ์ เครื่องฝึกเยนเตดแมนในออกซฟอร์ดและเคมบริดจ์

พ.ศ. ๒๔๘๐ ทรงแต่งและพิมพ์ เสภา

พ.ศ. ๒๔๘๓ ทรงแต่งและพิมพ์ ปฤษณาเถลิงศก

หนังสือเหล่านี้เป็นเรื่องสั้น ๆ เป็นเล่มเล็ก ๆ สำหรับทรงแจกแก่ผู้ไปช่วยงานกุศลพระราชทานบ้าง ทรงแจกแก่ผู้มาเฝ้าอำมพรในวันปีใหม่บ้าง

พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้ทรงเขียนเรื่องที่จะไปปรากฏที่สยามสมาคมเป็นภาษาอังกฤษหลายเรื่อง เช่น เรื่องการเล่นเพลงตามชนบท, เรื่องพระพุทธบาท, เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้ทรงตั้งโรงพิมพ์ประมวลมารคขึ้น ที่วังถนนประมวลและพิมพ์หนังสือประมวลมารการายอาทิด้วย เพราะเหตุที่ทรงพิถีพิถันในเรื่องหนังสือจึงมีเรื่องโยงไปถึงเรื่องการพิมพ์ด้วย เหตุฉะนั้นประมวลมารคจึงมีแทนพิมพ์และเครื่องใช้ครบถ้วน ต่อมาจึงมีหนังสือประมวลสารรายอาทิ และประมวลวันออกรายวันตามมา กรมหมื่นได้ทรงเขียนประจำในหน้า ๕ ของประมวลวันและประมวลสาร

หนังสือที่พิมพ์ประมวลมารคยังไม่เลิก กรมหมื่นทรงเลี้ยงข้าวแซ่แก่ผู้หายจนเกิดการเดินดักกวาขึ้นทรงเรียกว่าดักกวาบอนข้าวแซ่ ขึ้นต้นก็เป็นการหยอกล้อระหว่างมิตร ต่อมาประมวลมารคเลยกลายเป็นบอนดักกวาเรียกว่า “ดักกวาไปรษณีย์ตอนทำวมาดีวราชว่าความ” มีการกะตัวผู้เป็นควทำวมาดีวราชและตัวอื่นๆจนครบ พระองค์เองทรงเป็นนางมณโฑ (เมื่อพระชนมายุครบ ๖๐ ปีก็ทรงบทดักกวา ไว้) โรงพิมพ์ประมวลมารคตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และอาจดับในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เพราะภัยทางอากาศ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ เมื่อครั้งทรงเป็นคฤหัสถ์จะต้องไปผ่าตัดที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้ทรงนิพนธ์เรื่อง

ตามกรุงธน ตามกรุงมีเนื้อเรื่องเป็นพงศาวดาร
ยาวกว่าเตงพ่ายมาก ทรงแต่งจนสำเร็จ ตาม
กรุงภาค ๓ เริ่มเรื่องตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาถ้ายก
เสียแก่ข้าศึก ภาค ๒ ตอนกรุงธนบุรีทรงเชิดชู
พระเกียรติคุณพระเจ้ากรุงธนบุรี ในการที่ทรง
สามารถกอบกู้บ้านเมือง ให้คืนสู่อิสรภาพได้
และภาค ๓ ตอนกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นตอนสุด
ท้ายทรงแต่งเสร็จเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๔๔๗ อันเป็นเวลาสงครามกำลังพัวพัน
ตามกรุงจึงทำประโยชน์ด้วยอีกอย่างหนึ่ง คือ
ปลดปล่อยพระทัยให้ทรงมีขันติ รังพระทัยปฤษฎะ
ให้ประทับอยู่กับวังตลอดเวลาที่ถูกล้อมรอบให้
ดั่งมารอบด้าน.

เมื่อทรงแต่งตามกรุงเสร็จไปแล้ว ก็ทรง
ภาคผนวก ซึ่งกอบไปด้วยสาระสำคัญทาง
วรรณคดีไทยเป็นอันมาก คือไปทรงคัดสำเนา
ต้นฉบับตามกรุง ๓ ชุด ด้วยพิมพ์คัดนำไปฝาก
กับผู้วางพระทัยว่าจะคุ้มครอง ให้พ้นจากสงคราม
และทรงเก็บไว้ชุดหนึ่ง และทรงรำพึง
ด้วยความปลาดปลดว่า “ไม่ว่าจะเปิดอ่านตรง
ไหนตมนี้ยังเพียรพราวทั่วไปหมด” คำว่าผั่ง
เพียรเป็นศัพท์ ที่กวดชมโคลง หรือกาพย์ กลอน
และฉันท์ไพเราะด้วยรสคำและรศความซึ่งหา

คำหั้นไม่ได้เคย หั่งเดินไปด้วยสำนวนโวหาร
ตามกรุงมิได้จัดอยู่ในจำพวกกลิตติ แม้มีโครง
มากก็จริง แต่บางตอนมีกลอน ๖ กลอน ๗
กลอน ๘ และกลอนเดี่ยวรวมอยู่ด้วยฉันท์ก็มี
ทั้งนี้เพราะตงพระทัย จะให้เป็นทั่วรวบรวมแบบ
ฉันท์แห่งกวดจะไว้เต็มเดียวกัน

เมื่อวันสิ้นพระชนม์คอนเข้าก็ยังทรงรำเริง
ด้อยู่ตามเคย ด้วยเครื่องเข้า แดวยังทรงท่อง
กลอนสรวรรคชนชั้นกวด และอธิบายความหมาย
ในกลอนประทานให้หม่อมเจ้าหญิง วิภาวดี
พระธิดา ผู้ขณะนั้นยังนั่งใกล้ๆ จึงชวน
สรวรรคชนกวดมาไว้ ณ ที่นั้นด้วย.

“สรวงสรวรรคชั้นกวีจิรรัตน์
ผ่องประภัทรพลอยหาวพราวเวหา
พริ้งไพเราะเสนาะกรณวันณา

พอตอนปลายวันนั้นพระองค์ท่าน ก็สิ้นพระ
ชนม์ด้วยพระโรคหลอดโลหิตในสมองคัน เมื่อ
วันจันทร์ที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ เวลา
๑๕ นาฬิกาครึ่ง ศิริพระชนมายุ ๖๘ ปี ๖ เดือน
๓๓ วัน

คุณสมบัติแสดงว่าพระองค์เป็นรัตนกวี
คือทรง

๑. เขียนหนังสือดี
๒. ความจำดี
๓. มีความแม่นยำดี
๔. มีอุคตาทิภาคนิพนธ์
๕. มีความสามารถ
๖. มีความอดทน
๗. มีความซื่อสัตย์สุจริต
๘. พระทัยกว้างไม่หวงวิชาไว้แต่ผู้เดียว
ตัวอย่างที่แสดงว่าที่รัตนกวี
ดังนี้ คือ

“ทรงเรียก มิสเตอร์ กรีน ว่า
สมิเจียว” เพราะได้พญัตราท่งนอกเพดณะใน
เพด

ทรงใช้คำสั้น ๆ แต่ได้ใจความ
มาก พระจักรพรรดิผู้มีบุญยอมมีแก้ว ๗
ประการ คือ จักรแก้ว, น้ำแก้ว, แก้วมณี,
นางแก้ว, ขุนพลแก้ว, ขุนคำแก้วนั้น ถ้าใคร
ครองจริง ๆ ก็จะได้เห็นว่าพระจักรพรรดิจะมีบุญ
ยิ่งไปกว่าเด็กที่มีมารดา เป็นแม่แก้วนั้นไป
ไม่ได้ (จากหนังสือชุมนุมปาฐกถาของกรมหมื่น

พิทยาดวงรัตน์เล่ม ๓)

ทรงเป็นคนทำงาน และหมั่นเพียร
เช่นจนรัชกาลที่ ๕ ได้เรียกไปเฝ้าและตรัสด้วย
ประมาณ ๒-๓ นาทีเป็นทำนองว่า

วันหนึ่งในที่เฝ้า	ภูบาล
มีราชวโรกาส	แก่ข้าฯ
ในเรื่องอุบายงาน	บ่อย ๆ
ตรัสว่าสมน้ำหน้า	ที่ใช้ได้ดี

(จากตำมกรง)

ทรงทำงานอย่างรอบคอบ เช่น
ขณะที่ไทยจะประกาศสงครามกับประเทศเยอรมัน,
ออสเตรีย และฮังการี พระองค์ท่าน
ได้ทรงวางแผนการล่วงหน้าไว้ถึง ๓ อาทิตย์ได้
ปรึกษาแก่กฎหมายอย่างละเอียด เมื่อวัน
ประกาศสงครามฝ่ายไทยก็เข้าฝึกได้อย่างเรียบร้อย

ทรงเป็นผู้ยุติธรรมและมีความสุจริต
เช่นจากการทำการยึดทรัพย์สินของชนชาติศัตรู
ทรงทำอย่างละเอียดจนชาติเยอรมันเมื่อกลับ
มาเมืองไทยเพียง ทราบว่างาน พิทักษ์ทรัพย์อยู่
ในความดูแลของกรมหมื่น เขาก็สงบอารมณ์
ไม่มีความสงสัยแต่ประการใด ๆ

ทรงสนใจในความรู้ใหม่ๆ และทรง
เป็นนักศึกษาที่แท้จริงถ้าพูดในสิ่งที่แน่ใจ
เช่นได้ทรงศึกษาเรื่องญี่ปุ่นอย่างละเอียด (ใน
เรื่องสงคราม รัสเซียกับญี่ปุ่น) ดังนั้นจึง
กล้าเขียนคำทำนายลงในหน้า ๕ หนังสือประ-
มวตวันว่า ผลที่สุดญี่ปุ่นจะแพ้สงครามทั้งๆ
ที่ขณะนั้นญี่ปุ่นได้ประเทศใหญ่ๆมาไว้ใน

ครอบครองทำให้เพื่อนบ้าน ใกล้เคียงเชื่องคิน
ในชัยชนะของญี่ปุ่น จนกระทั่งผู้ทำนายตาม
หลักวิชาที่ปราศจากอคติเกือบเข้าข้าง และผล
ของการทำนายถูกต้องทุกประการ

ในด้านการ ประพันธ์ ได้ทรงใช้ นามปาก
กาว่า น.ม.ด. ซึ่งเป็นคำย่อคำท้ายพระนามเดิม
รัชนี้ แจ่มจรัส

เรื่องนี้มีพิศ

มีข่าวในหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ของอังกฤษว่า ที่ในเมือง
เบโอวิล ซิมเมอเชท บรรณารักษ์และเด็กนักเรียนผู้ช่วยอีก ๓ คน
ได้เริ่มต้นตรวจดูหนังสือจำนวน ๓ หมื่นเล่มในห้องสมุดว่า เล่มใด
บ้างที่ไม่มีเรื่องเกี่ยวกับเพศปรากฏอยู่ เล่มใดไม่มีก็จะได้ทำเครื่องหมาย
จุดขาวลงไว้ น่าเสียดายที่ น.ส.พ. นี้มิได้บอกด้วยว่า ได้หา
หนังสือที่จะทำเครื่องหมายจุดขาวได้สักกี่เล่ม

การอ่านหนังสือ

บุญเจือ อองคประดิษฐ์

การอ่านหนังสือเป็นดังจำเป็นอย่างหนึ่ง
ที่ครูหรือ ผู้ปกครองควรจะได้แนะนำตั้งแต่เริ่ม
เด็ก ให้รักการอ่านจนติดเป็นนิสัย ประกาศ
กรมศึกษาธิการต่อไป แม้จะได้ประกาศมา
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๖ เป็นเวลานานเกือบ ๖๐ ปี
แล้ว แต่ก็ให้คำแนะนำที่น่าฟังและมีประโยชน์
เป็นอันมาก เกี่ยวกับการอ่านหนังสือตลอดจน
เรื่องการจัดตั้งห้องสมุดพระยาวิสูตรฤทธิยศักดิ์
อธิบดีกรมศึกษาธิการในสมัยนั้น คือ เจ้าพระ
ยาพระเจ็ดजूเรนทรวิปัติ (ม.ร.ว. เปีย มาธ
กฤต)

ประกาศกรมศึกษาธิการ

ด้วยดังเหตุเห็นว่าในปัจจุบันนี้ นักเรียน
ยังหาผู้ฝึกฝนในการอ่านหนังสือไม่ (แม้
แต่ครูเองโดยมากก็ยังอ่านหนังสือไม่พอ) การ
อ่านหนังสือมาก ๆ นั้นมีประโยชน์เพียงใด น่า
จะเป็นความเข้าใจให้ทั่วกัน ในจำพวกที่เรียก
ตัวว่าเป็นนักเรียน หรือเป็นผู้ที่มีความรู้สูง
เกิน

ธรรมดาความรู้ที่จะเกิดขึ้นนั้น ย่อมได้
จากครูอาจารย์ บิดามารดาผู้สั่งสอนฝึกหัด
หรือได้จากฟังผู้อื่นเล่าบอก แต่ก็คงคอยให้ครู
อาจารย์บิдамารดา และผู้อื่นมาเล่าสั่งสอน
เล่าบอกอยู่จนตลอดชีวิตได้หรือเพราะฉะนั้นใน
โรงเรียนจึงพยายามปลูกฝัง ดันดานเด็ก ให้รัก
การอ่านหนังสือ เพื่อต่อไปข้างหน้าเมื่อมี
ความรู้สูงขึ้นหรือเมื่อออกจากโรงเรียนแล้วจะ
ได้ยึดเอาหนังสือเป็นครูผู้เล่าบอก กระทำให้
ความรู้ของตนเฟื่องฟูกว้าง ขวางออกไปตาม
ส่วนตามสมัย

การอ่านหนังสือ ยิ่งอ่านจบมาเรื่องยิ่ง
มีความกว้างขวางมากขึ้น ถึงจะอ่านแล้วลืม
เสียจำไว้ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร การที่ได้อ่านเข้าใจ
จนตลอดเรื่อง แล้วนั้น ย่อมเป็นคุณ เป็นประ
โยชน์อยู่ในตัว ทำความ กว้างขวาง ให้เกิดขึ้น
บ้างแล้ว แม้แต่ตัวเราจะไม่รู้สิ่งเช่นนั้นเลยก็
เพราะฉะนั้นผู้ที่คงแก่เรียนเขาจึงอ่านหนังสือให้
มากเรื่องที่ลืมนี่จะอ่านได้ ไม่ว่าเรื่องใด ๆ

ถ้าเป็นเรื่องยาก ๆ อ่านต้องคิดต้องจำเช่น
หนังสือเรียนต่าง ๆ ก็อ่านในเวลาที่มีเวลาว่าง
งาน ถ้าเป็นเรื่องที่อ่านฟังเล่น เช่น หนังสือ
ประโตมโศกหรือโคลงฉันท์กาพย์กลอน หรือ
หนังสือพิมพ์แมกกาซีน หรือหนังสือข่าวคราว
ต่าง ๆ ก็อ่านในเวลาว่างการทำงานที่นับเป็น
เวลาหยุดพักผ่อนหย่อนใจ เพราะหนังสือเหล่านี้
ช่วยทำให้ผู้อ่านได้สนุกได้เพลิดเพลินได้
ใจมาคุยให้ฟังเหมือนกัน

หนังสือไทยที่ได้ตีพิมพ์จนแล้วเป็นเล่ม ๆ
มีนับด้วยร้อยด้วยพัน กับยังมีหนังสือแมกกาซีน
หนังสือข่าวคราวต่าง ๆ ที่ออกประจำเดือน
ประจำวันประจำวันอีกเป็นหลายฉบับ กว่าจะ
อ่านได้หมดก็คงกินเวลามากอยู่ อายุขัยของ
คนเราหรือสั้นหรืยาว เพราะฉะนั้นเราจะต้อง
กระหมัดกระหมေးใช้เวลาให้ดีที่สุดจึง จะควร
เวลาใดจะอ่านหนังสือได้ก็รีบอ่าน อย่าทิ้งให้
หมดเปลืองไปเสียเปล่า ความรู้ของเราจะได้
กว้างขวางขึ้นตามลำดับที่อายุได้เท่ามากขึ้น

การที่จะปลูกฝังนิสัยการอ่านให้รู้ลึกเช่นนี้
ให้เกิดความบันเทิงในใจในการอ่านจริง ๆ ย่อม
เป็นการยากที่สุดที่จะทำได้ แต่ก็เป็นกรจำ
เป็นที่สุดอย่างหนึ่งเหมือนกันที่จะต้องพยายาม

ทำจนให้สำเร็จ เพราะเห็นแล้วว่าถ้าไม่เช่นนั้น
ความรู้จะกว้างขวางออกเต็มที่ไม่ได้ เพราะ
ฉะนั้นบรรดาครูอาจารย์จะต้องเอาใจใส่ทั่วกัน
และจะต้องไม่ลืมว่าตนเองก็ต้องทำ นิสัย
ของตนให้เป็นเช่นนั้นด้วย กับจะต้องให้เป็น
เช่นนั้นตลอดไปเสมอด้วย หนังสือสำหรับ
อ่านย่อมจะออกใหม่ ๆ มากขึ้นเสมอไปไม่มี
ที่สิ้นสุด

ในโรงเรียนของเราเดี๋ยวนี้ก็มีหนังสือ
อ่านหนังสือ ด้วยวิธีที่จะนำให้ นักเรียนรักการ
อ่านหนังสืออยู่บ้างแล้ว แต่ยังหาพอไม่ด้วย
หนังสืออ่าน มีน้อยและมักเป็นตำราเรียนเสีย
มาก ไม่สู้จะเป็นเครื่องต้อใจให้เกิดความปีติ
ยินดีในการอ่านนัก เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่า
โรงเรียนทุกโรงเรียนที่นับว่าเจริญเข้าระเบียบ
เรียบร้อยแล้ว จึงควรจะสะสมหนังสือไว้
สำหรับครูและนักเรียนอ่านให้มาก ๆ คือ
เป็นห้องสมุดขึ้น เงินที่จะจัดซื้อหนังสือ
เข้าห้องสมุดนั้นจะเรียกรายตามบรรดาครู ผู้อุป
การะและนักเรียนคนละเล็กน้อยตามแต่ใครจะ
ให้ได้ หรือจะให้เพิ่มเติมหนังสือที่เดียว หรือ
จะชักชวนให้ผู้มีความศรัทธาเกิดกุศลแก่โรงเรียน
หรือจะประชุมทนายทนายิกามีธรรมเทศนาในที่

และเวลาอันควร แล้วอุทิศเงินให้แก่ห้องสมุด
โรงเรียน หรือวิชาใดๆ ก็แล้วแต่ผู้อุปการะและ
ครูอาจารย์นักเรียนในโรงเรียนจะจัดให้เป็นไป
ได้ แต่ขอเตือนว่าบรรดาหนังสือที่ใครจะให้
แก่ห้องสมุดโรงเรียนก็ดี หรือจะซื้อเข้าห้อง
สมุดก็ดี อย่าให้เป็นหนังสือที่จะเป็นเรื่องต่อ
ให้ความเสียหายแก่จิตใจและสันดานเด็ก อัน
นับว่ายังอ่อนอยู่เป็นอันขาด นอกนั้นจะเป็น
หนังสือพิมพ์แมกกาซีนหรือหนังสือเรื่องอ่านเล่น
หรือรายงานต่างๆ หรือหนังสือตำราเรียนก็

ใช้ได้ทั้งนั้น

ส่วนวิชาจัดห้องสมุด วิชาทำบัญชี วิชา
ให้ยืมหนังสือ ฯลฯ มีแจ้งอยู่ในหนังสือเด็ก
เชอร์ด้วยวิธีสอนที่ โรงเรียน อาจารย์ หน้า ๑๕
โดยละเอียดแล้ว ให้ครูดูให้เข้าใจและจัดทำ
ให้ถูกต้องตามนั้นเถิด

ประกาศมา วันที่ ๘ มกราคม ร.ศ. ๑๒๒

(ลงนาม) วิสุทธสุริยศักดิ์

อธิบดี

ปลาบู่ทองกับเออย

แม่นมาส ขวลิขิต

ในสมัยหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กหญิงที่
น่ารักคนหนึ่ง ชื่อเออย เออยเป็นคนที่น่าสง
สารเพราะว่า แม่ตายเสียแต่เออยยังเด็ก พ่อ
ของเออยมีเมียอีกคนหนึ่ง แม่เลี้ยงของเออย
มีลูกสองคน ชื่อ อ้าย และอี

แม่เลี้ยงของเออยเป็นหญิงใจร้าย แกล้ง
ใช้ให้เออยทำงานหนักทุกวัน อ้าย และอี
ก็คิดว่าเออยด้วยกว่าตน ชอบหาเรื่อง
แกล้งเออยเสมอ

เออยคนแค่นี้ ต้องหุงข้าว ตักน้ำ ฆ่า
ฟัน กวาดบ้าน ถูเรือน คือนัวควายไปเลี้ยงที่
ถางทุ่ง แม่เลี้ยงทั้งให้เออยอดอยาก อาหาร
ไม่เท่าไร ตนเองและลูกของตนก็กินเสียหมด
เวลาดากลางคืน เออยก็ต้องนอนนอก
ชาน ไม่มีหมอน ไม่มีหมอน ไม่มีมุ้ง ไม่มีผ้า
ห่ม

วันหนึ่ง เออยกวาดบ้าน ถูเรือนเสร็จ
แล้ว ก็ไปตักน้ำมาดื่ม เธอรู้สึกเหนื่อย และ

คิดถึงแม่เหลือเกิน พอถึงเวลานั่งร้องไห้
แม่ของเออยตายไปแล้ว เกิดเป็น ปลาบู่
ว่ายน้ำวนเวียนอยู่ที่ริมฝั่ง ได้ยินเสียงลูกร้อง
ให้ก็ว่ายน้ำเข้ามาหา และปลอบว่า

“ลูกจำ แม่ของเออยอยู่นี่แล้ว อ้าย
ร้องให้เลยลูกนะ”

เออยได้ยินเสียงแม่ ก็แปลกใจ และดีใจ
แต่เมื่อมองใกล้ เห็นแต่ปลาบู่ตัวงามตัวหนึ่ง
ว่ายน้ำอยู่

“แม่ แม่จำ แม่อยู่ไหนจ๊ะ” เออยร้อง
ถาม

“เมื่อยู่นี่” ปลาบู่ร้องตอบ “แม่ของ
ลูกไปเกิดเป็นปลา แม่มาหาลูกแล้วนะจ๊ะ”

เออยจึงก้มลงไปช้อนปลาบู่ขึ้นมาอดใจ
แล้วร้องไห้

ปลาบู่ที่เป็นแม่ก็ต้องร้องไห้ เพราะนาง
คิดถึงลูกเหลือเกิน

เมื่อเออยรู้ว่าแม่ไปเกิดเป็นปลาบู่ เออย

ก็มาหาแม่ทุกวัน แม่เล่าเรื่องต่าง ๆ ให้เออย
ฟังเหมือนเมื่อก่อนที่แม่ยังเป็นคน เออยก็

มีความสุขมาก

แต่ พอแม่เลี้ยงของเออยรู้ว่า เออยได้
พบกับแม่ของเออยทุกวัน แม่เลี้ยงก็โกรธ
นางไม่ยอมให้เออยมีความสุข วันหนึ่งลูก
เลี้ยง แก่งไข ให้เออยเอาข้าว ไปเลี้ยงที่ทุ่ง นา
ไถด ๆ แล้วให้ลูกสาวของนางไปจับปลา มา
มา แลกกินเลี้ยง

เออยกลับจากทุ่งนา รู้สึกคิดถึงแม่มาก
จึงรีบวิ่งไปที่ทำนา มองลงไปในน้ำ ไม่เห็นแม่
ปลา

“แม่จ๋า แม่อยู่ไหนจ๊ะ”

เออยมองแถวมองอีก เรียกแถวเรียกอีก
ปลาก็ไม่มา เออยจึงร้องไห้ และกลับมามาน
ขณะที่เออยนั่งร้องไห้อยู่ใต้ถุนบ้าน เบ็ด
ที่เออยเลี้ยงไว้ ก็มาหา แล้วบอกว่า

“คนใจร้ายมันฆ่าแม่ปลาไปแล้ว ฉัน
เก็บเก็ดปลาไว้ให้เก็ดหนึ่ง เอาไปดูต่าง
หน้าแม่เกิด”

แล้วเบ็ดก็คายเก็ดปลาให้ เออย
เอามาทอดไว้ด้วยความตั้งใจ เมื่อจะออกไป
เลี้ยงวัว เออยก็เอาเก็ดปลาไปด้วย เออย
อยากจะทำเก็ดปลาไปนอนด้วย แต่กลัว

แม่เลี้ยงจะรู้เขา แทะแยงเอาไปเลี้ยง เออยจึง
เอาเก็ดปลานั่นฝังไว้ที่ทุ่งนา

วันรุ่งขึ้น เมื่อเออยเอาวัวไปเลี้ยง ก็ได้
พบคันมะเขือต้นงามขึ้นอยู่ตรงที่ฝังเก็ดปลาไว้

“แม่จ๋า แม่มาเกิดเป็นคันมะเขือเพื่อจะ
ได้อยู่กับลูกใช่ไหมจ๊ะ” เออยถามด้วยความ
ดีใจ

คันมะเขือพูดไม่ได้ แต่เออยก็รู้ว่าแม่
ของตนมาเกิดเป็นคันมะเขือแน่นอน เออยจึง
มีความสุขมาก

แม่เลี้ยงใจร้ายเห็นเออยมีความสุข ก็นึก
รู้ว่าคงได้พบกับแม่ จึงได้ให้ลูกสาวแอบตาม
ไปดู ลูกสาวเห็นเออยอยู่กับคันมะเขือ จึงมา
บอกแม่

วันรุ่งขึ้น แม่เลี้ยงแก่งไข ให้เออยเอา
วัวไปเลี้ยงที่อื่น แล้วให้ลูกสาวไปถอนคัน
มะเขือทิ้งเสีย แล้วถอนมะเขือขึ้นเอามาจมน้ำ
พริกกิน

เย็นวันนั้น พอเออยกลับมามาน เบ็ด
ที่เออยเลี้ยงไว้ ก็เอาเม็ดมะเขือมาให้ และ
บอกว่า

“เอาเม็ดมะเขือไปไว้ดูต่างหน้าแม่เกิด
คนใจร้าย มันถอนคันมะเขือเสียแล้ว”

เออยก็เอาเม็ดมะเขือแล้วร้องไห้ วันรุ่ง

ปลาบู่ทองกับเออย

๕๓

ชนเออยเอาเม้ดมะเขือไปฝังไว้กลางทุ่งนา
อีกวันหนึ่ง เออยก็ได้เห็นตนโพธิ์ออก
ชนมาตรงที่เออยฝังเม้ดมะเขือไว้

“แม่จ๋า แม่เกิดมาเป็นตนโพธิ์เพื่อจะได้
อยู่กับตุ๊กไขไหมจะ”

ตนโพธิ์พูดไม่ได้ แต่เออยก็รู้ว่าตนโพธิ์
คือแม่ เออยจึงพาตัวมาเลี้ยง ใกล้ ๆ ตนโพธิ์
และไปนั่งอยู่ใต้ตนโพธิ์ทุกวัน เออยมีความ
สุขชนมาก

วันหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดินผู้ครองเมืองใหญ่
ได้จ้อออกไปล่าสัตว์ ทรงม้าผ่านใกล้ตนโพธิ์
ทอดพระเนตร เห็นเออยเข้า ก็ทรง
คิดว่า

“หญิงสาวผู้นี้ดูเหมือนเก่าแก่กว่าคร่ำแต่
ใบหน้าอัมเอิบ แสดงว่าเป็นคนมีน้ำใจ”

เมื่อทรงคิดเช่นนั้นแล้ว พระราชาก็ได้จ้อ
ลงจากม้าพระที่นั่ง เข้าไปหาเออย และ
ตรัสว่า

“ท่าทางของเธอบอกว่าเป็นคนใจดีนัก
ฉันอยากจะขอเชิญเธอไปเป็นพระมเหสีของฉัน
จะได้ช่วยทำให้ประชาชนพดเมืองมีความสุข”

เออยทูลตอบว่า “ถ้าหม่อมฉันจะไป
จากที่นี่ หม่อมฉันต้องเอาตนโพธิ์ไปด้วย

เพราะว่าตนโพธิ์นี้เป็นแม่ของหม่อมฉัน ขอ
พระองค์ตรัสถามแม่ตนโพธิ์ด้วยเถิดว่า จะ
ยอมไปด้วยหรือไม่”

พระเจ้าแผ่นดินหนุ่มจึงตรัสถามตนโพธิ์
ว่า “แม่โพธิ์จ๋า ฉันขอเชิญแม่โพธิ์และตุ๊ก
ของแม่ไปอยู่ด้วยกับฉัน ถ้าแม่ยอมไป ก็ขอ
โดยยอมให้ฉันถอนแม่โพธิ์ขึ้นมาได้ด้วยมือเดียว
เถิด”

แล้วพระราชาก็เอามือหนึ่ง จับตนโพธิ์
ถอนตนโพธิ์ขึ้นมาได้อย่างง่ายดาย แล้วพระ
องค์ก็สั่งให้มหาดเล็กเอาตนโพธิ์บรรทุกรถเข้า
ไปในพระราชวังพร้อมทั้งเออย

ต่อมาได้มีพิธีอภิเษกสมรส เออยได้เป็น
พระราชินี ส่วนตนโพธิ์นั้น เออยให้ปลูกไว้
ที่ใกล้หน้าต่างห้องนอน เข้าๆ เย็นๆ เธอคอย
ดูแลให้คนทำสวนรดน้ำพรวันดิน ให้ตนโพธิ์
เด็มอ

แม่เลี้ยงของเออย ได้ทราบข่าวเออยได้
เป็นพระราชินีก็มีใจริษยา จึงหาเรื่องแกล้ง
เออยให้ได้รับทุกข์เป็นอันมาก

เมื่อ พระราชาได้ทรง ทราบ ว่าแม่เลี้ยง
แกล้งเออยให้ได้รับความทุกข์ จึงรับสั่งว่า

“คนใจร้ายอย่างนี้ ปล่อยให้ไม่ได้ ต้อง

ดงโทษให้รู้จักความทุกข์เดี๋ยวบ้าง”

พระองค์รับสั่งให้คำ รวด ไปจับตัว แม่
เลี้ยงและลูกสาวทั้งสองมาดงโทษ
แม่เลี้ยงของเออยศกใจกลัวมาก จึง
ลารภาพผิด และวิงวอนขอพระราชทานโทษ
นางบอกว่าต่อไปจะไม่คิดร้ายอีก

พระราชารั้วว่า “เมื่อรู้ดีกว่าทำผิดไป
ก็ดีแล้ว ต่อไปข้างหน้า อย่าได้ทำให้ผู้อื่นเป็น
ทุกข์อีกมิฉะนั้นเราจะให้ตัดหัวเดี๋ยวทั้งสามคน”
เออยศมิได้ถือโกรธ แม่เลี้ยง และลูก
สาวของแม่เลี้ยงเลย

ตั้งแต่นั้นมา ทุก ๆ คนก็มีความสุข แม่
เลี้ยงและลูกของนางต่างรู้สึกเสียใจที่ตนเป็นคน
ใจร้ายมาก่อน จึงพยายามทำตัวเป็นคนดี และ
ไม่กล้าคิดร้ายต่อเออยศอีกเลย

(นิทานไทยของเรามียุทธาถะเรื่องทีเด็ก
เด็ก ๆ พอฟังได้ เพราะ theme ของเรื่อง
ไม่หนักไปในทางชั่วร้าย หรือเรื่องหึงหวง
ระหว่างเมียน้อย เมียหลวง เรื่องปล้นทุบของ
แต่คงให้เห็นถึงความรักผูกพันระหว่างแม่กับ

ลูกอยู่เป็นอันมาก และมีเรื่องความใจร้ายของ
แม่เลี้ยง ความจริงนิยายเรื่องนี้พอจะจัดอยู่ใน
ประเภทนิยายซินเดอเรลลา ซึ่งมีอยู่ทุกประ
เทศ และมี Variations ถึง ๓๐๐ กว่า แต่
เรื่องปล้นทุบของที่คนไทยเรานำมาใช้เนี่น ใช้
แสดงผลของกรรมมากกว่า เพราะตอนจบมี
การอธิบายว่า นางเออยศและแม่ของนางได้รับ
ทุกข์ก็เพราะได้ก่อกรรมมาอย่างนั้น ๆ

การนำเอาเรื่องนี้มาเขียนขึ้นใหม่ ได้ดัด
แปลงเนื้อเรื่องบางตอน และคิดตอนบางตอน
ออกเสีย ทั้งนี้ก็เพื่อให้เหมาะแก่เด็กอายุ
ระหว่าง ๓ - ๗ ขวบเท่านั้น ได้เน้นน้ำหนัก
ความรักระหว่างแม่ลูกและการรู้จักยกโทษใน
ตอนท้าย แต่ก็ไม่ได้ตัดตอนที่ผู้ทำผิดจะต้องถูก
ดงโทษ เพียงแต่ไม่ได้กล่าวถึงการดงโทษ
อย่างน่าหวาดเสียว คือดัดร้ายกายเป็นชิ้น ๆ
เท่านั้น เพราะเห็นว่าไม่เหมาะที่จะหัดให้เด็ก
เคยชินกับความทารุณเช่นนั้น ตอนนางเออยศ
ถูกฆ่ากลายเป็นอะไรต่าง ๆ ก็ไม่ได้พูดถึง
เพราะเรื่องจะยาวมากไป.

ไปออกโทรทัศน์

โดย สุข วงศาสนธิ์

เมื่อวันเสาร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔
อาจารย์แม่นมาศ ขวดี คุณดินจง เผ่าวิบูลย์
และข้าพเจ้า ได้พากันออกไปออกโทรทัศน์ที่
สถานีกองทัพบก ช่อง ๗ เรื่อง การระวังรักษา
หนังสือ เวลาในรายการของเราเพียง ๒๕ นาที
ตกถึงคนหนึ่ง ๆ ก็จะมีเวลาพูดเฉลี่ยคนละ ๗ -
๘ นาที แต่โดยเหตุที่การขอมหนังสือเป็นของ
ที่หายากและใช้เวลานาน จึงตกลงกันว่าแบ่ง
เวลาให้ขอมมากกว่าอันคือ ๑๕ นาที ข้าพเจ้า
และอาจารย์แม่นมาศ คนละ ๕ นาที ส่วนการ
จัดแสดงในเรื่องเราแบ่งกันว่าคุณดินจงรับเรื่อง
ขอมหนังสือ อาจารย์แม่นมาศกล่าวนำและ
สรุป ส่วนข้าพเจ้าเองกำหนดให้รับเรื่องการระ
วังรักษาหนังสือ เวลานั้นยแต่เราอาศัยการ
แสดงประกอบ เชื่อว่าจะทำให้ได้เนื้อหาจนได้
ก่อนจะถึงวันแสดงจริง เราได้จัดให้ม
การชักซ้อมกัน ที่สมาคมห้องสมุดเมื่อวัน
พฤหัสบดีที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔ ขณะกำลัง

ชักซ้อมกันอยู่ ใครได้อะไรมากก็ช่วยกันแก้ไข
และเพิ่มเติม เพื่อให้เรื่องได้เนื้อหา คุณดิน
จรงค์เพชรได้เพิ่มเติมให้เรื่องกำมะถัน คุณดิน
จงเพิ่มเติมเรื่องยาสูบ และสำหรับคราวนี้เป็น
การแสดงไม่ใช่พูดอย่างทำบทความไปอ่านทาง
วิทยุ จึงตกลงกันว่า จะต้องจัดอุปกรณ์หรือ
เครื่องใช้สำหรับแต่ละคนเท่าที่ จำเป็นไปด้วย
และถ้าของเครื่องใช้ที่แปลก และใหม่ก็น่าจะ
ส่งเสริมให้ผู้ดูบางคนได้ความคิดอ่านด้านจะไม่
คิดทำขึ้นด้วย หลังจากได้ดูอ่านหนังสือ
เกี่ยวกับการระวังรักษาหนังสือในห้องสมุดเท่า
ที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นเล่มและเป็นอนุสาร จึงตงมอ
รวบรวมสิ่งของ เพื่อยืมจากศาลาอเมริกันดังนี้
๑) ที่วางหนังสือ (Book Rack)
๒) ปกอนุสารสำเร็จรูป (Pamphlet Binder)
๓) แสตดเตคทาปกหนังสือ (Library Lac)
๔) พลาสติกห่อปก (Plastic jacket)
๕) แท่นวางดิกชันนารี (Dictionary Stand)

- ๖) ที่กันหนังสือเล่ม (Book End)
- ๗) ขาตั้งแสดงหนังสือ (Book Easel)
- ๘) ปกวารสารใหม่ (Magazine Binder)

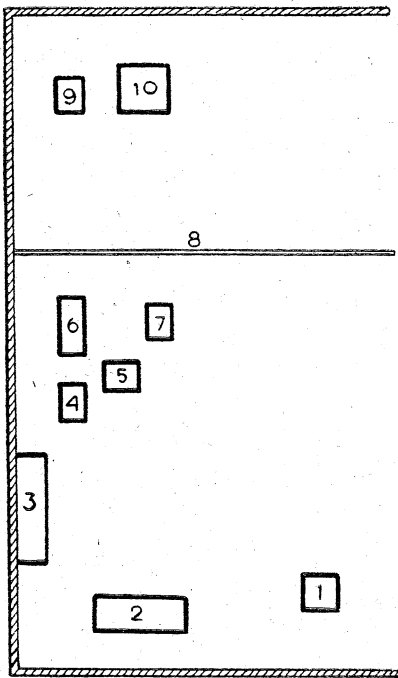
สำหรับคุณดินจง ก็เตรียมเครื่องมือเย็บหนังสือจากด้ามคมแทบทุกอย่าง คือชุดที่ด้ามคมทำจำหน่าย เช่น กรรไกร เข็มเย็บด้วย กระดาษแข็งสีน้ำตาลตัดไว้เสร็จ ผ้าแรกซันสำหรับห่อปกตัดไว้พอดีเพราะเกรงจะไม่มีเวลา และหนังสือขารุดลักษณะต่าง ๆ เช่น ปกแตก หน้าในฉีกขาด ปกด้านในขาดจากเดิม แบ่งเย็บหนังสือเย็บเล่มซ่อมเสร็จแล้วสำหรับแสดงยกให้ดู และท้ายที่สุดไม้ตั้งที่จะยึดเครื่องเดินทอง ของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาไปด้วย เพราะเป็นเครื่องไฟฟ้า เมื่อเสียบปลั๊กแล้วก็จะสามารถเดินทองหนังสือที่ซ่อมเสร็จให้ได้ด้วย เครื่องนี้เป็นเครื่องขนาดเล็ก ซึ่งทางวิทยาลัยครูคิดขึ้นเอง

อาจารย์แม่นมาดได้ยืมแผงแสดงการซ่อมหนังสือและอนุสารมาจากกระทรวงศึกษาธิการด้วย แผงอันนี้ทำได้ดีมาก แสดงการซ่อมหนังสือเป็นชั้น ๆ นับแต่เริ่มแรก ตัดผ้าเข้าปกประกอบเล่ม แบ่งแสดงเป็นอย่างละครึ่งแผง ครึ่งซ้ายแสดงชั้นการซ่อมหนังสือ ครึ่งด้าน

ขวาแสดงการทำปกอนุสารเป็นชั้น ๆ ไปจนเสร็จ ส่วนเครื่องมือในการเย็บ ก็ยังแสดงให้ดูในแผงตรงมุมด้วย แผงดังกล่าวกว้างประมาณ ๑ เมตร ยาว ๑ เมตรครึ่ง นอกจากแผงแล้ว ได้นำเอาชั้นหนังสือที่ด้ามคมพร้อมกับหนังสือชั้นครึ่งไปด้วย ส่วนฉีกชั้นนารีเอาเวดเดอร์เล่มใหญ่ ของด้ามคมไปเพื่อแสดงให้เห็นวิธีเก็บหนังสือขนาดใหญ่เป็นพิเศษ

เช้าวันเสาร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ มีการประชุมคณะกรรมการด้ามคมอยู่จนกระทั่งบ่าย พอเลิกประชุมได้ตกลงให้เจ้าหน้าที่ด้ามคมจัดตั้งสิ่งของต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ไปยังสถานที่โทรทัศน์กองทัพบกให้ก่อน พวกเราจะไปพร้อมกันที่สถานที่ที่มากกว่าเล็กน้อย เพราะเวลาดังกล่าวจริงเริ่มเมื่อทุ่มห้าสิบนาที

เมื่อข้าพเจ้าไปถึง เห็นคุณนิลวรรณ อินทะเคชะ นั่งสนทนากับผู้จัดรายการเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการของสถานี ในห้องซึ่งเป็นที่แสดงได้จัดไว้พร้อมแล้ว เป็นอันว่าเครื่องใช้มากมายรวมกันไว้ครบถ้วนทุกขนาด เด็กจากด้ามคมได้ถูกนำมาวางจัดห้องเป็นรูปตัว Y หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งกล้องถ่ายจะอยู่และเลื่อนไปมาจับภาพได้ทั้งสองห้องสะดวก ขนาดของห้องแต่ละห้องประมาณ ๔ เมตร

- ก. ที่วางกล่อง
๑. โต๊ะวางแท่นฝึกชั้นนารี
๒. ชั้นหนังสือนำไปจากสมาคม
๓. ผนังแขวนแผนที่แสดงการซ่อม
๔. โต๊ะวางหนังสือชุดภาษาไทย ซึ่ง
ครูจัดพิมพ์ขึ้น
๕. โต๊ะเด็กวางปุกห่อ, กระจบ่อง
แซดเด็ก
๖. เก้าอี้วงรับแขกที่จะสนทนา
๗. หน้า เก้าอี้ โต๊ะวาง สำหรับวาง
หนังสือ

๘. ประตู เข้าออก ไปห้องแต่ง การ
ซ่อมหนังสือ

๙ หนังสือ

๑๐. โต๊ะซ่อมหนังสือ

เมื่อครูปรับการจัดห้อง อันด้วยงามกระ ทัด
วัดแล้ว เจ้าหน้าทของสถานที่ซึ่งชำนาญในการ
จัดรายการได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า เราควร
เปลี่ยนจากวิธีการเดิมสักเล็กน้อย คือแทนที่
จะพูดที่ตะคนเปลี่ยนเป็นการสนทนาพุ่มไป
ตามลำดับแต่ให้คลุมไ้เรื่องเช่นเดียวกับพูดที่
ตะคนดูก็เข้าที่ดัดและไม่มาก พวกเราเมื่อมา
พร้อมกันก็ตกลงตามนั้น เริ่มแรกข้าพเจ้าเอง
จะนั่งอยู่เก้าอี้ยาว หมายเลข ๖ มีหมอนพิงวาง
อยู่ด้านใบ จะมีเสียงเคาะที่ประตู เป็นอาจารย์
แม่นยำผู้จะมาเยี่ยม เพื่อขอทราบเรื่อง
การระงับรักษาหนังสือ แล้วการสนทนาของ
เราก็จะต้องพูดไปแสดงไปบาง ครั้งถูกไปหยิบ
คำถามถนัดลงในที่เขียนหรือเตรียมไว้ แล้ว
บอกว่าจุดให้เป็นคว้นแล้วอบหนังสือ บาง
ครั้งหยิบกระจบ่องดี ดั ที่ แล้วพ่นหนังสือ
หรือห่อปกวางบนขาตงหลังชั้นหนังสือ คือพูด
ไป ทำไป นั่งบ้าง ดูกบ้าง สนทนากันบ้าง
ทำให้ดูบ้าง แม้การแนะนำผู้แสดงเราก็จะให้
การสนทนาถนัดถึงผู้แสดงไปในตัว แต่ความ

จริงบ้ายบอกชื่อผู้แต่งทางสถานที่ก็เตรียมไว้
พร้อมอยู่แล้ว เมื่อพูดถึงเรื่องการรวบหนึ่งดื้อ
แล้ว ตอนต่อไปผู้มาเยี่ยมก็จะบอกว่าอยากดู
การซ่อม ตอนนั้นก็เป็นการของคุณดินจงที่จะ
แต่งและพูด ผู้มาเยี่ยมจะถามบ้าง หนึ่งบ้างให้
เหมือนไปดูจริง

พอถึงเวลาผู้กำกับรายการยกมือให้อา-
ณัติสัญญาณเตรียมพร้อม ข้าพเจ้านั่งดู
บทหรืออ่านหนังสืออยู่ในห้องอาารย แม้นมาด
รออยู่ที่ประตูหมายเลข ๘ คุณดินจงนั่งที่โต๊ะ
ซ่อมหนังสือหมายเลข ๑๑ เมื่อบอกว่าลงมือ
แต่ง ก็ต้องจะเริ่มจับภาพกวาดไปตลอดห้อง
จนหมดรอบหนึ่งก่อน มีข้าพเจ้านั่งอยู่ดังกล่าว
แล้ว ผู้กำกับรายการเคาะประตู ๒-๓ ครั้ง
อาจารย์แม้นมาดก็เข้ามา เราเริ่มสนทนากัน
ที่เก้าอี้หมายเลข ๖ พูดถึงการรวบหนึ่งดื้อ
โดยทั่วไป รวบหนึ่งดื้อในชั้น ชั้นเปิดใช้
สะดวก แล้วจะรวบโดยใช้ปากท่อและโซ้ยบ้อง
กันใต้เบ็ดกระบังแซดแต่ก็แล้วทาหนังสือให้
ดู เดินไปชั้นหนังสือหมายเลข ๕ พิน ดัดที่
ให้ดู กลับมานั่งห่อปกให้ดู ผู้กำกับรายการ
คอยยกบ้ายบอกเวลาอยู่ว่า พอจะไปเรื่อง
ซ่อมหรือยัง ตอนนั้นเราก็เปลี่ยนเรื่องพูด เมื่อ
รวบอย่างดึกก็มีหนังสือขาวุด เราก็ค่อย

ซ่อมจึงขอเชิญไปดูการซ่อม ครั้นแล้วเราก็
ไปยังโต๊ะคุณดินจง ก็ต้องก็จะหมุนตามไป

ความจริงตอนนั้นถ้าได้เริ่มให้ดูแต่งแต่ง
เป็นชั้น ๆ หรือเอาไปไว้ที่ห้องคุณดินจงก็จะ
เหมาะ แต่ถึงกระนั้นก็ดี เมื่อดูการซ่อม
เสร็จจึงมาคุยที่แต่งว่าทำการซ่อมไปนั้นทำเป็น
ระยะดังในแต่ง พร้อมกับชี้ให้ดูตามไปนั้นว่า
ได้หรือดี และการดูแต่งเรากลับมาคุยที่ห้องที่
แรกก็พอดีมาจบรายการ เขาตรง ห้องที่เริ่มดู
เขาทำดี

ยังไม่ทันหายใจเพราะเพิ่งจบรายการ
ฝ่ายเจ้าหน้าที่ข้างนอกที่โทรศัพท์ ก็ดังกระหึ่ม
กระหอบมาว่า มีคนโทรศัพท์มาถามบอกว่า
ให้ถามผู้แต่งว่า แซดแต่ก็ทากันเมตงและ
ทาให้ปากที่ชั้นขยเรียบนั้น ชื่ออะไร มีชายที่
ไหนเดียวเขาจะโทรศัพท์มาอีก กำลังฟังใจ
ความอยู่อีกคนหนึ่งวิ่งมาอีกว่า เขาโทรศัพท์
มาแล้วเรื่องแซดแต่ก็ทาบ้องกันเมตง อาจารย์
แม้นมาดว่า คุณสุขคุณไปตอบเองเสียเถอะ
เพราะเขาอยู่ที่โทรศัพท์แล้ว ตกกลางข้าพเจ้า
รีบไปบอกเขาว่าเป็นของยี่ห้อโบรตาริด ชื่อ
ไฉแบร์ - แด็ก หรือบายคังปรีเชอพอเวอร์
พอกลับมาจากโทรศัพท์ เห็นกำลังเก็บข้าว
ของที่ชนมาชนรถบนทุกคันเด็กเกือบหมดแล้ว

ไปออกโทรทัศน์

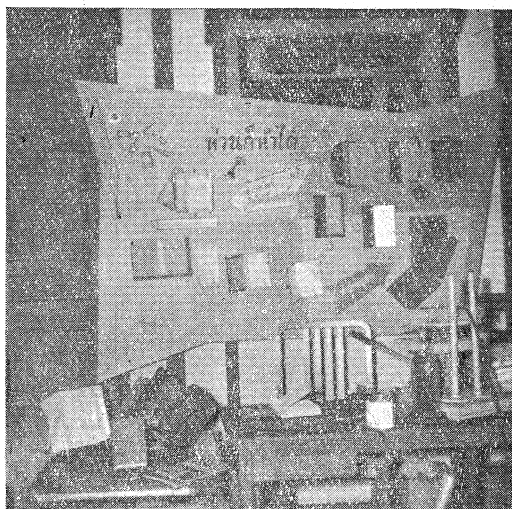
๔๕

เพื่อนำไปเก็บไว้ที่สมาคมก่อน

พิจารณาตัวเองแล้ว การแต่งคราวยุโรปน่าจะได้นี้อาพอดมควร ส่วนเครื่องใช้ที่นำไปแสดงก็แปลกแฉะใหม่แฉะด้นมากพอจะทำได้ในประเทศไทย เช่น ปกพาดัดคิกบางอันห่อหนังสือ ปกพาดัดคิกหนาอันมีท่าแฉะจำหน่ายอยู่แล้ว แทนที่วางคิกชันนารีก็น่าจะทำได้แน่ เครื่องเดินทองหนังสือของวิทยาดัยครูบ้านส้มเต๋ๆ ก็เป็นของที่วิทยาดัยครูทำขึ้น ชนหนังสือเราก็ทำได้อยู่แล้วจะเอาอะไรก็ได้ เพียงแต่อธิบายว่าต้องการอะไรอย่างไรให้เข้าใจเท่านั้น ทุกอย่างก็จะเรียบร้อย

ขณะที่เขียนเรื่องนี้อยู่ ก็มีโทรศัพท์เข้ามาอึกกราย บอกว่าสนใจที่วางคิกชันนารีหมื่นได้ ต้องการเอาไปไว้ที่ทางวน อยากทราบว่าราคาเท่าไร มีชายที่ไหน โดยบอกว่าเป็นของสั่งมาจากนอก บอกยี่ห้อยให้ แต่ว่าของนี้ทำในเมืองไทยได้ ตัวอย่างก็มาดูได้ ถ้าช่างไม้มาเห็นก็จะนำแบบไปทำได้ แฉะยินดีจะเอาออกให้ดู รู้ดีกว่าผู้ถามก็พอใจแฉะจะได้สั่งช่างไม้มาดูในวันหลัง

ก่อนที่จะจบเรื่อง บางท่านคงอยากรู้ว่าเรื่องระวิงหนังสือนี้ เราสนทนากันอะไรบ้าง ผมได้เอาข้อความย่อๆ ที่ผมทำไว้ต่อท้ายเรื่องนี้ไว้แล้ว ส่วนการซ่อมเป็นชั้นๆ ขอใหัดูรูปอธิบายในรูปแฉะซ่อม!

หัวข้อเรื่องการระวิงรักษาหนังสือ

ก. กล่าวนำ หนังสือก็เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง คือถ้าได้ระมัดระวังรักษาอยู่เดอมอกก็ใช้ได้นาน อันตรายที่เกิดแก่ทรัพย์สินแบบนี้ก็มีมาก แฉะอันตรายที่เกิดแก่หนังสือก็มีไม่น้อย เช่น เกี้ยวแก่อากาศ ความชื้น ความ

แจ้ง การถ่ายเทของอากาศ แดง การ
เคตอนยาย เซอรา น้ำ ไฟ และความ
ดกปรก วนจะกล่าวถึงการระวังรักษาหนังสือ
แบบธรรมดาในครอบครั้ว หรือห้องสมุด
เด็กพอเหมาะสมควรแก่เวลา

ข. ระวังทั่วไป

๓. ไม่ควรให้หนังสือถูกแสงแดด
มากกระดาศจะเหลือง แดงแเดม้คุณมาก
และถ้าหนังสืออยู่ในความมืดอากาศอบอุ่น ก็
จะเป็นทางให้เกิดราและแมลงกิน รวมความ
ว่าแสงสว่างอากาศถ่ายเทพอควร

๔. การอ่านหนังสืออยู่เสมอเมื่อมีธุระต้องวาง
ไป บางทีคว่ำอะไรได้ก็ค้นไว้ เช่น คติ
หนังสือกระดาศ หรือกับหนังสืออย่างคุณผู้หญิง
ชอบใช้ ถ้าบังเอิญลืมปล่อยไว้นาน ดังคัง
กล่าวก็จะเกิดสนิม ถ้าจะให้ดีควรใช้กระดาศ
หรือรีบบนอย่างหนังสือเล่มไหนคิดอยู่ค้น พอ
ถึงตอนนั้นนำกระดาศ ค้นหนังสือที่นำไปด้วย
แสดงให้ดูทั้ง ๓ อย่าง กระดาศค้นหนังสือนำ
ไปเป็นของขวัญที่เขาแจกกันในวันดีปดาค์ห้อง

สมุดแห่งชาติอเมริกัน มีคำขวัญพิมพ์อยู่ว่า
คนชนอ่านเกิด แต่ทำลักษณะต่างกัน

๓. ก่อนจะจับต้องหนังสือควรล้างมือให้
สะอาด ถ้ามือเป็นขนนมหรือของกินจะพาให้
มดทำอันตรายแก่หนังสือ การเปิดอ่านควรทำ
ด้วยความระวัง การเอามือแตะหน้าตายแล้วเปิด
ดูไม่น่าอวยเฉย

๔. ไม่ควรใช้ของหนักทับหนังสือ ใช้
รองนั่ง หนุนหัวนอน ตลอดจนใช้เป็นอาวรุ
ทูปค้อยกัน เพราะจะทำให้ด้ายเย็บขาดหรือ
สันหนังสือแตก การนั่งบนหนังสือยังไม่น่าทำ
ไทยเรา โบราณอ่านจบเคยกราบไหว้เป็นการ
แสดงคุณานคุณด้วยซ้ำไป

๕. การป้องกันด้วยยาแมลง ในยุค
ดี้ ดี้ ที้ เพื่อจะกำจัดหนังสือโดยธรรมดา
(ตอนนั้นเขาดี้ดี้ดี้ดี้เตรียมมาชนิดกระป๋องกดมมี
บ่มกดพ่นให้ดู) แต่ถ้าหนังสือ เก็บในหีบ
ในตู้ควรใช้กำมะถันจุดไฟให้เป็นควัน ได้ในตู้
อบไว้โดยวิธีปิดตู้ เมื่อควันอัดเต็มที่จะดับง
เอง (ทำให้ดูเช่นกัน) กำมะถันจัดซื้อไปก้อน
หนึ่งราคาหกสลึง เอาที่เขียบูรีไปด้วยใช้รอง

ไปออกโทรทัศน์

๕๑

กำหนด . แต่ให้เห็นว่าใช้ดีดี กำหนดแพ่ง
ไปอยากจะประหยัดลงไปอีก ถ้าหนังสือ อยู่
ในตู้หรืออยู่ในหีบต้องเอายานุอย่างที่รับประ
ทานกับหมาก วางกันคู่ด้านข้างเรียงเป็นเส้น
วางไปตามตู้แล้วเอาหนังสือได้ ก็นั้นของ
ยาจะบ้องกันแมลงได้ ซ้ายยานุไปก่อนเด็ก
หนึ่งก่อนราคาหนึ่งบาท ยกและดึงออกเป็น
เส้นใหญ่ และเพิ่มเติมด้วยของถูก หาง่าย
ใช้สะดวก คือยากันแมลงชนิดที่เรียกว่า ลูก
เหม็น เป็นดีราคาถูกถม จัดซื้อไปและหยิบ
ยกให้ดู

ค. การระวังหนังสือในชั้น ๑. หนังสือ
ที่เก็บเข้าชั้นควรแยกเด็กไว้พวกเด็ก ใหญ่ไว้
พวกใหญ่ พวกเด็กใช้ที่กันเด็ก พวกใหญ่
ใช้ที่กันใหญ่ (เอาที่กันทั้งสองชนิดที่เตรียมไป
กันให้ดู)

๒. ชั้นหนังสือถ้าเป็นชั้นบรรณาคาก็ไม่แพง
หยิบใช้ได้ง่าย เรื่องฝุ่นถ้าหนังสือเคลื่อนไหว
เพราะการใช้มากฝุ่นก็จะไม่สู้เกาะมาก ถึง
เกาะก็มองเห็นเดือนให้ทราบว่าจะควรทำความสะอาด
สะอาด การฉีดยาป้องกันก็ทำได้ง่าย ยิ่งมอง

แง่การใช้มากกว่าวิธีเก็บดินกฏแฉะแล้ว ชั้น
เปิดนับว่าสะดวกดี และรักษาความสะอาด
สะดวก (พินดัดทำในชั้นโดยทั่วไปให้ดู)

๓. หนังสือขนาดกว้างและบาง ถ้าวาง
ตั้งจะโค้งงอ ทำให้ชำรุดเสียหายขาดง่าย
ควรวางราบหรือขวางตามยาวของชั้น และ
แยกไว้พวกหนึ่งต่างหาก (หยิบหนังสือเล่ม
บางขนาดกว้างตั้งให้ดูแล้ววางราบ)

๔. หนังสือจุเข้าชั้นไม่ควรให้แน่นเกิน
ไป เวลหยิบออกหรือเข้าบางที่อาจจะทำให้
ปกขาด แต่ถ้าวางหลวมมากก็จะล้มไปล้มมา
ไม่สวยงาม แต่ชั้นควรว่างไว้ครึ่งฟุตเป็น
อย่างน้อย และต้องใช้ที่กันหนังสือล้มคั่นไว้
เล่มอ ทำให้ดูโดยตั้งที่กันหนังสือออก แล้ว
คั่นคั่นตามเดิม แฉะงให้ดูด้วยว่า ถ้าเอามือ
ขวาดบที่กันหนังสือล้มโดยแรงเพื่อให้หนังสือ
เข้าที่นั้น ปลดปล่อยที่กันหนังสือล้มคั่นด้านต่าง
อาจทำให้หนังสือเป็นรอย หรือทำให้คั่นต่าง
ของหนังสือขาดฉีกไปก็ได้

๕. หนังสือเล่มหนาหนักมาก เช่น ดิก-
ชันนารีเล่มใหญ่ การยกเข้าออกในชั้นย่อม

ไม่สะดวก และทำให้หนังสือชำรุดได้ง่าย จึงควรเอาวางแทนดินชั้นนารี (เอาหนังสือวางบนแทนที่เตรียมไป) หมุนไปมาพร้อมกับอธิบายว่า ผู้อ่านผู้ใฝ่ยุด้านไหนก็หมุนไปใช้ได้ไม่ต้องยกไปยกมา จึงนับว่าสะดวกดูงานอีกด้วย

ง. ระวังวิธีอื่น

๓. การเปิดหนังสือก็มีส่วนช่วยเหมือนกัน นอกจากจะทำให้หนังสือทนทาน ยังทำให้เห็นความบกพร่องของหนังสือ เช่น กัดบ้น หน้า หน้ากระดาษไม่ได้ตัด เย็นคั่น เปิดให้ดูวางต้นหนังสือตงบนโต๊ะ เอามือขวาจับไว้มือซ้ายหยิบปกซ้ายตง เบียดมือซ้ายจับเอามือขวาหยิบปกวางตง ค่อยไปก็ทำเบียดมือสลับกันไป สำหรับแผ่นหนังสือคราวละ ๕-๑๐ แผ่น พอหยิบวางตงก็เอามือกรัดเบาๆ จากบนตงมาตง สลับกันไปจนหมด

๒. หนังสือที่ปกถูกแมลงด่าบแทะเป็นหย่อมๆ หรือหนังสือปกแข็งซ่อมมาใหม่ ถ้าทาด้วยเชลแล็คผสมน้ำมันก๊าด นอกจากจะกันแมลงได้ ยังจะทำให้ตรงที่แมลงแทะเป็น

ขุยนั้นเรียบราบเกลี้ยงเกลา กันเห็งอกันเบียดได้ เอาแปรงจุ่มเชลแล็คที่เบ็ดกระบ้องไว้ทาให้ดู ดูด้านข้างและด้านต้นหนังสือด้วย

๓. ห่อปกพลาสติก หนังสือที่มีกระดาษ

ห่อ ถ้านำปกพลาสติกอ่อนสำหรับห่อปกอีกทีก็จะทำให้สวยงามทนทาน ถ้านำออกใช้ในห้องสมุดจะมีฝุ่นมาก รวบรวมปกคืดดูคนให้ใช้ได้มาก (ห่อปกที่เตรียมไว้ให้ดู) ห่อเสร็จแล้วเอาได้ซาตังพลาสติกที่เตรียมไป นำไปตังไว้บนหลังชั้นหนังสือให้ดู ปกพลาสติกสำหรับห่อปกหนังสือมีขายในตลาดหลายแบบ

๔. หนังสือที่ใช้ประจำโต๊ะ ถ้าวางบน

ที่วาง (Book Raek) เวลาคนมาทำสะอาดโต๊ะก็ไม่ต้องจับต้องยกไปยกมามาก เพราะอยู่บนที่วางแล้ว และคงไม่มีโอกาสดีจะถูกของหนักทับจึงนับว่าเพิ่มความสวยงาม หนังสือก็ไม่เป็นอันตราย ที่วางนำไปตงแบบ แบบดัดทำจากต่างประเทศ แต่แบบคุรุสภาดัดทำในประเทศสวยงามเท่ากัน อันของคุรุสภา มีหนังสือ วรรณคดีชุดคุรุสภา วางอยู่เรียบร้อยน่าดู

๕. อนุสารหรือจุตสารมีค่า ถ้าต้องการให้อยู่ทน ใช้ได้นาน ควรเสริมปก หีบปกสำหรับเสริมถ้าเรีจรูปที่เตรียมไปทำให้ดูปกถ้าเรีจรูปที่นำ ไปเป็น ของบริษัท โบรคาร์ดมีทั้งสำหรับอนุสารบางและชนิดที่หนาด้วย ปกดังกล่าวทำในประเทศได้ ถ้ามีผู้คิดทำ

๖. ปกวารสาร วารสารที่ใช้ตามห้องรับแขก หรือวารสารที่มาใหม่ตามห้องสมุด ถ้าจะให้ดีควรเอาปกพลาสติก ใสได้ก่อนจะนำไปวางออกใช้ ทำให้ดูโดยเอากุญแจเปิดแล้วหยิบวารสารห้องสมุดที่เตรียมไป ได้เข้าในปกแล้วนำวางบนขาตั้งแสดง

ระวัง !

คณะกรรมการเคาน์ตีมิติดัดแซกซ์ อังกฤษ ต้องการให้เด็กกวดการสู้บรูหรือโดยไม่ต้องใช้วิธีเทศนาดงโทษ ตกตงกันว่าจะใช้วิธีเช่นนี้ เช่นในการทำเดชจะมีใจทักว่า “ถ้าหากผู้ชายกลุ่มหนึ่งสู้บรูหรือวันละ x ตัว อีกกลุ่มหนึ่งสู้บรูวันละ y ตัว กลุ่มไหนจะมีคนตายด้วยโรคมะเร็งในปอดเป็นจำนวนเท่าไร”

อาชีพบรรณารักษ์

“คุณเป็นบรรณารักษ์หรือคะ วันหนึ่งๆ คงไม่ต้องทำอะไร นอกจากคอยหยิบหนังสือให้คนยืมแล้วก็เก็บเข้าตู้ ได้นั่งอ่านหนังสือเพลินไปเลย”

นี่คือความเข้าใจของคนเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีต่ออาชีพบรรณารักษ์ คนเหล่านั้นเข้าใจผิดถนัด นั่นอาจจะเป็นสภาพของบรรณารักษ์เมื่อหลายสิบปีก่อนโน้น!

ในสมัยปัจจุบันอาชีพ บรรณารักษ์ เป็นอาชีพที่น่าสนใจเร้าใจ มีสิ่งใหม่ๆ แปลกๆ เข้ามาสู่ชีวิตไม่เว้นแต่ละวัน หนังสือเล่มใหม่ๆ บุคคลใหม่ๆ ต่างอาชีพต่างบุคคลเกิดขึ้น คนเหล่านั้นมีความต้องการในสิ่งเดียวกัน ดังนั้นคือหนังสือสำหรับใช้ค้นคว้า หรือสำหรับเป็นที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาที่ตอบไม่ได้ คัดสินใจไม่ถูก หรือสำหรับอ่านให้สนุกสนานเพลิดเพลิน

บรรณารักษ์ทำหน้าที่ให้บริการ ในด้านหนังสือแก่ประชาชนด้วยใจรัก จัดห้องสมุดให้มัดลักษณะชวนเชิญให้เข้าไปใช้ จัดหมู่

หนังสือโดยแยกหนังสือออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อให้สะดวกแก่การใช้ และช่วยแนะนำการค้นคว้าเรื่องราวทุกชนิดให้ บรรณารักษ์จึงต้องเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง มีความรู้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ จึงจะทำหน้าที่บรรณารักษ์ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ที่เข้าสู่อชีพบรรณารักษ์แล้ว จะไม่ยอมเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นเป็นอันขาด เพราะว่าบรรณารักษ์ตระหนักดีว่า อาชีพนี้ให้ความดีงาม ให้คุณค่าแก่ชีวิตอย่างไรบ้าง

บรรณารักษ์ภาคภูมิใจ ที่ได้ทำงานในห้องสมุด ซึ่งมีใช้อื่น แต่คือทรวงของอั

ทรัพยากร ความรู้ ตีปัญญา ความรู้
นักคิดของคนทุกยุคสมัย ซึ่งถูกบันทึกไว้ใน
เล่มหนังสือ ถ้าเปรียบกับอนุสรณ์อันทนมนุษย์
ได้สร้างขึ้น หนังสือเป็นอนุสรณ์อย่างเดียวกับ
ไม้จุกเล่มด้าย มีความใหม่สดชื่น เช่น
เดียวกับในสมัยซึ่งหนังสือเล่มนั้น ๆ ได้ถูก
แต่งขึ้น เป็นมรดกตกทอดกันมาทุกกาลสมัย
จากอดีตถึงปัจจุบันอันอนาคต บรรณารักษ์
ยินดีเสนอหนังสือแก่คนทั่วไป ควรรู้ในเล่ม
หนังสือมีมาเป็นเวลานาน แต่อาชีพบรรณา
รักษายังเป็นของใหม่ และจะมีอนาคตอีกไกล
ในเมื่อกิจการหนังสือและห้องสมุดรุ่งโรจน์ขึ้น

ในประเทศไทยเข้าใจว่า กิจการห้องสมุด
ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย เพราะปรากฏ
ว่าพระมหาธรรมราชาธิไท(พ.ศ. ๑๙๙๗-๑๙๑๙)
กษัตริย์องค์ที่ ๕ ของกรุงสุโขทัย ทรงสะสม
หนังสือพุทธศาสนาไว้มากมาย ในสมัยกรุงศรี
อยุธยาปรากฏหลักฐานว่าได้มีห้องสมุด ใน
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ห้องสมุดมีกำเนิดขึ้นตั้งแต่
สมัยรัชกาลที่ ๑ และห้องสมุดแห่งชาติได้ตั้ง
ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ นอกจากนั้นห้องสมุดใน
ปัจจุบันที่มีประวัติย้อนหลังไปไกล ก็ยังมีอีก
หลายแห่ง เช่น ห้องสมุดกาดจุกดาภิรมย์

มหาวิทยาลัย ห้องสมุดเอกชนเนียตตัน เฮย์ด
เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นปีเริ่มแรกของกิจการ
ห้องสมุดแผนใหม่ในประเทศไทย ในปีนั้นมุน
นิฟุได้เริ่มจัดตั้ง ศาสตร์จารย์ชาว
อเมริกันมาสอนวิชาจัดห้องสมุด ณ จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย จัดเป็นชั้นพิเศษในคอน
เยนปีละ ๑ คน เป็นเวลา ๕ ปีติดต่อกัน นับ
เป็นครั้งแรกที่บรรณารักษ์ได้รับการศึกษาวิชา
ห้องสมุด ผู้ที่ไดเรียนวิชานี้แล้วต่างก็พยายาม
ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัย และบรรณารักษ์
หลายคนชวนชวนไปศึกษาวิชาบรรณารักษ
ศาสตร์ต่อ ณ ต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ศึกษามหาวิทยาลัยแห่ง
ประเทศไทยได้เริ่มกิจการขึ้น เพื่อส่งเสริม
อาชีพบรรณารักษ์ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๘
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ได้เปิดแผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์
เพื่อให้การศึกษาโดยเฉพาะแก่ผู้ที่ประกอบ
อาชีพบรรณารักษ์

ในปัจจุบันประเทศไทยมีห้องสมุดแห่งชาติ
ห้องสมุดของสำนักข่าวต่างประเทศ ห้อง
สมุดประชาชนเกือบทุกจังหวัด และเกือบทุก

อำเภอ ห้องสมุดโรงเรียนในโรงเรียนใหญ่ๆ ทุกแห่ง ห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดมหาวิทยาลัยในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทุกแห่ง และห้องสมุดเฉพาะของหน่วยราชการ องค์การต่างๆ ในเมื่อกิจการห้องสมุดก้าวหน้า ความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ได้รับการศึกษาอบรม วิชาบรรณารักษศาสตร์ มาโดยตรง เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดก็มีมากขึ้น

งานบรรณารักษะมีอะไรบ้าง?

งานบรรณารักษะมีหลายด้าน แต่ละด้านล้วนแต่น่าสนใจทั้งสิ้น

งานด้านจัดหาหนังสือและวัสดุอื่น ๆ

ทุก ๆ วันหนังสือนานาชนิด วัสดุอื่น ๆ ทางการศึกษา เช่น พืชมดฺตริป สไลด์ภาพยนตร์ประกอบการศึกษา ฯลฯ จะเข้ามาผ่านสายตาของคุณ ไม่ว่าในด้านความรู้ทั่วไป ปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ศิลปะ; กรรมและการบันเทิง วรรณคดี ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว และชีวประวัติ ล้วนแต่น่าค้นหาใจ หลัทธิวิชาบรรณารักษศาสตร์ จะเป็นเครื่องมือช่วยให้ใช้วิจารณ์ญาณ อันถูกต้อง

ในการคัดเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด ถ้าคุณรักสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ งานด้านนี้เหมาะแก่คุณงานด้านบริหาร

ถ้าคุณชอบงานด้านบริหาร อยากจะให้บริการที่ดีแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ให้สะดวกแก่ผู้ใช้ หรือถ้าคุณสนใจวิชาใดวิชาหนึ่งแต่ไม่ปรารถนายึดงวนนั้นเป็นอาชีพ ต้องการให้วิชานั้นรับใช้

คุณในฐานะงานอดิเรกเท่านั้น นั่นหมายความว่า คุณอาจจะเหมาะแก่อาชีพบรรณารักษ์ ในด้านบริหารงาน เช่น คุณสนใจวิทยาศาสตร์ แต่ไม่ประสงค์ จะมีอาชีพเป็นนักวิทยาศาสตร์ คุณอาจจะเหมาะ แก่งานบรรณารักษศาสตร์ ในห้องสมุดทางวิทยาศาสตร์ ถ้าคุณสนใจอักษรศาสตร์แต่ไม่ประสงค์มีอาชีพครู แต่ปรารถนาที่จะให้ความรู้แก่ผู้อื่น คุณเหมาะที่จะเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน หรือห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือถ้าคุณสนใจวิชาเฉพาะอื่น ๆ คุณอาจจะทำความเข้าใจกับตนเองได้ ด้วยอาชีพบรรณารักษ์ในห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น ๆ

งานด้านเทคนิค

ถ้าคุณเป็นคนประณีต มีระเบียบ คุณเหมาะแก่งานด้านเทคนิค เฉพาะของห้องสมุด

คืองานจัดหมู่หนังสือตามระเบียบดากต งานทำบัตรรายการหนังสือช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดค้นหาหนังสือได้โดยง่าย

งานช่วยการค้นคว้าเสนอหนังสือแก่ผู้อ่าน

ห้องสมุดในปัจจุบันมิใช่เป็นพิพิธภัณฑ์หนังสือ แต่เป็นสถาบันการศึกษาสำหรับเรียนรู้ด้วยตนเองจากหนังสือ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้ให้ความรู้ เสนอหนังสือสนองความต้องการของผู้อ่านแต่ละคน ถ้าคุณชอบงานด้านให้บริการแก่ผู้อ่าน งานนี้เหมาะแก่คุณ เพราะว่าในห้องสมุดเต็มไปด้วยบรรณารักษ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจ ดนุกตลก มีอะไรใหม่แปลกเสมอ เช่น

ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยนิสิตหญิงมาขอค้นเรื่องเกี่ยวกับประวัติการศึกษานักสตรีไทยเพื่อไปประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์นิสิตชายต้องการเรื่องเกี่ยวกับรัชกาลที่ ๕ เพื่อไปประกอบการเขียนเรียงความ ประกวดของมหาวิทยาลัย อาจารย์ถามหาพิสดารประวัติเรื่องเกี่ยวกับ คำ ดนา ไป ฉาย ประกอบ การ ดอน อาจารย์ชาวต่างประเทศ ยากจะได้หนังสือคำวาทะภาษาไทยเล่มใหม่ที่สุด ไปฝึกฝนภาษาไทย

ในห้องสมุดโรงเรียน นักเรียนต้องการภาพเครื่องแต่งกายสมัยกรุงสุโขทัย เพื่อนำไปเป็นแบบ คัดเย็บ เครื่อง แต่งกาย ตะครีวเครื่อง “พระร่วง” เด็กนักเรียนชั้นประถมกำลังตั้งอกตั้งใจฟังนิทานจากหนังสือ ซึ่งบรรณารักษ์กำลังเล่าให้ฟัง นักเรียนชายต้องการหนังสือไปประกอบการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนหญิงต้องการทราบความหมายของคำว่า “ประดัพการณ”

ในห้องสมุดประชาชน เด็กหญิงบอกแก่บรรณารักษ์ว่าอยากจะอ่านหนังสืออะไรก็ได้ที่สนุกเหมือนเรื่อง “โศกน้อยเรือนงาม” แม่บ้านขอยืมตำรากับข้าวเล่มใหม่ เพื่อไปทอดทองปรุงอาหารชนิดใหม่ ข้าราชการมาอ่านหนังสือพิมพ์ และวารสารใหม่ ๆ ขณะหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน ประชาชนหมู่ใหญ่มาชมนิทรรศการในห้องสมุด ขณะที่กำลังคอยฟังปาฐกถาซึ่งห้องสมุดจัดให้มีขึ้นในตอนเย็น

ในห้องสมุดเฉพาะ เช่น ห้องสมุดของธนาคาร เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของธนาคารต้องการกฎหมายเกี่ยวกับการธนาคารพาณิชย์ของประเทศที่ด้อย ความเจริญ ทุกประเทศเพื่อใช้

ประกอบการพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับ
การธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย

นอกจากนี้ห้องสมุดยังมีงานเบ็ดเตล็ด
อื่นๆ อีก ไม่ว่าจะเป็นวิทยุอย่างไร ชอบ
ทำอะไร ห้องสมุดมีงานซึ่งจะต้องเป็นที่พึงใจ
ของคุณไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง เช่น คุณอาจ
จะชอบงานซ่อมหนังสือ งานด้านประชาดัม-
พันธ์ งานจัดนิทรรศการในห้องสมุด การ
จัดเรียงบัตรรายการเข้าตู้บัตร หรือการจัด
ทำรายชื่อหนังสือเป็นต้น

การศึกษาของบรรณารักษ์

ในปัจจุบันบรรณารักษ์ที่จะให้บริการที่
ดีแก่ผู้ใช้ห้องสมุดจะต้องได้รับการศึกษาอบรม
วิชาบรรณารักษศาสตร์มาโดยตรง โอกาส
ที่จะได้รับความรู้และการฝึกฝนอบรมงาน
บรรณารักษศาสตร์ดังต่อไปนี้

วิชาบรรณารักษศาสตร์ ขึ้นอนุปริญญา
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถ้าคุณเลือกอาชีพบรรณารักษ์ ขึ้นต้น
ควรศึกษาให้จบชั้นปริญญาตรีจากมหาวิทยา-
ลัยเดี่ยก่อน ฝึกความรู้ที่เหมาะสม สำหรับ
ผู้ที่จะเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนห้อง
สมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย คือพินความรู้

ทางอักษรศาสตร์ หรือถ้าสนใจวิชาเฉพาะ
อื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ ฯลฯ ก็
ควรจะศึกษาวิชานั้นๆ ให้จบชั้นปริญญาตรี
เพื่อเตรียมตัวเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ
ของหน่วยราชการต่าง ๆ

เมื่อได้รับปริญญาตรีแล้ว ควรสมัคร
เข้าเรียนนิสิตบรรณารักษศาสตร์ ณ แผนก
วิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีก ๓ ปีการศึกษา
เมื่อเรียนจบ หลักสูตร จะได้รับอนุ ปริญญา
บรรณารักษศาสตร์ ถ้ามีเวลาเรียนน้อย อาจ
จะเรียนแบบเก็บคะแนนให้จบภายใน ๓ ปี ก็
จะได้รับอนุปริญญามรรณารักษศาสตร์เช่น
เดียวกัน

หากว่าคุณ ไม่สามารถจะเรียนจบชั้น
ปริญญาตรีได้ เพียงแค่สอบได้คะแนนที่ ๒
จากคณะใดคณะหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย หรือได้รับอนุปริญญาจากจุฬาลง-
กรณ์มหาวิทยาลัยก็มีโอกาสที่จะเรียนในแผนก
วิชาบรรณารักษศาสตร์เช่นเดียวกัน หรือถ้า
คุณไม่มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาชั้นมหา-
วิทยาลัยแต่ได้รับอนุปริญญาอย่างอื่นที่เทียบ
เท่ากับอนุปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยา-
ลัย ก็มีโอกาสดังกล่าวสมัครสอบเทียบความรู้ชั้นป

๒ ที่ ของคณะอักษรศาสตร์เสียก่อน ก็จะมีสิทธิเข้าเรียนในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีวิชาเรียนที่นำด้านใจหลายวิชา เช่น บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าหนังสือสำหรับเด็ก ห้องสมุดโรงเรียน การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ ห้องสมุดและสังคมเป็นต้นวิชาต่าง ๆ มีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผู้เรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับหนังสือและงานห้องสมุดอย่างกว้างขวาง ได้มีโอกาสพบปะนักประพันธ์ ซึ่งงานของเขาเป็นที่รู้จักของผู้อ่าน ได้เข้าฝึกทำงาน ในห้องสมุด ที่ทันสมัยได้ไปชมกิจการของห้องสมุดอื่นๆ

นอกจากนี้ คุณ อาจจะเลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ขณะที่กำลังเรียนชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ ในคณะอักษรศาสตร์ก็ได้ เมื่อได้รับปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิตแล้ว ก็สามารถทำหน้าที่บรรณารักษ์ได้เช่นเดียวกัน การอบรมบรรณารักษ์ ของสมาคมห้องสมุด แห่งประเทศไทย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดการอบรมบรรณารักษ์เป็นประจำทุกปี ๆ ละ ๓ ครั้ง ระยะเวลา ๑๐-๓๐ วัน มีการอบรม

บรรณารักษ์ ห้องสมุดเฉพาะ ประมาณ เดือน พฤศจิกายน และอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนประมาณเดือนเมษายน และกำลังขยายการอบรมบรรณารักษ์ไปยังจังหวัดต่างๆ ผู้มารับการอบรมจะได้รับวุฒิบัตร จากสมาคม เมื่อเสร็จการอบรมแล้ว

เงินเดือนขั้นต้นของบรรณารักษ์

เงินเดือนขั้นต้นของบรรณารักษ์ ต่างกันตามคุณวุฒิ องค์การต่างประเทศให้เงินเดือนชั้นแรก แก่ผู้ที่ทำงานบรรณารักษ์คุณวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ ประมาณเดือนละ ๒,๕๐๐ บาท

ส่วนอัตราเงินเดือนของทางราชการมีดังต่อไปนี้

บรรณารักษ์คุณวุฒิปริญญาตรี เกียรตินิยม และอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์

ได้รับเดือนละ ๑,๓๐๐ บาท

บรรณารักษ์คุณวุฒิปริญญาตรี และอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์

ได้รับเดือนละ ๑,๐๕๐ ,,

บรรณารักษ์คุณวุฒิปริญญาตรี

ได้รับเดือนละ ๘๐๐ ,,

บรรณารักษ์คุณวุฒิต่ำกว่าได้ชั้นปีที่ ๒ ของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอนุบัญญัติบรรณารักษ์ศาสตร์

ได้รับเดือนละ ๗๕๐ „

อาชีพบรรณารักษ์จึงเป็นอาชีพที่ไม่ค่อยหน้าอาชีพอื่น งานบรรณารักษะนับเป็นงานที่มีเกียรติ ให้ความรู้กว้างขวางให้หลักในการค้นคว้า ให้ความสุขใจซึ่งอาชีพไม่ตำรากรจะให้ได้ เพราะว่าสำหรับผู้ที่บรรณารักษ์ไม่มีความวิตกใดเทียบเท่ากับการที่ใดเห็นความเด่นชัดของคนอื่น ที่ได้รับความช่วยเหลือจากเราบรรณารักษ์ จนกระทั่งได้พบสิ่งที่ต้องการในห้องสมุด

โอกาสที่จะได้ทำงานบรรณารักษ์

ห้องสมุดแทบทั่วประเทศกำลัง เร่งปรับ

ปรุงกิจการให้เป็นห้องสมุดทันสมัยไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดโรงเรียนห้องสมุดวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชนห้องสมุดเฉพาะของหน่วยราชการต่าง ๆ ห้องสมุดเหล่านี้ยังคงต้องการผู้ที่มีความรู้ ทางวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ มาช่วยดำเนินงานอีกเป็นจำนวนมาก ในเมื่อการศึกษาภาคบังคับขยายออกไป ห้องสมุดย่อมทวีความสำคัญมากขึ้น ห้องสมุดจะเป็นแหล่งกลาง ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ อย่างไม่มีวันจบสิ้นแก่ผู้แสวงหา บรรณารักษ์จะทำหน้าที่เป็นสื่อความรู้ ความบันเทิงและความจรรโลงใจของประชาชน ไม่เลือกชนวรรณะ และพหุความรู้ ครอบคลุมทั่ววิทยาการยังคงมีอยู่ในเดิมหนึ่งคือ

บรรณภิกขุ

ในระย^{นี้}ได้มี^{ขึ้น}ชาวเคล็ด^{นี้}ไหว^{นี้}เกี่ยวกับ
หนังสือที่นำ^{นี้}สนใจอยู่หลายประการ จึงใคร่จะ
ขอถือโอกาสนำ^{นี้}มาเสนอแก่ท่านผู้^{นี้}ฟัง

ชาวแรก^{นี้}ที่นำ^{นี้}ย่น^{นี้}ดักคือ การที่^{นี้}ครุฑ^{นี้}ภาได้
จัดพิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยชั้น วัตถุประสงค์
ของการพิมพ์หนังสือชุด^{นี้}นี้ อยู่ที่ความพยายาม
ช่วยเหลือให้คนไทยได้มีหนังสือภาษาไทยที่^{นี้}ดี
ซื้อหาได้ด้วยราคาเขา หนังสือที่อยู่ในชุด
ภาษาไทยที่^{นี้}ครุฑ^{นี้}ภากำหนดไว้ว่าจะพิมพ์^{นี้}นี้ ส่วน
มากเป็นหนังสือดี ซึ่งเขียนกันมาตั้งแต่สมัย
ก่อน และบางเล่มก็ไม่มีผู้พิมพ์จำหน่ายอีก
เช่น ไตรภูมิพระร่วง ชุมชุมฉันท^{นี้}นี้ ดุษฎี
สังเวญ ประชุมประกาศในรัชกาลที่ ๔ เป็นต้น
หนังสือต่าง ๆ ที่^{นี้}ครุฑ^{นี้}ภาจะพิมพ์ได้จัดแบ่ง
ประเภทออกไปเป็น ๖ ชุดด้วยกัน มีชุดทอง
เทียวโบราณคดี พงศาวดาร นวนิยาย นิราศ
พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ชุดพุทธคำฉันท์ บทละคร ศิลป

และวัฒนธรรม เป็นต้น

หนังสือในชุด^{นี้}นี้ได้พิมพ์ออกจำหน่ายแล้ว
๓๓ เล่มด้วยกัน และในปี^{นี้}นี้ทางครุฑ^{นี้}ภากำหนด
ไว้ว่าจะพิมพ์ประมาณ ๑๕๐ เล่ม ที่ได้จัด
พิมพ์ไปแล้วมีเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ชุมชุม
ฉันท^{นี้}นี้ ดุษฎีสังเวญ ประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔
บ่อเกิดรามเกียรติ์ ตำนานพระพุทธเจดีย์
รวมเรื่องสั้นของ “แสงทอง” พระราช
พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ของ
เจ้าพระยาพิทยาสถาภรณ์ เรื่องเตือนใจของ
ภิกษุปัญญานันท์ พระราชประวัติสมเด็จพระ
พระนเรศวร ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และบทละคร
เรื่อง พิมพ์ดาโต ของ ม.ด. ปิ่น มาลากุล รูป
เล่มของหนังสือที่พิมพ์ออกมาแล้ว นับว่ากระ
ทัดรัด สดวกแก่การอ่าน กระดาษที่ใช้พิมพ์
ก็เป็นกระดาษอย่างดี จำหน่ายในราคาเล่ม
ละ ๑๐ บาท เมื่อเปรียบเทียบกับราคาหนังสือ

ทั่วๆ ไป ก็นับว่าถูกมาก เป็นการช่วยให้
ผู้ซึ่งรักหนังสือแต่มีเงินน้อยจะตำราขออ่าน
ได้

ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับหนังสืออีกเรื่องหนึ่ง
คือ การแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย
ประโยคต่อประโยคจบบริบูรณ์ จากต้นฉบับ
ภาษาบาลี — ไตรปิฎกสยามรัฐ ทั้งพระสุค
ตันคปิฎก พระวินัยปิฎก และพระอภิธรรม
ปิฎก การแปลได้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๔
และจบเสร็จลงใน พ.ศ. ๒๕๐๓ รวมเวลาที่ใช้
ในการแปล ๑๕ ปี การแปลครั้งนี้ กรม
ศาสนา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำ เป็น
การแปลประโยคต่อประโยค พิมพ์เป็นเล่ม
เรียกว่าพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ส่วนที่
แปลโดยฉานวนเทศน์ พิมพ์ใบลาน เรียกว่า
พระไตรปิฎกเทศนาฉบับหลวง ฉบับหลังนี้
ยังไม่เสร็จ ผู้แปลพระไตรปิฎกฉบับนี้ล้วน
แต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา มีคณะ
กรรมการพิจารณาการแปลโดยมี สมเด็จพระ
สังฆราชของคณะปัจจุบันเป็นประธาน แบ่ง
งานออกเป็นแผนกๆ เช่น แผนกแปลพระ
สุตตร พระวินัย และพระอภิธรรม แต่ละ
แผนกมีกรรมการไม่ต่ำกว่า ๑ รูป พระไตร-

ปิฎกฉบับภาษาไทยนี้ กรมการศาสนาได้จัด
พิมพ์ด้วยกระดาษ ๘๐ ปอนด์ ทั่วฉบับ ๘๐ เล่ม
ด้วยกัน

เมื่อปลายเดือนมกราคม ได้มีข่าวลง
ในหนังสือพิมพ์ไทย ถึงห้องสมุดและพิพิธ
ภัณฑ์ของคุณหลวงดร.ณิกกิจวิทูตร มี
หนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ที่ควร
กล่าวถึงอยู่สองเล่ม คือ สมุดข่อยสมัยพระ
บรมโกศคู่กับ พจนานุกรม ซึ่งพิมพ์เมื่อ
พ.ศ. ๒๓๗๙ นับว่าเป็นพจนานุกรมไทยที่เก่าที่
สุด พจนานุกรมที่มีชื่อว่า “ศัพท์พระ
ภาษาไทย” พิมพ์ภาษาไทย ละติน ฝรั่งเศส และ
อังกฤษ เป็นหนังสือซึ่งพิมพ์ในกรุงปารีส
น่าเสียดาย ที่หนังสือพิมพ์ไม่ได้ให้ข่าวละเอียด
ไปกว่านี้ หนังสือพจนานุกรมเล่มนี้จะช่วยให้
ทราบความหมายของไทยโบราณ อีกหลายคำ
ทีเดียว

เมื่อพูดถึงพจนานุกรมแล้ว ก็ใครจะชอกช้ำ
ถึงพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ซึ่งเป็นชาวอยู่ใน
หนังสือพิมพ์ของเราในฉบับนี้เหมือนกัน ปา
นุกรมฉบับนี้ รัฐบาลอเมริกันได้อนุมัติเงินถึง
แปดหมื่นกว่าดอลลาร์เพื่อจัดสร้างขึ้นโดยมอบ
ให้มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียเป็นผู้ดำเนินการ

โครงการจัดทำพจนานุกรม นั้นมาแต่เป็นเวลาด
๘ ปี ดร. แมรี อารี ฮาร์ด คาสต์ราจารย์ภาษา
ไทยและหัวหน้าแผนกวิชาภาษาศาสตร์ ของ
มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เป็นผู้ดำเนินการจัด
ทำ ดร. ฮาร์ด ได้พบว่า การสอนภาษาไทย
ให้แก่ชาวอเมริกันได้ประสบความสำเร็จมาก
เพราะขาดอุปกรณ์การสอน และขาดมากที่
สุด คือพจนานุกรมภาษาไทย-อังกฤษ เท่า
ที่มีอยู่ก็ไม่พอจะช่วยให้ชาวอเมริกันที่ต้องการ
ภาษาไทย ให้อ่านหนังสือไทยได้ จึงได้วาง
โครงการจัดทำพจนานุกรมขึ้น และได้รับ
เงินงบประมาณค่าใช้จ่ายจากรัฐบาลอเมริกัน
ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ตามที่กระทรวงได้ จึงมีประธา-
นูปดเกล้าฯ เสด็จหนึ่งเป็นฉบับย่อ เพื่อให้ให้นักเรียน
ใช้โดยเฉพาะ กำหนดจะพิมพ์เสร็จในปลาย
ปีนี้ จะมีค่าประมาณหนึ่งหมื่นห้า พันบาท
เล่มหนึ่งจะมีค่าประมาณสามหมื่นบาท รวมทั้ง
วิถีมัณญูนาม ชื่อบุคคล สถานที่ที่มีความสำคัญ
ในทางประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์อีกด้วย
พจนานุกรมนี้จะบอกวิธีออกเสียงภาษาไทยที่ถูก
ต้องด้วย

ชาวที่เกี่ยวกับหนังสือ ที่เล่มหนึ่งจะด
กล่าวถึงยังมีได้เคย คือการจัดพิมพ์หนังสือ

พระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว หนังสือเล่มนี้ นายอเล็กซานเดอร์
บราวน์กวีดวอดด์ เป็นผู้เขียน ให้ชื่อเป็น
ภาษาอังกฤษว่า “King Mongkut of Siam”
ขณะนี้ยังไม่ได้เห็น ในร้านขาย หนังสือของเรา
แต่เข้าใจว่าคงจะได้อ่านกันในไม่ช้า ผู้แต่งคือ
นายกวีดวอดด์นั้นเป็นผู้จากประเทศไทยได้
มาอยู่เมืองไทยช้านาน และได้ทำการค้นคว้า
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี และ
วัฒนธรรมของไทยมาก

ในการเขียนหนังสือพระราชประวัติ พระ
บาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น นาย
กวีดวอดด์ได้ทำการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง จาก
เอกสารต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ได้ถึง ๑๗ ปี เขาได้
กล่าวว่า พระองค์ทรงเป็นผู้ปรับปรุง และ
ดำเนินนโยบายของประเทศให้เจริญ และก้าว
ไปอยู่ความทันสมัยยิ่งขึ้น ทรงมีความรักใคร่
ประชาชนพลเมือง และทรงมีความเข้าใจใน
ประชาชนเหล่านั้นอย่างดี หนังสือเล่มนี้จะเป็น
เครื่องช่วยให้ชาวตะวันตกผู้ได้อ่านเรื่องเกี่ยวกับ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่ง
มีดีที่สุดในเวลานี้ได้ชื่นชมชื่น ได้มีความเข้าใจ
อันถูกต้องเกี่ยวกับพระองค์

หนังสือนี้ ตีพิมพ์โดยเป็นจุดพิมพ์
ชน ตีพิมพ์โดยเป็นตีพิมพ์ของชาวอเมริกัน
จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาว
เอเชียและอเมริกา ในด้านวัฒนธรรม

เรื่องราว หรือข่าวคราวเกี่ยวกับหนังสือ
นั้น ตามปกติไม่ค่อยได้มีโอกาสปublish ใน
หน้าหนังสือพิมพ์มากนัก แต่บันทึกจะเป็น
ของหนังสือหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ ตั้งแต่ต้น
ปีมา จึงได้มีเรื่องเกี่ยวกับหนังสือบ่อย ๆ นอก
จากเรื่องที่ได้อ่านมาแล้วข้างต้น ก็มีเรื่อง
ที่พอนำมาเล่าสู่กันฟังอีกสักเรื่องสองเรื่อง

เรื่องนี้เป็นเรื่องของ ก.ธ.ร. กุหลาบ ซึ่ง
ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทย ท่านผู้ฟังหลาย
ท่านคงจะจะได้เคยอ่านหนังสือของ ก.ธ.ร.
กุหลาบบ้างแล้ว ก.ธ.ร. กุหลาบมีชีวิตอยู่
ประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว ได้เคยก่อความคัน

เค้นเกรี้ยวกราดในสมัยโน้นอยู่พักหนึ่งว่า เป็น
ผู้ท้าวเถาหาต้นฉบับหนังสือเก่า ที่หายากมา
ได้เก่งมาก ความมาแตกเอาตอนหนึ่งว่า
หนังสือเก่าที่ท่านพบมาได้ ที่แท้เป็นหนังสือ
ที่ขโมยมาจากหอพระสมุดนั่นเอง หากเอามา
คัดลอกแล้วดัดแปลงให้ผิดเพี้ยน ไปเล็กน้อย
เพื่อให้ดูผิดเพี้ยนไปจากฉบับของหอพระสมุด

เรื่องที่นำสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่อง
ตลาดหนังสือแบกะดินในเมืองไทย ดังพิมพ์
ในหนังสือพิมพ์ทั่วราชอาณาจักรภาพข่าว ตลาด
แบกะดินที่โกดังที่สุดในกรุงเทพฯ น้อยที่สุดนาม
หลวง ชายหนังสือดี ๆ เด่มใหญ่ ๆ ราคาถูก
กว่าที่ขายในร้านถึงสามเท่าตัว ท่านผู้รัก
หนังสือคงยินดีที่ได้ทราบเรื่องนี้ จึงได้ขอ
เด่นในเรื่องหลังที่สุด เพื่อจะได้เป็นประโยชน์
แก่ท่านผู้สนใจ

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวรรณชาติไทย

ต้นปีการศึกษา ๒๕๐๓ (มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๔) จะมีผู้สำเร็จการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากคณะอักษรศาสตร์ และดำรงตำแหน่งอาจารย์ไปประกอบอาชีพบรรณารักษเป็นจำนวนประมาณ ๒๒ คน นับเป็นวันที่ ๖ ของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษานี้จะได้รับอนุญาตบรรณารักษศาสตร์ ซึ่ง ก.พ. ได้เทียบอัตราเงินเดือนให้เท่ากับอนุปริญญาอื่นๆ คือ เพิ่มอีก ๓๐ บาท จากอัตราของอนุปริญญาตรี และนับเป็นปีแรกที่ผู้ได้รับปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตเหล่านี้ได้เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔

ในการเข้าศึกษาเพื่อทำ อนุ ปริญญาบรรณารักษศาสตร์นั้น คณะอักษรศาสตร์กำหนดคุณสมบัติของสมัครไว้ดังนี้

ก. มีพจนานุกรมชั้นปริญญาตรี
ข. จบชั้นปีที่ ๒ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค. ได้รับอนุปริญญาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ง. มีคุณสมบัติเทียบเท่าอนุปริญญาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (โดยได้เทียบความรู้อักษรศาสตร์ ปีที่ ๒ แล้ว)

หลักสูตรชั้นอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์นี้ กำหนดไว้ว่าผู้เข้าศึกษาจะต้องมีหน่วยเรียนทั้งหมด ๔๐ หน่วยกิต ผู้ที่เรียนเต็มเวลาจะสามารถเรียนจบหลักสูตรได้ภายในเวลา ๒ ภาคเรียน คือ ๑ ปีการศึกษา ผู้ที่เรียนน้อยจะเรียนแบบเก็บคะแนนภาคละเล็กน้อยก็ได้ ทั้งนี้โดยต้องทำหน่วยเรียนให้ได้ครบตามหลักสูตรภายในเวลา ๓ ปี คัดค้าน

ย้อนไปดูระเบียบการศึกษาของแผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์ เมื่อ ๖ ปีที่แล้ว ผู้เข้า
ศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติขั้นปริญญาตรีแล้วและ
จะต้องเรียนให้จบหลักสูตรภายในเวลา ๑ ปี
เพียงเท่านั้นพอจะเห็นได้ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมา
ทางแผนกได้แก้ไขระเบียบการศึกษาให้เหมาะ
สมแก่สภาพแวดล้อม และความต้องการจาก
ชุมชนและหน่วยราชการ ผลก็คือจำนวนผู้เข้า
ศึกษาในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้น
อย่างเป็นที่น่ายินดียิ่ง ผู้เข้าศึกษาเหล่านี้ มี
ทั้งผู้ที่สนใจวิชาบรรณารักษศาสตร์มาแต่เดิม
และทั้งผู้ที่มาเข้าศึกษาตามความต้องการของ
หน่วยราชการทั้งในพระนครและต่างจังหวัด

ปัจจุบันผู้ที่เรียนสำเร็จไปแล้วเกือบทั้ง
หมดทำงานเป็นบรรณารักษ์ หรือผู้ช่วย
บรรณารักษ์ มีโอกาสช่วยปรับปรุงแก้ไขกิจ
การห้องสมุดประเภทต่าง ๆ คือห้องสมุด
โรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดประชาชน
ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และมี
จำนวนไม่น้อยรายที่ไปเป็นผู้ริเริ่มกิจการห้อง
สมุดในที่อื่นต่าง ๆ บรรณารักษ์เหล่านี้เห็น
พ้องกันว่า ประสิทธิภาพที่ได้รับตลอดเวลาที่
ได้ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น ช่วยให้

สามารถบริหารงานห้องสมุดของเขาได้ดีกม
ขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งช่วยให้เขามีความมั่นใจ
ในหลักการดำเนินงานเผยแพร่กิจการของห้อง
สมุดมากกว่าแต่ก่อน ผู้ที่มีโอกาสไปศึกษา
ต่อต่างประเทศเกือบทุกคนก็กล่าวเป็นเสียง
เดียวกันว่า ถ้าไม่ได้พบความรู้จากแผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์แล้ว เป็นเรียนไม่ทันเพื่อน
แน่ ๆ

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ พยายาม
ทุกวิถีทางที่จะให้นิสิต ของแผนกได้รับความรู้
อย่างกว้างขวางทางทฤษฎี และความชำนาญ
ในภาคปฏิบัติงานด้วย ได้พยายามปรับ
ปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน
เลือกวิชาที่เหมาะสมแก่ชนิดของห้องสมุดที่ตน
สนใจ หรือที่ตนจะกลับไปเข้าทำงาน ผู้สนใจ
ห้องสมุดโรงเรียนอาจเรียนวิชา ห้องสมุดโรง
เรียน หนังสือสำหรับเด็ก ผู้ทำงานห้องสมุด
เฉพาะหรือวิทยาลัยเป็นต้น อาจใช้ประโยชน์
จากวิชาวิธีรวบรวมบรรณานุกรม และวิธีทำ
งานวิจัย ช่วยการให้บริการแก่ผู้มาใช้ห้องสมุด
วิชาที่เป็นพื้นฐาน แก่ผู้ที่ทำงานในห้องสมุด
ทุกประเภท และเป็นวิชาที่นิสิตทุกคนจะได้
เรียน ได้แก่วิชาห้องสมุดและสังคม - อธิบาย

ความสัมพันธ์ที่ห้องสมุดมีต่อดังคม วิชาการ
ทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือซึ่งเป็นเทคนิค
พิเศษของงานห้องสมุด วิชาการบริการตอบคำ
ถามและช่วยการค้นคว้า - ซึ่งเป็นบริการสำคัญ
ในห้องสมุดทุกประเภท วิชาการเลือกซื้อ
หนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับห้องสมุด
วิชาการบริหารงานห้องสมุด นอกจากนี้ยังมี
วิชาประกอบอื่น ๆ อีก เช่น วรรณกรรมทาง
สังคมศาสตร์ วรรณกรรมทางมนุษยธรรม-
ศึกษา วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ ซึ่ง
จะช่วยให้ผู้ศึกษารู้จักวรรณกรรมชั้นสำคัญๆ
ในแขนงวิชาเหล่านี้ และเพื่อช่วยผู้ที่จะต้อง
ไปปฏิบัติงานธุรการของห้องสมุด ยังมีวิชา
พิมพ์ดีด ระเบียบงานธุรกิจ และวิชาภาษาอังกฤษ
(สนทนา แต่งจดหมายติดต่อในด้าน
ที่เกี่ยวข้องงานในห้องสมุด)

ลองตรวจดูตารางสอน ของแผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์จะเห็นว่า มีใช้ตารางเพื่อ
เข้าฟังปาฐกถาแต่อย่างเดียว เวลาส่วนหนึ่ง
จัดไว้สำหรับนิสิตได้ใช้ค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อ
ประกอบการเรียน การทำแบบฝึกหัดประจำ
สัปดาห์ ตลอดจนการเรียนเรียงภาคนิพนธ์
เวลาส่วนหนึ่งจัดเป็นตารางของนิสิตฝึกทำงาน

ในห้องสมุด (คือห้องสมุดกลางและห้องสมุด
อื่นอีก ๑ แห่ง) งานที่ฝึกหัดทั้งที่เป็นฝ่ายเทคนิค
เช่นงานจ่ายรับหนังสือ ติดต่อกับผู้ยืม งาน
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า จัด
นิทรรศการ งานทำบัตรรายการหนังสือ งาน
ซ่อมหนังสือ เป็นต้น และเวลาอีกส่วนหนึ่ง
ก็จัดเป็นตารางชมห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ทั้ง
ในจังหวัดพระนครและจังหวัดใกล้เคียง.

ในเวลาเรียนนั้นได้ นอกจากการฟัง
ปาฐกถาจากอาจารย์ประจำวิชาแล้ว นิสิต
ยังได้ฟังปาฐกถาพิเศษจากผู้ทรงคุณวุฒิ ใน
วิชาการต่าง ๆ เป็นครั้งคราว ได้ชมภาพยนตร์
ประกอบปาฐกถา ได้ฝึกหัดดำเนินการ
อภิปราย การวิจารณ์หนังสือและนักเขียน
 และได้มีโอกาสพบปะและสัมภาษณ์ทั้งนักเขียน
และผู้อยู่ในวงการหนังสือ และห้องสมุดหลาย
ท่าน ในการประชุมประจำปีของสมาคมห้อง
สมุดแห่งประเทศไทย และในการประชุม
หรืออบรมพิเศษเป็นครั้งคราว ซึ่งทางสมาคม
จัดขึ้น นิสิตก็ได้มีโอกาสได้ช่วยเหลือและเข้า
สังเกตการณ์เพื่อฟังปัญหาจากผู้ได้ทำงานเป็น
บรรณารักษ์แล้ว เป็นโอกาสให้ได้ศึกษาวิธี
แก้ไขปัญหานั้น

๖ ปีที่ผ่านมา ประจักษ์ผลเป็นที่น่าพึงพอใจทั้งในผลงานของผู้เรียนสำเร็จไปจากแผนกที่มีต่อการห้องสมุด ทั้งในความสนใจที่ได้รับจากหน่วยราชการ วงการและบุคคลทั่วไป เกือบจะไม่มีใครกล่าวอีกต่อไปแล้วว่า ห้องสมุดคือที่เก็บหนังสือ และบรรณารักษ์คือผู้เฝ้าหนังสือ ผลงานของบรรณารักษ์ทั้งหลายในปีที่แต่ละๆ มา เป็นข้อพิสูจน์ได้เป็นอย่างดีว่า บรรณารักษ์ต้องอาศัยพินความรู้ในการบริหารงาน การเลือกคัดหนังสือ การให้บริการต่าง ๆ จึงจะสามารถทำให้ห้องสมุดเป็นประโยชน์แก่ผู้มาใช้อย่างจริงจัง ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีใครสงสัยกันอีกเลย เหตุไร การจัดห้องสมุดจึงนับเป็นศาสตร์หนึ่งในศาสตร์ทั้งหลาย

การศึกษาแบบปัจจุบันทั้งในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัยต้องอาศัยอุปกรณ์ จากห้องสมุดเป็นเครื่องประกอบการค้นคว้า การดำรงอาชีพการปฏิบัติงานหน้าที่ต่าง ๆ ที่จะต้องก้าวไปได้ดั้นนั้น ย่อมต้องอาศัยการอ่านการค้นคว้าเพื่อทราบพัฒนาการและเพื่อนำหลักการใหม่ๆ

มาเป็นเครื่องประกอบการงานนั้นๆ เพราะเหตุนี้เองผู้เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ จึงได้รับความสนับสนุนจากหน่วยราชการ องค์การโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ โดยได้รับบรรจุเข้าทำงานในห้องสมุดของหน่วยราชการ และสถาบันเหล่านั้นปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนไม่น้อย บรรณารักษ์กล่าวว่า แม้จะใหม่ต้องงานและงานห้องสมุดจะเป็นงานใหม่ซึ่งเพิ่งจะค้นคว้าขึ้นในประเทศไทย แต่งานห้องสมุดก็ช่างเป็นงานที่สนุกและชวนเชิญให้ปฏิบัติทดลองเสียจริง

ต่อผู้ที่ยังลังเลในความก้าวหน้าของอาชีพบรรณารักษ์ ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปแล้วจะให้คำตอบเชื่อมั่นว่า การขยายกิจการของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ผลงานและความเป็นปึกแผ่นของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเป็นนิมิตอันดียิ่งอาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทย ซึ่งจะเปรียบเหมือนเด็กดื้อนเพิ่งเริ่ม คืบคลานขึ้น ขณะนี้กำลังก้าวมัน ก็จะก้าวไปได้อีกไกลทีเดียว.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศรับสมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะเปิดรับ
สมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ชั้น
อนุปริญญาสำหรับปีการศึกษา ๒๕๐๔ โดยมี
ระเบียบการรับสมัครดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้สมัคร

๑. ผู้สมัครเข้าศึกษา วิชาบรรณารักษ
ศาสตร์ต้องมีพินักษามรุ

ก. สอบได้ใบปริญญาบัณฑิตจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ
มหาวิทยาลัยอื่น

หรือ ข. มีพินักษามรุสอบได้ชั้นปีที่ ๒

ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หรือ ค. มีพินักษามรุสอบได้ได้อนุปริญญา

ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับผู้ที่พินักษามรุเทียบเท่า อน

ปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น

ประกาศนียบัตร ประโยคक्रमมัธยมเป็นต้น จะ

สอบเทียบความรู้นักษรศาสตร์ปีที่ ๒ เสีย

ก่อน จึงจะเข้าศึกษาได้

กำหนดเวลาเรียน ๓ ปีการศึกษา เมื่อ
เรียนจบตามหลักสูตร จะได้รับอนุปริญญา
บรรณารักษศาสตร์

๒. ผู้สมัครที่มีคุณวุฒิ ได้รับปริญญา
แล้ว ต้องการเรียนเก็บคะแนนจะต้องเรียน
ให้จบหลักสูตร ของแผนกวิชาบรรณารักษ
ศาสตร์ ภายในกำหนดเวลา ๓ ปี จึงจะได้
รับอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์

๓. ผู้สมัครที่มีคุณวุฒิต่ำกว่า ปริญญา
ตรี แต่ทำงานอยู่ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย
วิชาการศึกษาทั้ง ๓ แห่ง และผู้ที่ทำงานใน
ห้องสมุดของวิทยาลัยในสังกัดกรมการฝึกหัด
ครู เข้าเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ บาง
วิชาที่เป็นรากฐานได้ โดยไม่คิดเป็นหน่วยกิต
ผู้เข้าเรียนจะต้องเป็นบรรณารักษที่วิทยาลัย วิ
ชาการศึกษาหรือกรมการฝึกหัดครูเลือกส่งมา
เป็นทางการ และจะต้องเสียค่าบำรุงต่าง ๆ
เช่นเดียวกับบุคคลในข้อ ๔

๔. สำหรับนิติคณະครุศาสตร์หรือนิติค

คณะอื่น ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔
ที่ต้องการเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ แผนก
วิชาบรรณารักษศาสตร์จะให้คะแนนเป็นหน่วย
กิตติได้ เพื่อผู้เข้าเรียนจะได้นำไปรวมกับหน่วย
กิตติอื่น ๆ ในการสอบไล่ของตน

๕. ผู้สมัครเข้าเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มี
ความประพฤติเรียบร้อย

การรับสมัคร

ผู้สมัครจะขอใบสมัคร และยื่นได้ ณ
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตึกหอสมุด
กลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นบน ตั้ง
แต่วันที่ ๑ ถึง ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๔ ในเวลา
ราชการ

ผู้สมัครต้องนำดังต่อไปนี้ เพื่อแนบกับ
ใบสมัคร

- ก. รูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว ๓ ใบ
- ข. ปริญญาบัตรหรือใบรับรองคุณวุฒิ
การศึกษา

ค. หนังสืออนุญาต ให้เข้าศึกษาจากผู้
บังคับบัญชา ในกรณีที่ผู้สมัครเป็น
ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์
การ หรือหน่วยงานที่ส่งมาเข้าศีก
ษา

ง. ใบรับรองแพทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะรับสมัครผู้
ประสงค์เข้าศึกษาไม่เกิน ๓๐ คน ถ้ามีผู้สมัคร
เกิน ๓๐ คน จะทำการสอบคัดเลือกในวันที่ ๓
มิถุนายน ๒๕๐๔ เมื่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รับเข้าเป็นนิสิตแล้ว จะต้องชำระค่าธรรมเนียม
ต่าง ๆ เช่นเดียวกับ นิสิตคณะอักษร
ศาสตร์

นิสิตจากวิทยาลัยการศึกษาจะต้องเสียค่า
บำรุงเป็นรายวิชา วิชาละ ๓๕.๐๐ บาท

ประกาศ ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๔

มุณีมหาต้นทนะเวชยันตรังสฤษดิ์
อธิการบดี.

ใคร? อะไร? ที่ไหน?

ผู้มาเยี่ยมสมาคม

วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔ สโมสร
ได้จัดให้มีการประชุม คณะกรรมการดำเนิน
งาน และในการประชุมครั้ง^{๒๕}นี้ สโมสรได้มี
โอรสต้อนรับ Dr. Haynes McMullen ผู้เชี่ยวชาญ
ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งมาช่วยงานโครงการสห
พันธ์ที่คณะรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ได้มาเยี่ยมสโมสร และคณะ
กรรมการได้เชิญ Dr. Haynes McMullen เข้า
ประชุมในระเบียบวาระ เกี่ยวกับโครงการ
สหพันธ์ Dr. Hayes Mc Mullen ได้เข้าร่วม
ประชุมจนเสร็จการประชุม สโมสรขอขอบคุณ
Dr. Hayes Mc Mullen ที่ได้ให้เกียรติแก่
สโมสรเป็นอย่างยิ่ง.

△

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๐๔ นี สโมสรได้มี
โอกาสรับแขกผู้เกียรติ จากมหาวิทยาลัย
ฮาวายอี คือ Mrs. Cynthia Geiser ซึ่งเป็น

ศาสตราจารย์ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์และ
เป็นนายกสโมสร Hawaii School Library
Association โดย อาจารย์ สุทธิลักษณ์
อำพันวงศ์ เป็นผู้มาเยี่ยมดำเนินงานของสโมสร
Mrs. Geiser มีความสนใจในกิจการของ
สโมสรห้องสมุดเป็นอันมากทั้งต้นตอที่ได้ทราบ
ว่าสโมสรได้จัดพิมพ์หนังสือ วิชาบรรณา
รักษศาสตร์และหนังสืออ่านสำหรับเด็กสโมสร
จึงได้ถือโอกาสรวบรวมหนังสือ ที่สโมสร
จัดพิมพ์ให้เป็นที่ระลึกแก่ Mrs. Geiser ๓ ชุด
และ Mrs. Geiser ได้บริจาคเงินบำรุง
สโมสรจำนวน ๕ ดอลลาร์

△

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๐๔ นี คณะครูและ
และนักเรียน โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
จำนวน ๒๐ คน ได้มาเยี่ยมดำเนินงานสโมสร
ห้องสมุดฯ เสนอแนะการบริหารได้เป็นผู้

ต้อนรับและแรงงานของดัมคัม และได้
แสดงวิธีซ่อมหนังสือ และรักษาหนังสือให้สม
ตามคำขอของของแขกที่มาเยี่ยม ตั้งแต่เวลา
๘.๐๐ ถึง ๑๑.๓๐ น. คณะครูและนักเรียนมี
ความสนใจมาก และได้บำรุงดัมคัมด้วยการ
ซื้อหนังสืออ่านสำหรับเด็กคนละหลาย ๆ เล่ม
ดัมคัมขอขอบคุณ ที่กรุณามาเยี่ยมและสนับสนุน
งานของดัมคัมอย่างยิ่ง.

△ △ △

ขอต้อนรับ

คุณดมุน รัตตากร คุณชูศรี ธาร
และคุณวิชัย ทับเที่ยง กลับจากการศึกษา
ณ สหรัฐอเมริกาแล้ว คุณดมุน รัตตากร
เข้ารับหน้าที่ บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัย
วิชาการศึกษาปทุมวัน คุณชูศรี ธาร เข้า
ประจำหน้าที่ ณ หอสมุดแห่งชาติ และคุณวิชัย
ทับเที่ยง เข้ารับหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์
ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

ดัมคัมขอต้อนรับท่านทั้งสาม และหวัง
อย่างยิ่งว่า การกลับมาของท่านทั้งสามคงจะ
ทำให้กิจการห้องสมุดคึกคักและอบอุ่นยิ่งขึ้น.

คุณบวร ชีมากร อดีตกรรมการของ

เรา ได้เลื่อนตำแหน่งจาก บรรณารักษ์โท
เป็นหัวหน้ากองหอสมุดแห่งชาติแล้วตั้งแต่วันที่
๕

ในนามของดัมคัม ขอแสดงความยินดี
เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการยกระดับ ของหอ
สมุดแห่งชาติให้เป็นเอกเทศ โดยยกแผนก
หอสมุดแห่งชาติ กองวรรณคดีและประวัติ
ศาสตร์ เป็นกองหอสมุดแห่งชาติ กรมคิด
ปากร.

△ △ △

ห้องสมุดในบ้านเรา

ข่าวหอสมุดกลาง - เมื่อวันที่ ๓
มีนาคม ค.ศ. ๑๙๖๖ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย ได้มีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยน
เกียรติจากมหาวิทยาลัยฮาวายอี คือ Mrs.
Cynthia Geiser ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทาง
วิชาบรรณารักษศาสตร์ และนายกดัมคัม

Hawaii School Library Association.

Mrs Geiser มีความสนใจเป็นพิเศษ
เกี่ยวกับโครงการ Internship ในห้องสมุด
และหนังสือสำหรับเด็กเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวัน

Mrs Geiser ได้ชักถามกิจการห้องสมุด
ในเมืองไทย และแผนกวิชาบรรณารักษ

ใคร ? อะไรวะ ? ที่ไหน ?

๗๓

คำศัพท์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Mrs Geiser แจ้งว่าขณะนั้นมหาวิทยาลัยฮาวายียังไม่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นปริญญาโท แต่จะรับไปพิจารณาว่าควรจะเปิดสอนดีหรือไม่ ในเวลา ๒-๓ ปีข้างหน้าพร้อมกันนี้จะรับพิจารณา เรื่องการส่งอาจารย์ในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปฝึกงาน ณ มหาวิทยาลัยฮาวายี และการส่งนิสิตชั้นปีที่ ๓ คณะอักษรศาสตร์ที่เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปเรียนต่อเพื่อทำปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์อีก ๓ ปีด้วย

Mrs Geiser ได้ชมห้องต่าง ๆ ของหอสมุดกลาง และห้องเรียนของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์และหลังจากนั้นได้ไปเยี่ยมสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ Mrs Geiser ได้ไปชมห้องสมุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และห้องสมุดศาลาอเมริกัน คุณจินดาสิงห์ปรีชา บรรณารักษ์ห้องสมุดศาลาอเมริกันได้พา Mrs Geiser ไปชมพระปฐมเจดีย์ที่จังหวัดนครปฐม และเชิญไปรับประทานอาหารไทยในตอนค่ำวันอาทิตย์ที่ ๕ มีนาคม ที่ร้านสุกษมอีกด้วย

Mrs Geiser และสามีได้เดินทางกลับเมื่อเที่ยงวันจันทร์ที่ ๗ มีนาคม.

ข่าวจากห้องสมุดประชาชนฉะเชิงเทรา ทางห้องสมุดร่วมกับสมาชิกจัดรายการได้ว่าที่เพื่อเก็บเงินบำรุงห้องสมุดในญาติที่ว่า "สมัยใหม่ดีกว่าสมัยเก่า" ณ หอประชุมโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ ในวันที่ ๓๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔ ปรากฏว่าเก็บเงินรายได้ครั้งนี้ประมาณ ๒,๐๐๐ บาท

ข่าวจากห้องสมุดกรมทางหลวงแผ่นดินทราบว่าการห้องสมุดกรมทางหลวงแผ่นดิน ได้มีบรรณารักษ์จากต่างประเทศมาควบคุม และดำเนินงานอยู่คือ Mr. Edwin Holmgren โดยมีบรรณารักษ์ฝ่ายไทยคือ คุณสายัณห์ กัตยานมิตร เป็นผู้ช่วย สยามคมหวังอย่างยิ่งว่า ความก้าวหน้าของห้องสมุดกรมทางหลวงแผ่นดินคงจะเป็นข่าวที่น่ายินดีและสนใจในระหว่าง บรรดาบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะเป็นแน่.

เพื่อนบ้านของเรา

ข่าวจาก Times Picayune, January 5 1961
CLOSE THAI

A CORRESPONDENCE Friendship has sprung up between Mrs Charles T.

Parnell, librarian of the Mayer—Broadmeers branch library, and Miss Boonchua Ankapradit, of Bangkok, Thailand.

Five years ago Miss Ankapradit came here to study library science, When she returned to Thailand, she exchanged notes with Mrs. Parnell, and recently she was sent a picture of the new library and some suscriptive material. She was so pleased, advised Mrs. Parnell, that she had the information translated into Thai and published in the Thai library Association Bulletin. Miss Ankapradit, an official in the ministry of education, has also exhibited keen interest in the Summer Reading Club here, hope to adapt much of it to Thai usage.

บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเมืองนิวยอร์ก
ลีนส์ลาออก

มิดเตอร์จอนฮอด เจคอบ บรรณารักษ์
ห้องสมุดประชาชนเมืองนิวยอร์ก มดรัฐ
หตุยชีอานา ได้ลาออกจากตำแหน่ง โดยมี
ได้แถลงสาเหตุ และได้ย้ายไปเป็นบรรณารักษ์
ห้องสมุดประชาชนเมืองแอตแตนตา มดรัฐ
ยอร์เยีย ตั้งแต่วันที่ ๓ มกราคม ค.ศ.

มิดเตอร์จอนฮอด เจคอบ ได้ดำรง
ตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเมือง
นิวยอร์ก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ ตั้งมาจน
บัดนี้ ในระหว่างนั้นเขาได้จากไปรับราชการ
ในกองทัพเรืออเมริกัน ระหว่างมหาสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ เป็นเวลา ๓ ปี

มิดเตอร์จอนฮอด เจคอบ ได้จัดบริการ
ห้องสมุดของเขา ให้ประชาชนได้รับความ
สะดวกยิ่งกว่าเดิม จำนวนหนังสือที่ใหม่
ออกไปในปีหนึ่งๆ เพิ่มขึ้นจาก ๖๐๐,๐๐๐ เล่ม
เป็นกว่าล้านเล่ม เงินอุดหนุนห้องสมุดในปี
หนึ่งๆ ก็เพิ่มขึ้นจาก ๖๕,๐๐๐ เหรียญเป็น ๔๐๐,๐๐๐
เหรียญ

ห้องสมุดกลางของนิวยอร์ก ซึ่งสร้าง
ขึ้นใหม่ ก่อสร้างในสมัยมิดเตอร์จอนฮอด
เจคอบ ห้องสมุดแห่งใหม่นี้ใหญ่กว่าห้อง
สมุดเดิมถึง ๔ เท่า

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ เขาได้รับทาบทามให้
ไปทำงานในหน้าที่เก็บเอกสารสำคัญของมดรัฐ
เทนเนสซี ซึ่งเป็นบ้านเกิด แต่เขาก็ไม่ยอมรับ
ตำแหน่งนี้ เพราะมีความสนใจในโครงการ
ขยายบริการและขยายห้องสมุดเมืองนิวยอร์ก
มาก.

หนังสืออ่านสำหรับเด็ก

ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้จัดพิมพ์หนังสืออ่านภาษาไทย ที่ดีสำหรับเด็กชั้น จำหน่ายเป็น ครั้งแรกในงานวันเด็ก ประจำ พ.ศ. ๒๕๐๒ นั้น ปรากฏว่าหนังสือ ได้จำหน่ายหมดในเวลารวดเร็วเกินคาดแสดงให้เห็นว่าเยาวชนของเราต้องการหนังสือทำนองนี้อย่างมาก ในครั้งนี้ สมาคมจึงได้จัดพิมพ์

หนังสือสำหรับเด็กอีกชุดหนึ่งเพื่อจำหน่ายในวันเด็ก พ.ศ. ๒๕๐๓ การจัดพิมพ์หนังสือนี้สมาคมยึดหลัก ๒ ประการ คือ หนังสือที่สมาคมจัดพิมพ์จะต้องเป็นหนังสือดี มีคุณค่าให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบได้เป็นอย่างดีประการหนึ่งและจำหน่ายในราคาเยาอีกประการหนึ่ง

รายชื่อหนังสือที่สมาคมจัดพิมพ์เพื่อจำหน่าย

ในงานวันเด็ก ๒๕๐๓

๑. เทียวประเทศตะวันออก ฉบับแก้ไขใหม่ พระนิพนธ์หม่อมเจ้าหญิงสิรินพารเสน อโสนกุล (สำหรับชั้นมัธยมศึกษา)

บรรยายแบบจดหมายเหตุประจำวันที่ได้เสด็จประพาสมลายู ชองกง มะนิลา เซี่ยงไฮ้ เกียนสิน บักกิง มกเตน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินโดจีนฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นหนังสือท่องเที่ยวที่ใช้สำนวนภาษาดี อ่านเข้าใจง่าย นักเรียนควรยึดถือเป็นแบบอย่างได้ มีภาพประกอบ ผู้อ่านจะได้รับความรู้ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ศิลปกรรม ความบันเทิง ฯลฯ ห้องสมุดควรมีไว้ ผู้ปกครองควรหาให้เด็กอ่าน เพื่อจะได้ค้นคว้าสำนวนภาษาดี และจะช่วยให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ของประเทศแถบเอเชียตะวันออกอันเป็นเพื่อนบ้านของเรา แม้จะทรงนิพนธ์ไว้นานแล้ว แต่เรื่องก็ยังทันสมัย ขวนอ่านอยู่เสมอ (ปกแข็งราคาเล่มละ ๑๐ บาท ปกอ่อน ๘ บาท)

๒. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละดักขมณ) ผู้แต่ง (สำหรับชั้นมัธยมศึกษา)

ชีวประวัติบุรุษเรื่องนามของชาติไทย เขียนเป็นคำกลอนสุภาพ กล่าวถึงชีวิตของเด็กทองขาวเพชรบุรีที่กำพร้า และยากจนถึงขนาดแอบเก็บเปลือกแตงโมกินในน้ำเพราะความหิว อาศัยความบากบั่นพยายามหมั่นศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งได้เป็นพระราชอาคันตุกะ ประวัติชีวิตของท่านควรจะให้ผู้อ่านยึดถือเป็นแบบอย่างได้ คำกลอนไพเราะ เหมาะสำหรับอ่านประกอบวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา (ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท)

๓. สามสามเถรน้อย เสนาะจิตร สุวรรณโพธิศรี ผู้แต่ง (สำหรับชั้นประถม ๔ และชั้นมัธยมศึกษา)

การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ระหว่างปิดภาคปลายโดยการบวชเณร (เรื่องนี้ผู้เขียน เขียนจากเรื่องจริง) ได้เล่าถึงแผนการเตรียมงานอย่างรอบคอบ นับตั้งแต่ความดำริที่จะบวช การเตรียมการบวช ระหว่างบวช วันสึก ตลอดจนการวัดผลว่าบวชแล้วจะได้อะไรบ้าง เด็กจะเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับขนบ

ประเพณีต่าง ๆ ว่าเหตุไรจึงต้องทำเช่นนั้น เช่นการโกนผม การไม่สวมรองเท้า ฯลฯ จากหนังสือเล่มนี้ เด็กจะเข้าใจหลักพระพุทธศาสนาอย่างง่าย ๆ การกราบพระ การแสดงสัมาคารวะ และการพูดกับพระราชาคณะชั้นสูง ฯลฯ ผู้เขียนเขียนให้อ่านโคเฟลินไม่น่าเบื่อ ผู้ปกครองควรจัดหาให้เด็กอ่าน เพื่อจะเป็นทางนำเยาวชนไปสู่ทางที่ดีงาม (ราคาเล่มละ ๓.๐๐ บาท)

๔. โสนน้อยเรือนงาม แม่นมาส ขวลิขิต ผู้แต่ง (สำหรับเด็กชั้นประถมและมัธยมต้น)

จาดเป็นเด็กซึ่งเกิดและเติบโตในเรือ ได้รู้จักความลำบากของการอยู่ในที่เช่นนั้นประกอบทั้งพ่อของจาดต้องเปลี่ยนที่จอดเรือเสมอ ๆ จาดจึงอยากมีบ้านอยู่เหลือเกิน ความอยากได้บ้านนี้เองทำให้เด็กหญิงทำสิ่งที่ไม่ควรทำ แต่แล้วในที่สุด จาดก็มาถึงได้ว่า สิ่งที่ทำให้ตนเป็นสุข และมีความอุ่นใจนั้นคือความรักของพ่อและแม่ เรื่องนี้แสดงให้เห็นชีวิตของเด็กที่ไม่มีบ้านอยู่ ชวนให้เกิดความเข้าใจและความเห็นใจในเด็กซึ่งมีชีวิตเช่นนั้น ควรหาให้อ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถมปีที่ ๔ หรือชั้นมัธยมต้นก็ได้ (ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท)

๕. ถ้ำเดินเรื่อยไปย้อมถึงปลายทาง เจือ สตะเวทิน ผู้แต่ง (สำหรับชั้นประถมและมัธยมต้น)

นิยายพื้นเมืองของพม่า กล่าวถึงคนเกียจคร้าน แต่โดยเหตุที่จดจำสัจพจน์ของอาจารย์ไว้แล้ว ปฏิบัติตาม จึงทำให้สามารถเอาตัวรอดได้ ใช้ภาษาง่าย ๆ เพื่อให้เด็กอ่านเข้าใจนอกจากจะอ่านสนุกเพลิดเพลิน ยังจะได้คติเรื่องการเชื่อฟังผู้ใหญ่ (ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท)

๖. คาโลลามะ ปราณี พุกภักดี ผู้แต่ง (สำหรับชั้นประถมและมัธยมต้น)

กล่าวถึงประวัติของเด็กคนหนึ่งที่ได้เป็นคาโลลามะ การเป็นคาโลลามะจะต้องผ่านการคัดเลือกอย่างไบบ้าง เรื่องนี้เคยแสดงทางสถานีวิทยุศึกษาแล้ว ใช้ภาษาง่าย ๆ เด็กจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องคาโลลามะ (ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท)

๗. สัมทอง ปราณี พุกภักดี ผู้แต่ง (สำหรับชั้นประถมมัธยมต้น)

นิทานสเปกกล่าวถึงชายหนุ่มคนหนึ่งที่ถูกบั่นทอนความกล้าหาญไปหาหญิงงามที่ตนจะขอแต่งงานด้วย ได้ประสบอุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างทาง แต่ในที่สุดก็ได้รับความสำเร็จสมความมุ่งหมาย ผู้อ่านจะได้คติในเรื่องความเพียรมานะอดทนและความรอบคอบ เรื่องนี้เคยแสดงทางสถานีวิทยุศึกษาแล้ว (ราคาเล่มละ ๑.๑๕ บาท)

๘. แม่ - ลูก “แม่อรัม” ผู้แต่ง (สำหรับชั้นประถมศึกษา)

เขียนเป็นคำประพันธ์ง่าย ๆ จากชีวิตจริงของแม่ที่ต้องออกไปทำงานปล่อยให้ลูกชาย ๒ คน อยู่บ้าน เล่นกันตามลำพัง ผู้อ่านจะได้คติจากคำสอนของแม่ และเพลิดเพลินกับการเล่น และความนึกคิดของเด็ก ๆ (ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท)

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับอื้อเฟื้อจากเรณูทั้งหลายในการที่จะให้ความร่วมมืออุปการะเช่นเคย และขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วยท่านที่สนใจจะติดต่อสั่งซื้อได้

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หน้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท โรงเรียนที่ได้รับไปจำหน่ายแก่นักเรียน สมาคมจะคิดส่วนลดให้ร้อยละ ๒๐ ของราคาด้วย.

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย